

10

Evropa využívá ropu méně

14

Jiří Mrázek:
Cenová statistika je jedna z nejrychlejších

26

Kvalita života a zdraví Čechů

32

Lucie Trlifajová:
Sociální problém není jenom chudoba

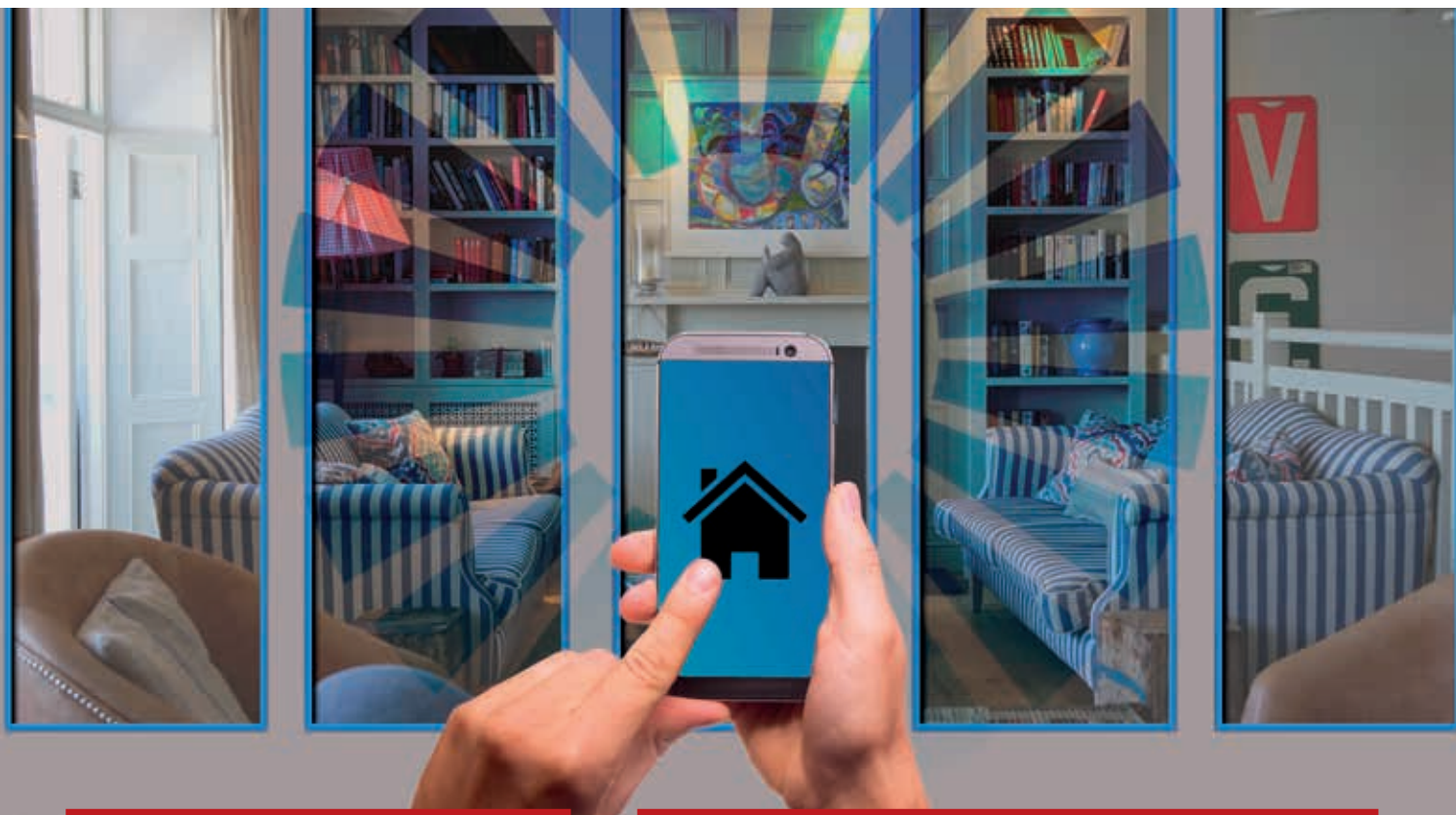
38

Proč je v Praze vysoká průměrná mzda

STATISTIKA&MY

ČASOPIS ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU

06 | 2023 – ROČNÍK 13

TÉMA

Zaměřeno na domácnosti

- Domácností přibývá, ale zmenšuje se jejich velikost
- Máme dost pokojů?
- Domácnosti zaměstnanců si příjmově polepšily

4 813 103

vychází celkový počet hospodařících domácností v Česku na základě sčítání lidu, domů a bytů provedeného v březnu 2021.

Téměř polovinu představují domácnosti tvořené jednou rodinou. Jejich podíl se však v posledních letech zmenšuje.

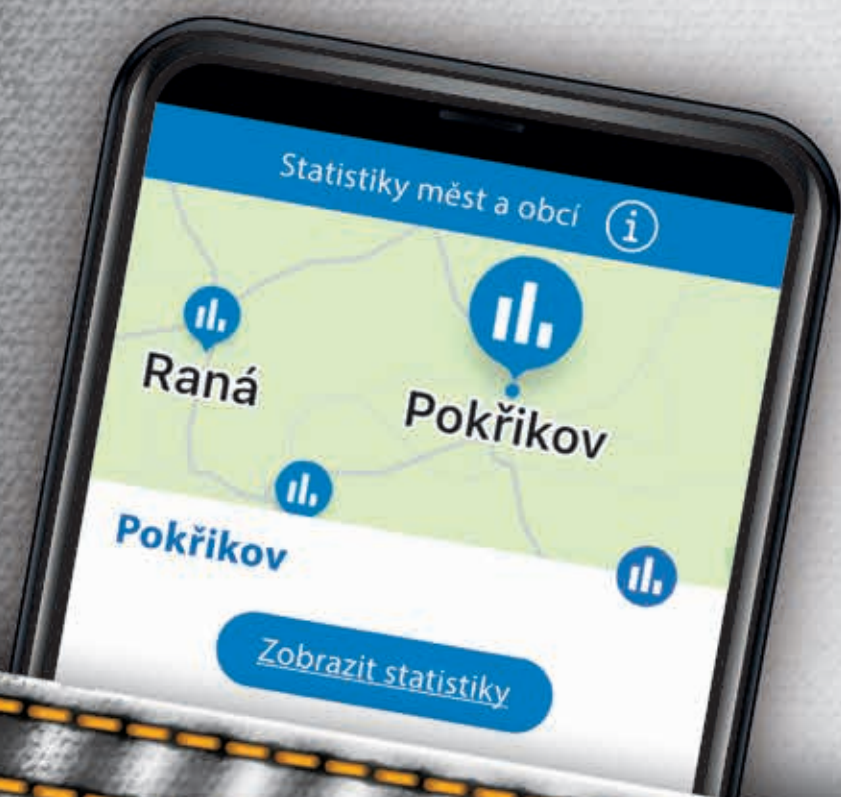

STATISTIKA V KAPSE

Nejnovější statistické
ukazatele ve vašem
mobilu

Regionální
údaje na základě
vaší polohy

Každý den
nové aktuální
číslo dne

ČSÚ
mobilní aplikace

k dispozici **zdarma**

Google Play

App Store

Aplikace, domácnosti a také inflace

Milé čtenářky a čtenáři, vážení příznivci a přátelé statistiky, potkáváme se nad aktuálním číslem Statistika & My. Než se budu věnovat představení jeho obsahu, neodpustím si možnost trochu se za Český statistický úřad pochlubit prozatím málo známým zdrojem velkého množství informací, které můžete mít vždy po ruce. Je jím naše mobilní aplikace. Považuji tento nástroj, který dokáže data z ČSÚ udělat opět o něco přístupnější, za velmi povedený. Jeho prostřednictvím se dostanete jak k horkým novinkám, tak i k již dříve publikovaným datům tříděným podle oborů. Aplikace dokáže využít i údaje o vaší aktuální poloze a nabídne vám data z lokality, ve které se právě nacházíte. Naši kolegové z ČSÚ, kteří ji připravili, a také ti, kteří data dennodenně doplňují, zaslouží podle mého názoru velkou pochvalu. Pokud tedy chcete mít data z ČSÚ rychle a vždy k dispozici, je pro vás tato nová aplikace dostupná ve službách Google Play i App Store.

Hlavním tématem červnového vydání časopisu jsou české domácnosti. Podrobně jsme je popsali s využitím dat, která byla získána během posledního sčítání lidu, domů a bytů a v rámci šetření Životní podmínky EU-SILC. V několika článcích se dozvíte nejen, že domácností u nás přibývá a že klesá počet jejich členů, ale třeba i to, jak jsou na tom s příjmy nebo se zdravým životním stylem. Opět se ukazuje, že statistiku demografie a demografické analýzy umí ČSÚ výborně a zjištěné výsledky si zaslouží vaši pozornost.

V aktuálním čísle samozřejmě nechybí zajímavý rozhovor. Tentokrát jsme vyzpovídali ředitele odboru statistiky cen ČSÚ Jiřího Mrázka, a řada otázek se pochopitelně týkala v poslední době tolik diskutované míry inflace. Došlo ale i na téma moderních technologií při získávání dat pro cenové statistiky a další odborné zajímavosti.

Pokud vás zajímá detailní pohled na práci ČSÚ v regionech, neměli byste přeskocit text kolegyně Markéty Šumberové, která podrobně rozebrala, čemu se věnují statistici působící na krajských správách ČSÚ, včetně role regionálních pracovišť při zajištění zpracování výsledků voleb.

Z obsahu aktuálního vydání jsem zmínila jen některé texty, mnoho zajímavých dat a analýz najdete na dalších stranách. Věřím, že vás červnová Statistika & My zaujme.

Přeji příjemné a zajímavé čtení a pohodové prožití letního období.

EVA KRUMOVÁ

1. místopředsedkyně ČSÚ

STATISTIKA&MY

MĚSÍČNÍK ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU 06/2023
ROČNÍK 13, vychází 10x ročně

ADRESA REDAKCE: Český statistický úřad,
Na padesátém 81, 100 82 Praha 10
telefon: 274 054 248, e-mail: redakce@czso.cz

REDAKCE: Michal Novotný (šéfredaktor), Pavel Černý (vedoucí redaktor), Pavel Hortig, Jan Cieslar, Jan Ernest, Eva Henzlerová, Dalibor Holý, Jaroslav Sixta, Karolína Zábojníková

REDAKČNÍ RADA: Ing. Josef Vlášek (předseda),
Ing. Michal Novotný (místopředseda),
doc. JUDr. PhDr. David Elischer, Ph.D., Ing. Eva Krumpová,
Ing. Marek Rojíček, Ph.D., Egor Sidorov, Ph.D.,
Mgr. Jana Slavníková, Mgr. Irena Stupňánková, Ing. Pavla Trendová,
Mgr. Ing. Martin Zelený, Ph.D.

LAYOUT ČASOPISU: Veronika Wölfelová, Jana Chocholoušová

GRAFICKÁ ÚPRAVA: Tomáš Kubašta, Veronika Wölfelová
JAZYKOVÁ KOREKTURA: Tamara Wölfelová, Erika Hanáčková
FOTOGRAFIE: archiv ČSÚ, shutterstock.com, Tereza Koutecká, freepik.com, pixabay

TISK: Jiří Bartoš – SLON, spol. s r. o.

VYDAVATEL: Český statistický úřad, www.statistikaamy.cz,
ISSN 1804-7149, ev. č. MK ČR E 1992

**PODMÍNKY PRO VYUŽÍVÁNÍ A DALŠÍ ZVEŘEJŇOVÁNÍ INFORMACÍ
Z ČASOPISU STATISTIKA & MY:**
bit.ly/3ddicBp

12

Polským statistikům pomáhají v práci satelity monitorující zemský povrch. Data z nich lze použít třeba pro zemědělské statistiky.

42

Český statistický úřad působí i regionálně. V každém ze čtrnácti krajů se nachází krajská správa, jejíž pracovníci plní úkoly, které by se z pražského ústředí zajišťovaly jen s obtížemi.

44

Poválečné Československo cizince k návštěvě příliš nelákalo. Počty osob cestujících přes hranice se však krátce po válce snížily téměř v celé Evropě.

ZAMĚŘENO NA DOMÁCNOSTI

- 18 Domácností přibývá, ale zmenšuje se jejich velikost
- 20 Máme dost pokojů?
- 23 Domácnosti zaměstnanců si příjmově polepšily
- 26 Kvalita života a zdraví Čechů
- 30 Jsme národ pesimistů?

UDÁLOSTI

- 6 Statistická data v mapách
- 6 Nový místopředseda ČSS
- 6 Anketa ke sběru mzdových údajů
- 7 ČSÚ na konferenci demografů
- 7 Úprava přístupu k privátním datům
- 7 Setkání českých a polských statistiků

ZE SVĚTA

- 8 Jste geek, nebo vám doba digitální nic neříká? Otestujte se!
- 9 Jak na rezervaci ubytování? Stále častěji online
- 9 Největším přístavem světa zůstává Šanghaj

STATISTIKA ODVĚTVÍ

- 10 Evropa využívá ropu méně

METODIKA

- 12 Statistika z vesmíru

ROZHOVOR

- 14 Cenová statistika je jedna z nejrychlejších
- 32 Sociální problém není jenom chudoba

TRH PRÁCE A SOCIÁLNÍ STATISTIKY

- 38 Proč je v Praze vysoká průměrná mzda

ÚHEL POHLEDU

- 42 Nejsme jenom v Praze

HISTORIE

- 44 Poválečné Československo cizince k návštěvě příliš nelákalo

MAKROEKONOMIKA A FINANCE

- 46 Inflace v EU postupně slábne

DETEKTIVKY U NÁS NENAJDETE

Pátrat ale můžete
v publikacích starších
i víc než 200 let

S napětím můžete očekávat
nová vydání odborných
knih a časopisů

Odhalit můžete mnoho
nečekaných souvislostí

Navštivte
statistickou
knihovnu ČSÚ

Na padesátém 81, 100 82 Praha 10 (stanice metra A, Skalka)
e-mail: knihovna@czso.cz
telefon: 274 052 361
www.czso.cz/knihovna

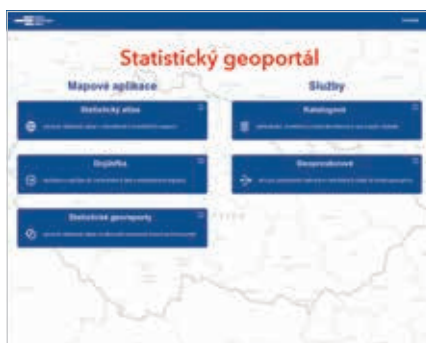
Statistická data v mapách

Český statistický úřad spustil jako novou službu veřejnosti Statistický geoportál, který umožní všem zájemcům zobrazení dat na mapovém podkladu.

Statistický geoportál nabízí uživatelům zcela nový způsob vizualizace statistických výstupů. Konkrétně se jedná o několik webových aplikací umožňujících zobrazení vybraných statistických ukazatelů či témat za určité území ve formě přehledných interaktivních map. Co do počtu map je nejrozsáhlejší aplikací Statistický atlas, který aktuálně zobrazuje data ze Sčítání 2021 za obyvatelstvo, domy a byty pro tradiční územní jednotky. Mapy je možné zobrazit od úrovně obcí a městských částí či městských obvodů statutárních měst až po tzv. regiony soudržnosti (NUTS 2). Později budou doplněny i menší statistické územní jednotky složené z částí obcí či základních sídelních jednotek, a také data za domácnosti.

Samostatná aplikace Dojížďka slouží na geoportálu k prezentaci dat o dojížďce obyvatel do práce či školy. Zobrazuje směr a intenzitu dojížďkových a vyjížďkových proudů obyvatel a jejich rozdíly mezi vybranými administrativními jednotkami (obcemi, okresy, kraji apod.).

Naprostou novinku představují Statistické georeporty, které poskytují statistické přehledy o uživateli vymezeném území nezávislém na běžném administrativním členění Česka. Zájmovou lokalitou může být např. oblast ohraničená přírodními

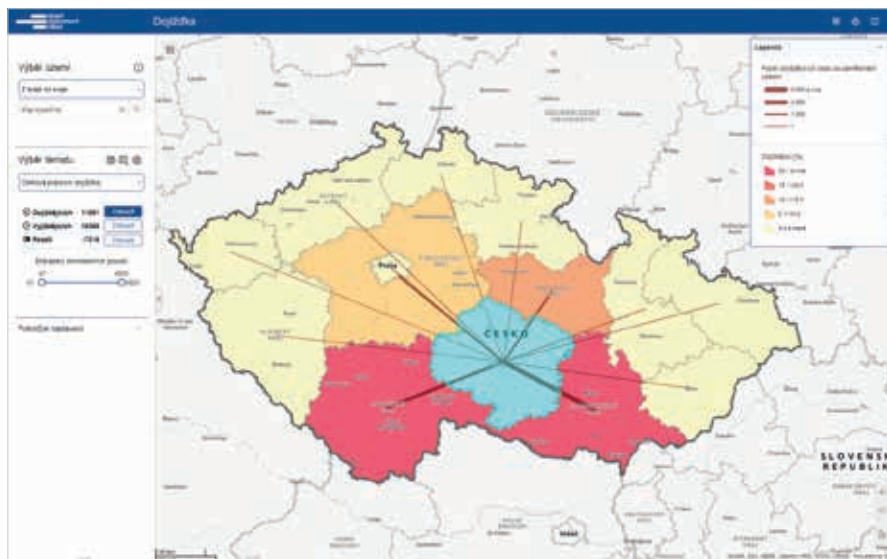

(záplavové zóny, radonové oblasti apod.) nebo socioekonomickými (mapování hluku, emisí nebo zákazníků) ukazateli. Aplikace sdružuje statistická data za pravidelné jednotky ve tvaru čtverce (gridy) o shodné velikosti 1 x 1 km.

Pro užší okruh smluvních uživatelů požadujících přesnější údaje ve větším územním detailu je pak určena služba Georeporty API, která vychází z adresních bodů a umožňuje unikátní práci s jinak běžně nedostupnými statistickými daty.

Geoportál bude postupně rozšiřován o další formy prezentace statisticko-geografického obsahu, jako jsou například mapy s příběhem, které spojí interaktivní mapy s tematicky zaměřeným textovým a multimediálním obsahem, nebo mapové dashboards pro sledování průběžně se měnících statistických dat.

 geodata.statistika.cz/

Nový místopředseda ČSS

Vedoucí oddělení matematicko-statistických metod a statistické kvality ČSÚ Ondřej Vozár byl v květnu zvolen místopředsedou České statistické společnosti (ČSS), která sdružuje odborníky na statistiku různých zaměření a usiluje o rozvoj statistiky v České republice. Ondřej Vozár se tak stal jedním ze tří místopředsedů, kteří kromě zastupování předsedy mají na starosti organizaci aktivit ČSS a zajišťování publicity. Dalšími místopředsedy jsou Jaromír Antoch z Matematicko-fyzikální fakulty UK a předseda ČSÚ Marek Rojíček.

Anketa ke sběru mzdových údajů

ČSÚ zjišťuje možnosti, jak nadále snižovat zátěž respondentů.

V rámci snah o snižování zátěže respondentů a rozšiřování digitalizace sběru dat od podniků připravil Český statistický úřad anketu o využití informačních systémů a o možnostech získávání potřebných údajů přímo z podnikových mzdových programů a jejich přenosu na zabezpečená datová úložiště ČSÚ. Cílem je zjistit, jakým způsobem lze výkazy nadále zjednodušovat, a jaké případné překážky stojí v cestě přímému napojení databází ČSÚ na interní mzdový systém respondenta.

Účast v anketě je dobrovolná, ČSÚ proto prosí oslovené respondenty o účast a o sdílení zkušeností s vyplňováním statistických výkazů i o návrhy změn, které by mohly předávání dat zefektivnit.

ČSÚ na konferenci demografů

Odborníci z ČSÚ přispěli do diskuze o demografickém vývoji v České republice.

Ve dnech 24. až 26. května hostil Hradec Králové 52. ročník konference České demografické společnosti. Její účastníci se měli možnost seznámit s řadou zajímavých údajů o demografickém vývoji v České republice. Probírala se i aktuální témata, např. důchodová reforma, dopady pandemie covidu-19 nebo vliv války na Ukrajině na demografické ukazatele. V rámci programu vystoupili také odborníci z ČSÚ, kteří seznámili posluchače s podrobnými výsledky

Sčítání 2021, s připravovaným Statistickým geoportálem a s výstupy několika šetření, které ČSÚ realizuje.

Součástí konference byla i posterová sekce, v níž se představily plakáty a kartogramy s demografickou tematikou. S velmi pozitivním ohlasem se v této sekci setkala i série infografik vydávaných Českým statistickým úřadem.

Všechny prezentace i anotace k příspěvkům jsou dostupné na webových stránkách České demografické společnosti.

bit.ly/3oJ1jbv

Úprava přístupu k privátním datům

V květnu proběhlo mimořádné online jednání Výboru pro evropský statistický systém (ESSC), kterého se zúčastnil i předseda ČSÚ Marek Rojíček. Jediným bodem programu byl návrh novely nařízení č. 223/2009 o evropské statistice. Cílem novely je přizpůsobit právní rámec aktuálnímu a očekávanému vývoji evropské statistiky. Konkrétně jde o zajištění přístupu k novým zdrojům dat, např. privátním datům vznikajícím jako vedlejší produkty digitálních služeb a internetu věcí. Snahou je rovněž zvýšit flexibilitu při reagování na nové požadavky uživatelů, zejména pak zajistit specifický sběr dat v době krizí.

Zástupce ČSÚ v rámci projednávání zdůraznil význam experimentální statistiky, ale také nutnost zachování dobrovolnosti v případě její tvorby. Zároveň upozornil na skutečnost, že při úpravách textu zmizely podmínky, podle nichž by administrativní data měla být poskytována včas a bezplatně. V textu rovněž chybí explicitní formulace, že vlastníci privátních dat musí data poskytnout. Po projednání na ESSC bude návrh dále konzultován s Evropskou komisí.

Setkání českých a polských statistiků

V polovině května se zástupci Krajských správ ČSÚ v Olomouci a Ostravě zúčastnili pracovní návštěvy polského statistického úřadu v Opolí. Schůzka navázala na dlouhodobou vzájemnou spolupráci, která byla na několik let přerušena epidemií koronaviru. Jednání se zaměřilo zejména na Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2021. Zástupci polské i české strany si vyměnili informace o přípravě, průběhu a zpracování cenzu. Dohodnuta byla spolupráce na přípravě materiálů srovnávajících výsledky sčítání v obou zemích a v příhraničních regionech.

KRÁTCE

Na konci června se uskuteční studijní návštěva srbských statistiků v ČSÚ v Praze. V rámci programu technické asistence jim čeští odborníci budou předávat znalosti a zkušenosti z oblasti řízení kvality. Zaměří se zejména na praktické postupy osvědčené v ČSÚ, peer review, generický model statistického produkčního procesu GSBPM a kvalitu v oblasti správy registrů.

Zástupci ČSÚ Petr Musil a Tereza Košťáková se zúčastnili jednání evropských statistiků v Lucemburku věnovaného tématu platební bilance. Prezentovali zde zkušenosti s tvorbou statistiky zahraničního obchodu v České republice.

Odborníci z ČSÚ Štěpánka Zelenková a Martin Černý připravili pro studenty Katedry matematiky Vysoké školy polytechnické v Jihlavě online přednášku, v níž prezentovali možnosti využití dat publikovaných ČSÚ při studiu a pro tvorbu bakalářských či diplomových prací. Zaměřili se zejména na otevřená data a metodickou pomoc při jejich zpracování a interpretaci.

KRÁTCE

Tempo růstu úvěrů na bydlení v Maďarsku v roce 2022 oproti předchozím čtyřem letům zpomalilo, a dosáhlo úrovně 7,5%. Úvěrů na nové byty a domy sice meziročně přibýlo, ale množství úvěrů na starší byty a domy pokleslo. Poměr úvěrů na bydlení k HDP se meziročně snížil z 8,3% na 7,4%.

 bit.ly/3Be7zLp

Po 26měsíčním růstu zaznamenal v březnu 2023 obrat zahraničního obchodu Lotyšska pokles. Podle předběžných údajů lotyšského statistického úřadu dosáhl výše 3,96 mld. eur, což bylo v běžných cenách o 4,6% méně než před rokem. Hodnota vývozu zboží byla nižší o 2,1%, hodnota dovozu zboží dokonce o 6,6%. V březnu Lotyšsko vyvezlo zboží za 1,83 mld. eur, dovoz zboží činil 2,13 mld. eur. Naposledy se obrat zahraničního obchodu v meziročním srovnání snížil v lednu 2021.

 bit.ly/42nHcyT

Výrobní náklady na 20 kg rýže dosáhly v Jižní Koreji v roce 2022 výše 32 tisíc wonů, což znamenalo nárůst o 3 tisíce wonů (9,3%) oproti roku 2021. Čistá ziskovost pak poklesla o 36,8%.

 bit.ly/3nPKHPw

Jste geek, nebo vám doba digitální nic neříká? Otestujte se!

V roce 2021 uvedla čtvrtina (26%) obyvatel EU ve věku 16–74 let, že jejich celkové digitální dovednosti jsou lepší než jen základní.

EVA HENZLEROVÁ
odbor komunikace

Celkový ukazatel digitálních dovedností je složený ukazatel, založený na pěti typech dovedností: dovednosti v oblasti informační a datové gramotnosti, v oblasti komunikace a spolupráce, v oblasti tvorby digitálního obsahu, v oblasti bezpečnosti a dovednosti v oblasti řešení problémů.

V roce 2021 měly více než tři čtvrtiny (77%) obyvatel EU ve věku 16–74 let vyšší než základní digitální dovednosti v oblasti komunikace a spolupráce. Vyšší podíl byl zaznamenán u osob žijících ve velkoměstech (82%), zatímco u osob žijících ve venkovských oblastech byl podíl nižší (71%). Tento vzorec se opakoval u všech pěti oblastí zahrnutých do souhrnného ukazatele, přičemž největší digitální propast byla zaznamenána u dovedností tvorby obsahu, u níž byl rozdíl v podílu lidí s vyšší než základní dovedností mezi lidmi žijícími ve velkoměstech a na venkově 16 procentních bodů.

EVROPSKÝ ROK DOVEDNOSTÍ

Cílem Evropského roku dovedností, který začal 9. května, je řešit nedostatek konkrétních dovedností, zkušeností a znalostí osob v Evropské unii jejich rekvalifikací, a to zejména v oborech orientovaných na digitální a ekologické technologie. Různé projekty se zaměří na podporu investic do odborné přípravy a zvyšování kvalifikace, což umožní lidem zůstat na svých pracovních místech nebo si najít nová.

Velkým tématem je snaha o to, aby dovednosti odpovídaly potřebám zaměstnavatelů, tedy sladění aspirací a dovedností lidí s příležitostmi na trhu práce, zejména v souvislosti s přechodem

na ekologické a digitální technologie a s hospodářským oživením.

OTESTUJTE SI SVÉ DIGITÁLNÍ DOVEDNOSTI

Eurostat připravil pro širokou veřejnost test, který se věnuje všem pěti výše uvedeným oblastem digitálních dovedností. Absolvovat ho a zjistit více o svém digitálním profilu můžete na odkazu uvedeném pod článkem.

V oblasti Informační a datová gramotnost je zjišťován soubor dovedností potřebných k vyhledávání, přístupu a navigaci mezi různými typy digitálního obsahu (soubory, webové stránky atd.). Patří sem také schopnost porovnat různé zdroje informací a pochopit, které z nich jsou spolehlivé.

Do oblasti Komunikace a spolupráce patří schopnost používat digitální technologie pro interakci, komunikaci a spolupráci s ostatními lidmi, schopnost zapojit se do společnosti prostřednictvím využívání veřejných a soukromých digitálních služeb. V neposlední řadě je součástí této oblasti kompetencí také schopnost spravovat svou identitu a pověst na internetu.

Tvorba digitálního obsahu ověřuje znalosti potřebné k vytváření a úpravě různých typů digitálního obsahu, včetně textových a multimediálních souborů. Patří sem i dovednosti potřebné ke zlepšování a vzájemné integraci různých druhů informací a obsahu. Součástí této oblasti kompetencí jsou rovněž schopnosti porozumět tomu, jak fungují autorská práva a licence.

V oblasti Bezpečnost je pozornost věnována dovednostem potřebným k ochraně zařízení, obsahu, osobních údajů a soukromí a schopnosti rozumět rizikům a hrozbám digitálního prostředí. Součástí této oblasti kompetencí je také povědomí o dopadu používání digitálních technologií na životní prostředí.

Poslední testovanou oblastí je Řešení problémů. Ověřují se zde schopnosti nalézat vhodné technologické řešení problémů a také dovednosti potřebné k využívání digitálních nástrojů pro inovaci procesů a produktů.

 bit.ly/3MkzFLq

Jak na rezervaci ubytování? Stále častěji online

V roce 2022 zaznamenaly v Německu čtyři online platformy (AirBnB, Booking.com, TripAdvisor a Expedia) celkem 38,6 mil. přenocování.

Oproti roku 2021, který však byl ovlivněn pandemií covidu-19, protože ubytování soukromých návštěvníků bylo v Německu až do května zakázáno, bylo na uvedených online platformách uskutečněno o 39,8% rezervací více. Došlo dokonce k překonání úrovně z roku 2019 před nástupem pandemie. V roce 2019 si totiž domácí a zahraniční návštěvníci rezervovali v Německu prostřednictvím online platform jen 37,2 mil. přenocování.

Rozdělení online rezervací podle typu ubytování ukazuje, že v roce 2022 bylo téměř 96% přenocování v rekreačních bytech nebo domech rezervovaných prostřednictvím platform nabízeno ubytovacími zařízeními s méně než 10 lůžky. Jednalo se tak převážně o soukromé pronajímatele, kteří nabízejí ubytování jako vedlejší činnost. Tyto experimentální údaje o cestovním ruchu tak tvoří užitečný doplněk oficiálního měsíčního šetření v cestovním ruchu, které zaznamenává pouze zařízení s nejméně 10 lůžky.

Počet přenocování rezervovaných hostů z Německa prostřednictvím AirBnB,

Booking.com, TripAdvisor a Expedia vzrostl meziročně téměř o čtvrtinu (+23,2%) na 27,2 mil. Ještě výraznější byl nárůst počtu přenocování rezervovaných hostů ze zahraničí. Oproti předchozímu roku se totiž tyto počty zdvojnásobily (+106,6%) na 11,3 mil. Přeshraniční cestovní ruch v Německu však stále nedosáhl úrovně před pandemií: i přes nárůst byl počet přenocování hostů ze zahraničí v roce 2022 stále o 17,5% nižší než v roce 2019. Naopak počet přenocování hostů z Německa byl o 15,9% vyšší než před pandemií.

bit.ly/3LU0pzf

Největším přístavem světa zůstává Šanghaj

Ročenka Lloyd's Maritime Company ukazuje, že po roce 2020, kdy mezinárodní obchod kvůli koronaviru skomíral, se v roce 2021 kontejnerové přístavy opět postavily na nohy.

Prioritou číslo jedna pro rok 2021 byla kompenzace ztrát objemu z roku 2020. Mimochodem, bylo to teprve podruhé v historii ročenek Lloyd's Maritime Company, kdy došlo k meziročnímu poklesu objemu přepravy. Poprvé se tak stalo v důsledku globální finanční krize v roce 2008.

Stovka přístavů, která se za rok 2021 dostala do žebříčku, dosáhla celkového růstu objemu o více než 7%, když celkový objem vyzdvížených kontejnerů přesáhl hranici 676 mil. TEU*. Nejvíce k oživení pomohla Severní Amerika, zejména přístavy v USA.

Největším přístavem světa zůstává Šanghaj. Tímto přístavem v roce 2021 podle Lloyd's Maritime Company prošlo 47,0 mil. TEU, což oproti roku 2021 představovalo nárůst o 8,1%. Druhé místo náleželo Singapuru (37,5 mil. TEU, + 1,6%) a třetí čínskému Ning-po-Čou-šan (31,0 mil. TEU, + 8,2%). Největším neasijským přístavem zůstává Rotterdam, jemuž patřila celosvětově 10. příčka (15,3 mil. TEU, + 6,6%).

Na americkém kontinentu patřilo prvenství přístavu v Los Angeles (10,7 mil. TEU, + 15,9%), který celosvětově zaujímal 16. pořadí. Až na 24. místě byl největší africký přístav – Tanger (7,2 mil. TEU, + 24,3%).

* TEU nebo teu (zkratka z anglického Twenty-foot Equivalent Unit) je

mezinárodně používaná jednotka objemu, která představuje ekvivalent jednoho dvacetistopového kontejneru, tj. kontejneru s vnějšími rozměry 20 × 8 × 8,5 stop, respektive 6,096 × 2,438 × 2,591 m s objemem 1 360 stop³, resp. 38,51 m³).

bit.ly/42Md93o

Evropa využívá ropu méně

Dovoz ropy do EU27 se v roce 2022 nedostal na předcovidovou úroveň.

**JIŘÍ
TROJÁČEK**
oddělení statistiky
energetiky

V letech 2015 až 2019 bylo do zemí EU27 dováženo ročně více než 500 mil. tun ropy. Nejvyšší hodnoty, 524 mil. tun, dosáhl dovoz v roce 2017. V letech 2020 a 2021 došlo k výraznému poklesu. V roce 2020 se dovezlo 440 mil. tun ropy, což bylo o 13,3 % méně než v roce 2019, a v roce 2021 činil dovoz 446 mil. tun, tedy o 12 % méně než v roce 2019.

Loni doputovalo do zemí Evropské unie 479 mil. tun ropy a proti roku 2021 se jedná o nárůst o 7,3 %.

NEJVĚTŠÍM DOVOZCEM ROPY JE NĚMECKO

Mezi zeměmi EU je v dovozech ropy s téměř 20procentním podílem na prvním místě Německo, které v roce 2022 dovezlo 88,2 mil. tun, tedy nejvíce za posledních pět let. Proti předchozímu roku to znamená

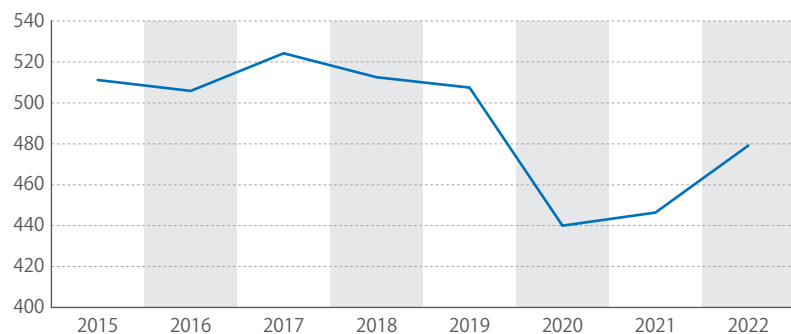
nárůst o 8,5 %. Zároveň se jedná o první zvýšení po šesti letech. Od roku 2015 totiž dovoz ropy do Německa postupně klesal z hodnoty 91,2 mil. tun až na 81,3 mil. tun v roce 2021.

Dalšími významnými dovozci ropy v roce 2022 byly Španělsko (63,6 mil. tun, 13,3 % z celkových dovozů do EU27), Itálie (62,4 mil. tun, 13,0 %), Nizozemsko (53,2 mil. tun, 11,1 %) a Francie (40,8 mil. tun, 8,5 %). Spolu s Německem tak představují 64,3 % celkového dovozu.

Zajímavý je vývoj dovozů do Francie, která se mezi lety 2015 až 2018 držela na 4. místě před Nizozemskem. V té době činily dovozy do této země více než 52,5 mil. tun ropy ročně, avšak od roku 2019 došlo k výraznému poklesu až na 33,8 mil. tun v roce 2021. Ani rok 2022 se 40,8 mil. tun neznamenal výrazný obrat nastaveného trendu. Naproti tomu Nizozemsko udrželo dovozy ropy téměř nezměněné (s mírným poklesem v roce 2020) a od roku 2018 zaujímá 4. příčku dovozového žebříčku.

Dalších pět zemí vykazuje podíl na celkovém dovozu ropy do EU27 mezi 2 a 6 %. Jedná se o Belgie, Polsko, Řecko, Švédsko a Portugalsko. Jedenáct zemí se na celkových dovozech podílí méně než 2 %. Česká republika s podílem 1,5 % zaujímá až 14. pozici. Posledních šest zemí – Kypr, Estonsko, Lotyšsko, Lucembursko, Malta a Slovinsko – ropu vůbec nedováží. Tyto země jsou zcela závislé na dovozu ropných produktů.

DOVOZ ROPY DO EU27 (mil. tun)

Zdroj: databáze IEA JODI OIL

DUBEN 2023

PRŮMYSL

Průmyslová produkce v dubnu 2023 po očištění o vliv počtu pracovních dnů meziročně vzrostla o 1,2 %. Po vyloučení sezónních vlivů byla meziročně nižší o 1,9 %.

MALOOBCHOD

Tržby v maloobchodě očištěné od kalendářních vlivů reálně meziročně klesly. Největší podíl na poklesu měly nespecializované prodejny s převahou potravin a prodejny potřeb pro domácnost.

STAVEBNICTVÍ

Stavební produkce v dubnu reálně meziročně klesla o 6,4 %. Po vyloučení sezónních vlivů byla meziročně nižší o 3,4 %.

SLUŽBY

Tržby za služby očištěné od kalendářních vlivů se reálně meziročně snížily o 3,7 %. Pokles vykázala většina odvětví služeb, naopak růst zaznamenaly profesní, vědecké a technické činnosti.

CESTOVNÍ RUCH

Počet ubytovaných hostů v hotelích se v dubnu meziročně zvýšil o 23,9 % a počet přenocování vzrostl o 24,5 %.

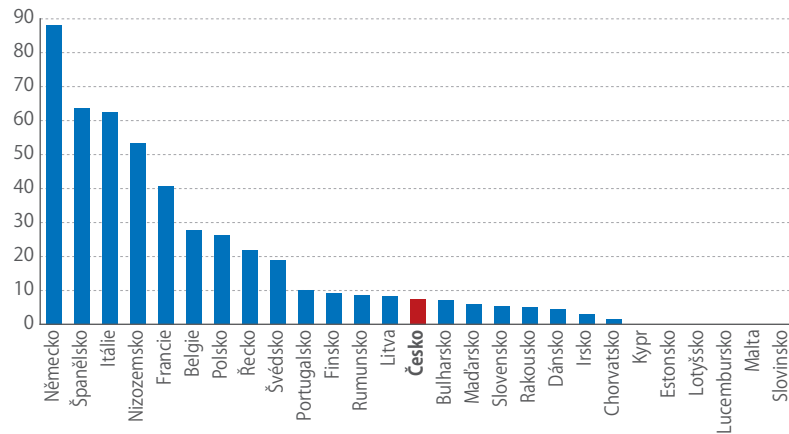
PROPAD SE NETÝKAL VŠECH

Ze zemí, které dovážejí více než 10 mil. tun ropy, došlo v covidových letech k největšímu propadu proti roku 2019 u Francie. V roce 2020 tam byly dovozy nižší o 31,6 %, v roce 2021 o 30 %. Následovaly Belgie (20,7 %, resp. 16,8 %), Itálie (20,2 %, resp. 10,2 %) a Španělsko (17,3 %, resp. 15,3 %). V případě České republiky se objem dovozu v roce 2020 proti předchozímu roku snížil o více než 1,5 mil. tun, tedy o 20,2 %. V roce 2021 jsme proti roku 2019 vykázali snížení 0,9 mil. tun (11,6 %).

Klesající trend z let 2020 a 2021 se ve většině zemí EU27 v loňském roce otočil. Velkou výjimkou je ovšem Rakousko, které loni proti roku 2019 zaznamenalo propad z 8,6 mil. tun na 5,1 mil. tun, tedy o 40,2 %.

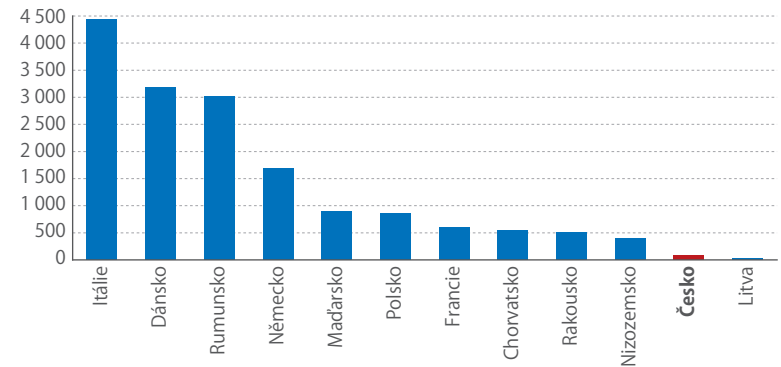
Pokles dovozů v době pandemie se však netýkal všech zemí EU27. Nárůsty v letech 2020 a 2021 oproti roku 2019 zaznamenaly Švédsko (9,2 % resp. 5,6 %), Slovensko (10 %, resp. 6,3 %) a Irsko (19,6 %, resp. 17,5 %).

DOVOZ ROPY DO ZEMÍ EU27 (mil. tun, 2022)

Zdroj: databáze IEA JODI OIL

PRODUKCE ROPY V ZEMÍCH EU27 (tis. tun, 2022)

Zdroj: databáze IEA JODI OIL

PRODUKCE ROPY V EU LONI KLESLA

Produkce ropy v rámci Evropské unie byla v roce 2022 na úrovni 16,2 mil. tun, což znamená pokles proti roku 2021 o 9,5 %.

Nejvyšší podíl na produkci ropy v roce 2022 měly Itálie (27,3 %), Dánsko (19,7 %), Rumunsko (18,6 %) a Německo (10,4 %). Další dvě země, Maďarsko a Polsko, se podílely každá zhruba 5 %. Za nimi následovaly Francie, Chorvatsko a Rakousko s podílem přibližně 3 %. Nizozemsko vykázalo podíl 2,4 %, Česko 0,5 % a Litva 0,2 %. Ostatních 15 zemí EU27 v roce 2022 ropu neprodukovalo.

Za zmínku stojí situace Řecka, které až do roku 2020 produkovalo ročně mezi 100 až 200 tis. tunami ropy. V roce 2021 však došlo k útlumu, a od října 2021 již tato země žádnou produkci ropy nevykazuje. Podle zpráv z průzkumů však Řecko má s velkou pravděpodobností značné zásoby ropy v oblasti Jónského, Lybijského a Egejského moře a v západní části pevninského Řecka a Peloponésu. V současné době řecká vláda vyhláší tendry na průzkum a těžbu vybraných lokalit.

KVĚTEN 2023

SOUHRNNÝ INDIKÁTOR DŮVĚRY

Důvěra podnikatelů meziměsíčně klesla o 2,8 bodu na hodnotu 95,2. Důvěra spotřebitelů spadla o 4,4 bodu na 88,5. Souhrnný indikátor důvěry poklesl na hodnotu 94,1.

-3,1
bodu

-8,2
bodu

PRŮMYSL

Mezi podnikateli v průmyslu se důvěra v ekonomiku meziměsíčně snížila. Indikátor důvěry poklesl o 8,2 bodu na hodnotu 91,8. Meziročně je důvěra v průmyslu nižší.

0,0
bodu

STAVEBNICTVÍ

Důvěra podnikatelů ve stavebnictví se meziměsíčně nezměnila. Indikátor důvěry zůstal na dubnové hodnotě 101,4. Ve srovnání s květnem 2022 je důvěra ve stavebnictví nižší.

-2,3
bodu

OBCHOD

V odvětví obchodu se důvěra podnikatelů meziměsíčně snížila. Indikátor důvěry poklesl o 2,3 bodu na hodnotu 97,9. Meziročně je důvěra v obchodu nižší.

+2,3
bodu

SLUŽBY

Důvěra podnikatelů ve vybraných odvětvích služeb se meziměsíčně zvýšila. Indikátor důvěry vzrostl o 2,3 bodu na hodnotu 97,6. V meziročním srovnání je ale důvěra ve službách nižší.

-4,4
bodu

SPOTŘEBITELÉ

Důvěra spotřebitelů v ekonomiku se meziměsíčně snížila. Indikátor důvěry poklesl o 4,4 bodu na hodnotu 88,5. V meziročním srovnání je ale důvěra spotřebitelů vyšší.

Statistika z vesmíru

Polským statistikům pomáhají v práci satelity monitorující zemský povrch. Data z nich lze použít třeba pro zemědělské statistiky.

PAVEL ČERNÝ
oddělení
marketingu a PR

Před rokem 2020 probíhalo v Polsku dvanáct zemědělských statistických šetření ročně. Jejich součástí bylo 304 000 rozhovorů a na zpracování se podílelo 2 500 expertů. Od roku 2020 se u našich severních sousedů uskutečňuje zemědělských šetření už pouze šest, počet rozhovorů klesl zhruba na polovinu a zpracovatelský tým se zmenšil na 400 osob. Informace o osevních plochách a výnosech jednotlivých plodin jsou přitom dostupné i za konkrétní pozemky, nikoliv pouze za vojvodství, jako tomu bylo v minulosti. Tento výrazný kvalitativní skok umožnila spolupráce s vesmírným výzkumným centrem Polské akademie věd a využití satelitních dat.

AKTUÁLNÍ STAV I ODHAD BUDOUCÍHO VÝVOJE

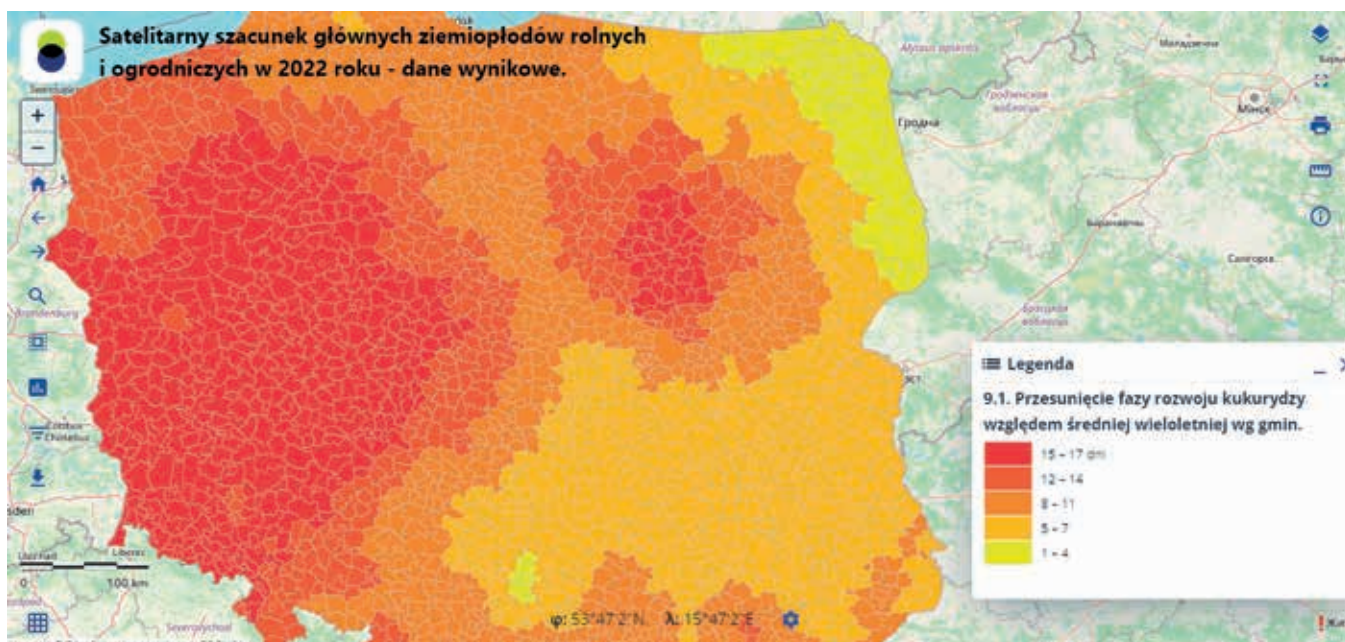
Polští statistici využívají data z několika satelitů, které měří a sledují nejrůznější údaje o atmosféře a zemském povrchu. Kromě klimatických jevů zaznamenávají také např. změnu barvy různých vodních a pevninských povrchů, přítomnost aerosolů v ovzduší, výšku hladiny moře a další jevy. Obraz zachycený různými typy senzorů se pak stává podkladem pro vytěžení statistických dat. Kromě na první pohled zřejmých informací, jako jsou zastavěnost území či rozsah pozemních komunikací, lze ze satelitních snímků vyčíst třeba i to, jaké plodiny se v dané lokalitě pěstují, v jaké jsou vývojové fázi a zda netrpí

suchem či nedostatkem některých živin. Porovnáním osevních ploch a aktuálního stavu plodin s víceletým normálem je také možné poměrně přesně odhadnout budoucí výnosy.

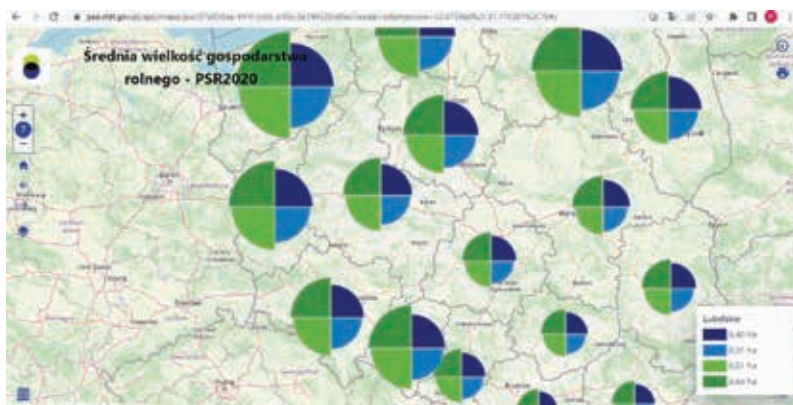
DŮKLADNÁ PŘÍPRAVA

Aby bylo možné se na satelitní data spolehnout, bylo nejprve nutné celý systém správně nastavit a synchronizovat informace z družic s administrativními daty (např. žádosti zemědělců o dotace) a s údaji pozorovanými přímo v terénu. K tomuto účelu bylo vybráno více než 800 referenčních parcel, jejichž stav se v průběhu vegetačního období pečlivě sledoval a porovnával se záznamy ze satelitů. Zjištěné skutečnosti se přiřazovaly konkrétním vlastnostem snímků, a systém se tak postupně učil rozpoznávat s velkou spolehlivostí údaje, které statistici potřebují. Tato prvotní „kalibrace“ byla velmi náročná na lidské zdroje i výpočetní techniku, ale po zavedení do praxe přináší systém naopak výrazné úspory. Statisticy již nemusí rozesílat tolik formulářů a farmáři nejsou nuceni trávit jejich vyplňováním čas, kterého zvláště uprostřed sezony nemívají nazbyt. Tím, že se velká část zemědělských dat získává automaticky, klesá rovněž množství chyb vznikajících při ručním zápisu a zpracování, takže bylo možné snížit i počet kontrol a opravných úkonů. Výstupy jsou tedy přesnější, rychlejší a jejich tvorba vyžaduje méně lidské práce.

 bit.ly/3LWQqL9

Aktuální fáze vývoje kukuřice ve srovnání s víceletým průměrem

Průměrná velikost zemědělského podniku

STATISTICKÝ GEOPORTÁL

Statistické informace získané za pomoci satelitů zveřejňuje Polský statistický úřad na svém geoportálu, který buduje už od roku 2013. Jako první na něm byla publikována data ze sčítání z roku 2011, a od roku 2018 po zásadní modernizaci zde uživatelé najdou i prostorově zobrazované výsledky mnoha dalších statistických zjišťování. Všechna data jsou volně

MEZINÁRODNÍ VÝMĚNA ZKUŠENOSTÍ

V rámci rozvíjení bilaterální spolupráce pozval ČSÚ polské statistiky, aby českým kolegům ukázali, jakým způsobem využívají data z evropských satelitů pro statistiku. Naši experti na oplátku prezentovali systém pro zpracování scanner dat. Obě skupiny těchto statistických domén patří do moderních machine-learningových postupů, které významně zpřesňují a zrychlují práci statistiků.

přístupná, exportovatelná do různých formátů a je možné je využít pro nejrůznější přehledy a analýzy. Důležité je však zdůraznit, že stejně jako v ostatních evropských zemích, dbá i statistický úřad v Polsku na zachování důvěrnosti. Přestože jsou některé informace v geoportálu velmi podrobné, nelze je využít pro získání individuálních nebo jinak citlivých dat.

Ani v ČSÚ nestojíme na místě a nedávno jsme pro širokou veřejnost otevřeli geoportál, na kterém se zobrazují prostorová statistická data na mapových podkladech. V budoucnu bychom rádi i u nás využili informace ze satelitních snímků pro statistické účely. Uplatnění najdou nejen v zemědělských, ale také environmentálních statistikách, které v poslední době nabývají na důležitosti.

SATELITY VYUŽÍVANÉ POLSKÝMI STATISTIKY

Sentinel 1 – satelit s polární oběžnou dráhou, prostřednictvím radaru sleduje počasí na Zemi od roku 2014.

Sentinel 2 – satelit s polární oběžnou dráhou, prostřednictvím multispektrálního snímkování ve vysokém rozlišení sleduje zemský povrch od roku 2015.

Sentinel 3 – prostřednictvím řady nástrojů zaznamenává informace o povrchu oceánů a souše, velmi podrobně identifikuje změny teplot a zbarvení, v provozu je od roku 2016.

Sentinel 5P – detekuje množství stopových plynů a aerosolů v atmosféře a sleduje kvalitu vzduchu a změny klimatu, pracuje od roku 2017.

Sentinel 6 – slouží k radarovému měření hladin oceánů a monitoringu klimatických změn od roku 2020.

STATISTIKA VĚDA JE...

Vydáváme mezinárodní
odborný recenzovaný
časopis **STATISTIKA**

Vychází 4x ročně anglicky
tištěný i online

Objednávejte

STATISTIKA:
Statistics and Economy
Journal
na stránkách
czso.cz/statistika_journal

Cenová statistika je jedna z nejrychlejších

S ředitelem odboru statistiky cen ČSÚ Jiřím Mrázkem jsme hovořili o měření inflace a o tom, jak cenová statistika využívá moderní technologie.

Foto: Tereza Koutecká

Co vyjadřují termíny inflace a index spotřebitelských cen?

Inflace je obecný, spíše intuitivní než přesně definovaný pojem, který vyjadřuje pohyb cen. Někdy se inflace chápe jako pohyb cen vzhůru, ale já bych řekl, že je to spíš obecný pohyb cen v čase. Termínem spotřebitelská inflace se označuje pohyb cen pro domácnosti, tedy konečné spotřebitele.

Index spotřebitelských cen je konkrétní matematický model, kterým se snažíme inflaci změřit. Do tohoto modelu se dosazují reálně zjištěné ceny a výsledek odpovídá tomu, k jakým cenovým datům máme přístup.

U cenových indexů jsou to téměř vždycky data výběrová, jen ve velmi specifických případech jsme schopni pracovat s daty vyčerpávacími. Například v případě potravin dostáváme sice od prodejních řetězců scanner data, která obsahují veškeré prodané zboží, ale my do cenových indexů zahrnujeme jen určitý výběr. Sledujeme pohyb cen pouze u části zboží, protože započítávat úplně vše by bylo technicky nesmírně složité. Scanner data typického řetězce zahrnují zhruba 30 tisíc položek, z nichž pro cenovou statistiku využíváme asi polovinu. Řetězce navíc nepokrývají absolutně celý trh, takže i v tomto smyslu se jedná o výběr.

PAVEL ČERNÝ
oddělení
marketingu a PR

Jak tedy výběr položek pro sestavení cenového indexu probíhá?

Zboží, jehož ceny chceme sledovat, si nejprve rozdělíme na menší skupiny s nějakou shodnou charakteristikou. Například jogurty, maso chlazené, pečivo a podobně. Uvnitř těchto skupin je pohyb cen obvykle homogenní. Pro každou skupinu pak určíme položky, jejichž ceny sledujeme. A abychom mohli zjišťovat, jak se mění ceny pro spotřebitele, musíme vědět, jak jsou naše skupiny zboží zastoupeny v jejich spotřebním koši. Kolik procent ze svých výdajů vynakládají domácnosti na jídlo, alkohol, oblečení, zábavu a další produkty a služby. Tato data se získávají z rodinných účtů a upřesňují se za pomoci dalších statistik. U potravin se váhy jednotlivých položek v koši přepočítávají obvykle každý rok, u ostatních položek pak jednou za dva roky.

Když máme sestavený spotřební koš, můžeme pak relativně snadno sledovat, jak se mění ceny produktů a služeb v něm obsažených. U potravin a drogerie sbíráme ceny pomocí scanner dat přímo z pokladních systémů obchodních řetězců. Zjištěné údaje jsou proto velmi přesné a odpovídají realitě. Když třeba máslo stojí 65 korun, kupuje ho jen ten, kdo musí. Když je pak následující týden v akci za 39, prodá se úplně všechno. Kdyby ceny zjišťovala tazatelka, záleželo by na tom, který den do obchodu přišla. Ze scanner dat však známe celkovou cenu prodaného másla za dané období a celkový počet prodaných kusů. Snadno si pak dopočítáme průměrnou cenu, za jakou ho lidé skutečně nakupovali.

Spotřební koše v různých zemích asi nebudou úplně stejné. Jak tedy můžeme porovnávat index spotřebitelských cen mezinárodně?

Měření inflace je jednou z historicky nejvíce harmonizovaných statistik. Intenzivní práce na sladění cenových indexů mezi evropskými zeměmi začaly už v roce 1993 poté, co byla rok předtím podepsána Maastrichtská smlouva. Evropa směřovala k měnové unii, a proto bylo třeba mít jednotný a spolehlivý nástroj na měření inflace. Metodika výpočtu indexu spotřebitelských cen je tedy velmi dobře propracovaná, a i když si jednotlivé země udržují nějaké národní zvláštnosti, které se odrážejí v jejich národním indexu, tak harmonizované indexy jsou i přes rozdílné složení spotřebních košů velmi dobře srovnatelné.

Jaký vliv má složení spotřebního koše na výsledný index spotřebitelských cen?

V některých zemích vydávají domácnosti větší část nákladů za bydlení, jinde za oděvy, někde hraje větší roli vnitrostátní letecká doprava nebo námořní doprava, někde spotřebují víc másla, ryb, vína... Spotřební koše samozřejmě zahrnují i spoustu lokálních výrobků. Přesto se výsledné cenové statistiky v různých zemích zpravidla příliš neliší, ekonomická situace se do cen propisuje v celé Evropě podobným způsobem.

To, že v současné inflační vlně stouply ceny ve východní Evropě mnohem více než v západní, je dáno především tím, že v bývalých zemích s centrálně plánovaným hospodářstvím je ve spotřebním koši větší podíl zboží než služeb, navíc zboží levnějšího či méně kvalitního, jehož výrobní náklady jsou hodně závislé na ceně energie, případně materiálu. Když se ceny energií výrazně zvedly, projevilo se to samozřejmě silněji tam, kde mají v těchto produktech větší zastoupení. Naproti tomu třeba v případě značkového zboží, u něhož je podíl energií a surovin na celkové hodnotě nízký, ceny tolik nevzrostly.

Berete při výpočtu indexu spotřebitelských cen v úvahu i luxusní zboží?

Spotřebitelský cenový index je zaměřen zejména na střední a nižší ekonomické třídy obyvatel. Ve spotřebním koši proto máme v určité míře zastoupené třeba běžnější šperky – zlatý prsten a podobně, ale diamanty, luxusní kabelku nebo jachtu byste tam nenašli. Rovněž ceny osobních automobilů sledujeme ve střední a nižší kategorii. Tato úroveň zahrnuje největší část populace, a inflace se v ní také nejvíce projevuje.

Jak daleko lze inflaci porovnávat do minulosti?

Při pohledu zpět je nutné mít na paměti, že se s časem mění složení a účel položek spotřebního koše. U nás třeba v devadesátých letech lidé relativně nevydávali tolik peněz při cestách do zahraničí, ale na rozdíl od současnosti kúpvali například uhlí. Změnil se i význam jízdního kola ze spíše dopravního prostředku na prostředek ke sportování. Osobní automobil byl dříve spíše doménou bohatších lidí z města, dnes je to nutnost na vesnici. V dlouhodobější rovině spotřebitelský koš také neustále roste a obsahuje více a více položek. Srovnávání s minulostí je proto vždycky ošemetné. Čím hlouběji do minulosti postupujeme, tím srovnatelnost klesá.

Výpočet indexu detailních skupin koše probíhá řetězově z měsíce na měsíc. Při interpretaci se pak kromě tohoto meziměsíčního pohybu porovnávají ceny v aktuálním měsíci nyní a před rokem. Toto meziroční porovnání do značné míry vyhladí sezonní výkyvy, a lze ho tedy použít jako poměrně spolehlivý analytický ukazatel, od něhož se odvíjí řada ekonomických modelů či analýz. Když je ale řada indexů už hodně dlouhá, třeba dvacet let, dochází trvalým navazováním dobových výpočtů k určitému nežádoucímu posunu. Výpočet, který by vycházel z přímého porovnání cen nyní a před dvaceti lety by vyšel trochu jinak.

S jakým zpožděním dostáváme hodnoty cenových indexů?

Drtivá většina cen se sbírá mezi prvním a dvacátým dnem referenčního měsíce. Potom probíhá zpracování a kontroly, a výsledné číslo publikujeme kolem devátého desátého dne měsíce následujícího. Je to jedna z nejrychlejších statistik vůbec.

Měření inflace patří mezi nejvíce harmonizované statistiky v Evropě.

RNDr. Jiří Mrázek

Co vyjadřují indexy cen výrobců, které ČSÚ také zveřejňuje?

Těchto indexů je několik. Nejvýznamnější je index cen průmyslových výrobců. Ten sleduje ceny produktů na výstupu z daného stupně výroby. Jeden produkt přitom může do výpočtu vstoupit několikrát, pokud slouží jako polotovary pro výrobu něčeho dalšího. Například plastové granule, které jsou výstupem z chemické výroby, využije další firma pro vylisování volantu, který je prodán automobilce a stane se součástí automobilu. Jednotlivé podniky v tomto řetězci vyplňují pravidelně do příslušných výkazů ceny své produkce a my z těchto údajů zjišťujeme, jak se ceny vyvíjejí v čase.

Kromě indexů cen průmyslových výrobců máme ještě indexy cen zemědělských výrobců, stavebních prací nebo tržních služeb pro podniky.

Čekají nás v cenové statistice v příštích letech nějaké změny?

Cenová statistika na sebe musí plynule navazovat, takže žádné zásadní změny nechystáme. Stále pokračujeme v rozšiřování obchodů, které nám poskytují scanner data. Oblasti potravin a nápojů, drogerie a léků již máme v zásadě pokryté a nyní se intenzivně věnujeme zapojení hobby marketů. Oslovit chceme ještě velké internetové prodejce typu Alza nebo Mall.cz.

Na první pohled se to může jevit jako poměrně snadná záležitost, že prostě napojíme na náš systém

další zdroje dat a bude hotovo, ale takhle jednoduché to není. Sortiment e-shopů a hobby marketů je totiž násobně širší než třeba u potravinářských obchodů, přičemž váha těchto komodit ve spotřebním koši je naopak nižší. Více se liší také pojmenování a zatřídění stejných nebo podobných položek u různých obchodů. Úsilí, které zpracování dat věnujeme, je tak v nepoměru se ziskem, který to přinese. Scanner data výrazně zkvalitňují statistické výsledky, ale úspora práce to příliš velká není. Někdy je jejich zpracování dokonce naopak náročnější než zpracování výsledků získaných fyzickými návštěvami prodejen.

Uvažujete i o využívání web scrapingu?

Diskutujeme o něm, ale zatím nemáme jistotu, že ceny, které posbírání robot na internetu, souhlasí s těmi, za něž bylo zboží skutečně prodáno. Obsluha web scrapingu a robotů navíc vyžaduje speciálně školený tým odborníků. Tuto práci nejde svěřit statistikovi, který se vedle toho zabývá dalšími úkoly. Takže se zase vrátíme k otázce, kolik zdrojů jsme schopni na danou novinku vyčlenit, a jaké přínosy proti tomu získáme.

Ale je pravda, že svět se digitalizuje a statistika nemůže zůstat stranou. Stále více dat budeme získávat elektronickou cestou a činnost tazatek navštěvujících provozovny se bude omezovat. Zásadní bude, jak se ta obrovská množství dat podaří zpracovat, aby výsledek byl relevantní a nákladově únosný.

Vystudoval Matematicko-fyzikální fakultu Univerzity Karlovy. Kariéru začal jako programátor v podniku Tatra Smíchov. Do tehdy ještě federálního úřadu nastoupil v roce 1991 na pozici programátora v odboru statistiky cen. V devadesátých letech absolvoval stáž a mnoho jednání v Eurostatu a pomáhal českou cenovou statistiku přibližovat evropským standardům. Ředitelem odboru statistiky cen je od roku 2003.

Nezkrácený rozhovor najdete na: bit.ly/45KgxOH

TÉMA

ZAMĚŘENO NA DOMÁCNOSTI

15 %
obyvatel Česka si
najde čas na pohyb
každý den.

8,8 %
čínal nárůst čistých
peněžních příjmů
domácností
zaměstnanců
v roce 2021.

2,15
byl průměrný počet
členů hospodařící
domácnosti v Česku
v roce 2021.

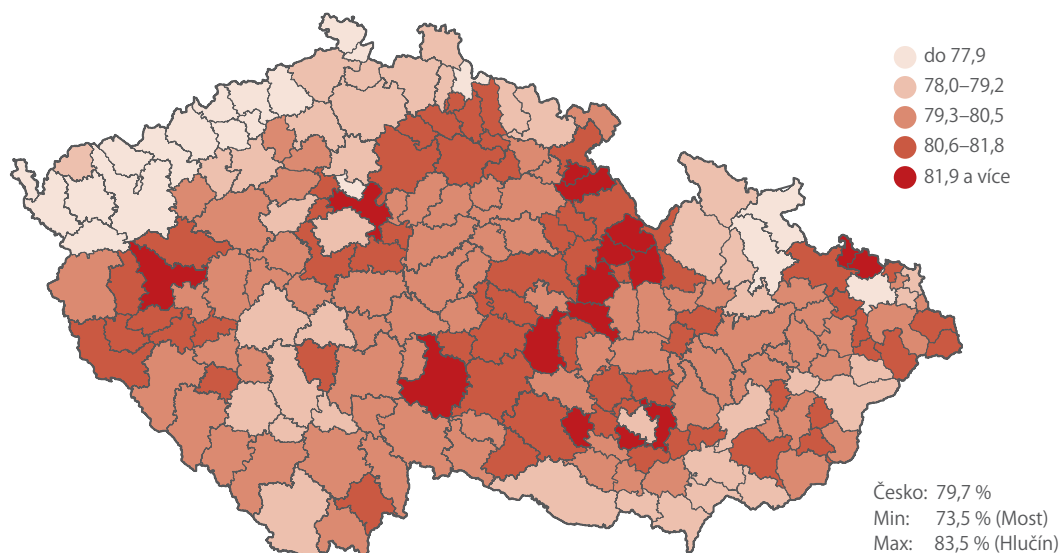
Domácností přibývá, ale zmenšuje se jejich velikost

Sčítání lidu, domů a bytů odhaluje zajímavé trendy ve vývoji českých domácností.

ANNA PODPIEROVÁ
vedoucí oddělení koordinace přípravy a zpracování sčítání

PODÍL ÚPLNÝCH RODIN NA HOSPODAŘÍČÍCH DOMÁCNOSTECH TVOŘENÝCH JEDNOU RODINOU (%)

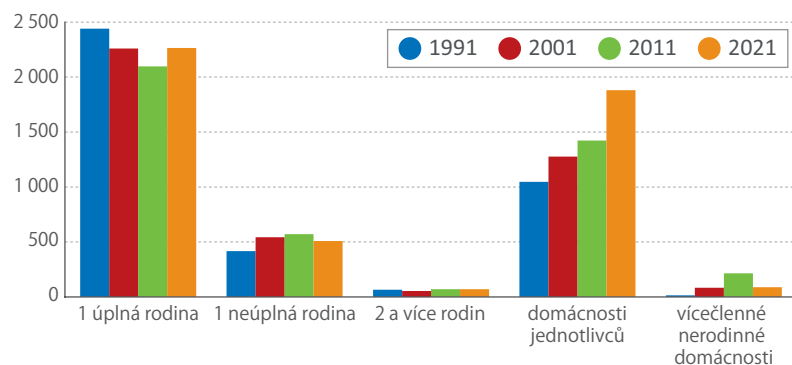

Zdroj: SLDB

Ve sčítání lidu, domů a bytů jsou údaje o domácnostech zpracovávány podle konceptu hospodařící domácnosti. Hospodařící domácnost tvoří osoby, které společně bydlí i hospodaří, tj. společně hradí výdaje domácnosti, jako je strava, náklady na bydlení apod. Při sčítání v roce 2021 sloužily jako základ informace o příbuzenských a jiných vztazích zapsané na sčítacích formulářích, s doplněním o informace o vztazích z administrativních zdrojů Ministerstva vnitra.

K 26. březnu 2021 dosáhl celkový počet hospodařících domácností v Česku hodnoty 4 813 103. Toto číslo dlouhodobě roste, za posledních 30 let se zvýšilo o více než 800 tisíc. Ve srovnání s předchozím sčítáním v roce 2011 došlo k nárůstu o 10 %.

HOSPODAŘÍČÍ DOMÁCNOSTI PODLE TYPU (tis. domácností)

Zdroj: SLDB

ÚPLNÉ RODINY TVOŘÍ SKORO POLOVINU DOMÁCNOSTÍ

Hospodařící domácnosti se člení do několika typů. Rodinné domácnosti tvořené jednou úplnou rodinou zahrnují manželské páry, registrovaná partnerství i neformální soužití osob opačného nebo stejného pohlaví (faktická manželství nebo faktická partnerství) s dětmi nebo bez dětí. Domácnosti tvořené jednou neúplnou rodinou mají jednoho z rodičů s alespoň jedním dítětem. Dále rozlišujeme domácnosti tvořené dvěma a více rodinami, domácnosti nerodinné a domácnosti jednotlivců.

Výsledky sčítání 2021 potvrdily dlouhodobý trend snižování podílu úplných rodin ve struktuře domácností. Zatímco v roce 1991 představovaly hospodařící domácnosti tvořené jednou úplnou rodinou přes 61 % všech hospodařících domácností, v roce 2021 tvořily již pouze necelou polovinu (47 %). V absolutní hodnotě však jejich počet mezi posledními dvěma sčítáními mírně narostl.

I přes nižší procentuální zastoupení jsou úplné rodiny tvořené jednou rodinou stále nejčastější kategorií ve struktuře domácností. Naprostá většina z úplných rodin jsou rodiny tvořené manželským párem, jejichž zastoupení se sice od roku 2011 také snížilo, ale v roce 2021 představovaly více než tři čtvrtiny úplných rodin. Naproti tomu došlo k nárůstu podílu rodin v kategorii faktická manželství, tedy nesezdaných soužití, z 11 % na 23 %. Polovina z nich jsou rodiny se závislými dětmi.

Necelou pětinu rodinných domácností představují neúplné rodiny. V této skupině výrazně převažují osamělé matky nad osamělými otci.

Téměř 40 % hospodařících domácností tvoří domácnosti nerodinné. Jedná se o dvě nebo více osob příbuzných i nepříbuzných, společně hospodařících, které netvoří rodinnou domácnost. Patří sem také domácnost prarodiče s vnoučaty (kromě prarodičů tvořících pár – úplnou rodinu). Naprostá většina nerodinných domácností (96 %) jsou domácnosti jednotlivců. Počet domácností jednotlivců se od roku 1991 stabilně zvyšuje, mezi posledními sčítáními dokonce o třetinu.

Z celkového počtu jednotlivců připadá zhruba polovina na ženy a polovina na muže, v závislosti na věku se ale zastoupení mužů a žen velmi mění. Zatímco mezi jednotlivci mladšího a středního věku (do 65 let) převažují muži, v seniorském věku (65 a více let) tvoří ženy téměř tři čtvrtiny domácností jednotlivců. Zhruba 37 % všech domácností jednotlivců pak připadá na seniory.

ROSTE POČET JEDNO A DVOUČLENNÝCH DOMÁCNOSTÍ

Průměrná velikost hospodařící domácnosti se postupně zmenšuje, což souvisí především s nárůstem počtu domácností jednotlivců. Mezi sčítáními v letech 2011 a 2021 poklesl průměrný počet členů hospodařící domácnosti z 2,34 osob na 2,15. Kromě domácností jednotlivců roste také počet dvoučlenných domácností. Většinu z nich tvoří manželé nebo nesezdaná soužití (71 %), osamělí rodiče s dětmi zahrnují zhruba jednu pětinu.

Jednočlenné a dvoučlenné domácnosti představují zhruba dvě třetiny všech domácností v České republice. Počet domácností s třemi a více členy od posledního sčítání naopak klesl. Pouze ve 2 % hospodařících domácností žije pět a více osob.

ZÁVISLÝCH DĚTÍ PŘIBYLO

Ve výsledcích sčítání jsou hospodařící domácnosti tvořené jednou rodinou tříděny mimo jiné podle počtu závislých dětí. Závislé dítě je každá osoba v domácnosti tvořené jednou rodinou, jejíž postavení

v domácnosti je „dítě“, není zahrnuta mezi pracovní sílu a zároveň je ve věku 0 až 25 let.

V hospodařících domácnostech tvořených jednou rodinou žilo v roce 2021 téměř 2,1 mil. závislých dětí, což v průměru představuje 0,75 závislého dítěte na jednu hospodařící domácnost tohoto typu. V roce 2011 připadalo na jednu hospodařící domácnost 0,67 závislého dítěte. Zvýšení průměrného počtu závislých dětí v domácnostech lze částečně vysvětlit nárůstem plodnosti žen mezi sčítáními 2011 a 2021.

Ve více než polovině hospodařících domácností tvořených jednou rodinou (54 %) nežilo žádné závislé dítě. Druhou nejčetnější skupinou byly domácnosti s jedním závislým dítětem, které tvořily přes pětinu ze všech hospodařících domácností tvořených jednou rodinou (22 %). S narůstajícím počtem závislých dětí se četnost výskytu těchto domácností snižovala, se třemi a více závislými dětmi jich byla již jen 4 %.

OBLASTI S RODINNÝM CHOVÁNÍM POTVRZENY

Rozdíly ve velikosti a ve struktuře hospodařících domácností se projevují také regionálně. Nejvíce tradiční rodinné chování vykazují kraje Vysočina, Zlínský a Pardubický. V nich najdeme nejvyšší zastoupení rodinných domácností, úplných rodin a nejnižší podíly domácností jednotlivců a faktických manželství. Naproti tomu kraje Karlovarský, Ústecký a Praha se dlouhodobě vyznačují opačnými charakteristikami.

Na průměrný počet členů nebo na počet závislých dětí v hospodařící domácnosti má vliv velikost obce. S její rostoucí velikostí se snižuje jak průměrný počet osob žijících spolu v jedné domácnosti, tak i podíl rodin s vyšším počtem závislých dětí.

Nejnižší podíly úplných rodin v rámci hospodařících domácností tvořených jednou rodinou byly zaznamenány tradičně v krajích Karlovarském a Ústeckém, na Bruntálsku a Jesenicku a také v zázemí velkých měst. Na opačném konci spektra s nejvyšším zastoupením úplných rodin se nacházejí Kraj Vysočina a Pardubický kraj, mikroregiony na Brněnsku, Zlínsku a Plzeňsku.

4 800 000

domácností je
v Česku.

POČTY HOSPODAŘÍCÍCH DOMÁCNOSTÍ TVOŘENÝCH JEDNOU RODINOU PODLE TYPU

rok sčítání	rodinné domácnosti celkem	úplné rodiny					neúplné rodiny		
		celkem	v tom				celkem	v tom	
			manželské páry	faktická manželství	registrovaná partnerství ⁽¹⁾	faktická partnerství ⁽²⁾		osamělý otec	osamělá matka
1991	2 856 608	2 440 492	2 356 647	83 845	x	.	416 116	71 051	345 065
2001	2 803 340	2 260 497	2 138 836	121 661	x	.	542 843	85 437	457 406
2011	2 667 867	2 097 031	1 857 997	234 346	632	4 056	570 836	107 084	463 752
2021	2 773 930	2 265 340	1 748 068	509 535	1 964	5 773	508 590	77 060	431 530

V letech 1991 a 2001 podle trvalého pobytu, v letech 2011 a 2021 podle obvyklého pobytu.

¹⁾ V letech 1991 a 2001 nebylo registrované partnerství osob stejného pohlaví v ČR zákonem ustanoveno.

²⁾ V letech 1991 a 2001 nebylo faktické partnerství osob stejného pohlaví zjišťováno.

Zdroj: SLDB

Máme dost pokojů?

S nedostatkem místností v bytech se nejčastěji potýkají rodiny s dětmi a domácnosti žijící v nájmu.

MARIE KORYCHOVÁ
oddělení sociálních
šetření

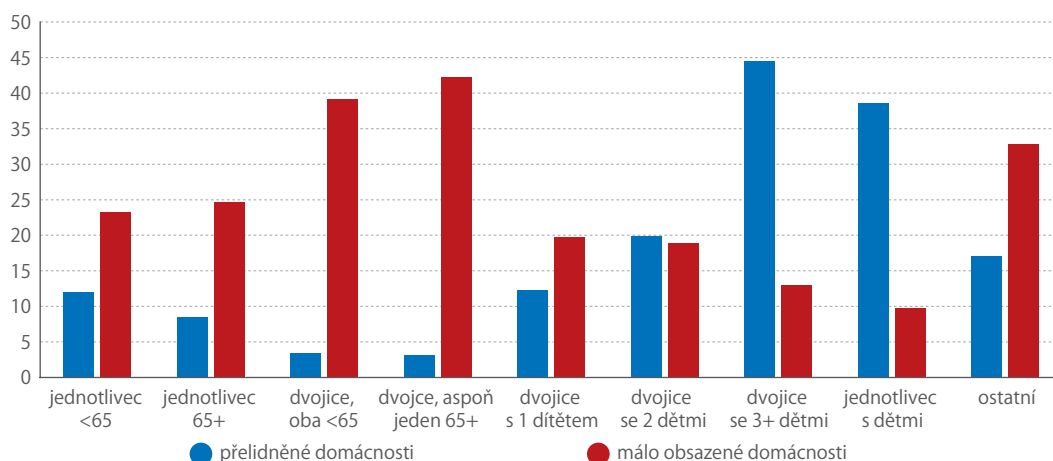
Šetření Životní podmínky EU-SILC zjišťuje kromě příjmů domácností také kvalitu bydlení. Jedním z ukazatelů kvality bydlení je hodnocení optimálního prostoru k životu, konkrétně zda počet místností odpovídá velikosti a složení domácnosti. Pokud domácnost bydlí v menším počtu místností, jedná se dle metodiky Eurostatu o přelidněnost. Míra přelidněnosti domácností vyjadřuje podíl populace žijící v přelidněných domácnostech. Opakem je stav, kdy má domácnost k dispozici více pokojů, než je stanovený minimální počet pokojů plus jeden. V takovém

případě jde o málo obsazený byt. Ten zpravidla znamená zbytečně vyšší náklady na bydlení.

PŘELIDNĚNOST HLAVNĚ VE MĚSTECH

V roce 2022 žilo v Česku v přelidněných domácnostech 1,55 milionu osob, tj. 15,1 % obyvatel. Zejména se jednalo o domácnosti s dětmi. V případě domácností tvořených partnerským párem s třemi a více dětmi žilo v bytech s nižším počtem místností, než je stanovené minimum, 44,5 % osob. Dále pak 38,6 % osob z domácností samoživitelek s dětmi a 19,9 %

PODÍL OSOB ŽIJÍCÍCH V DANÉM TYPU DOMÁCNOSTI PODLE SLOŽENÍ DOMÁCNOSTI (% , 2022)

Zdroj: ČSÚ

JAK SE ZHORŠOVÁNÍ EKONOMICKÉ SITUACE DOMÁCNOSTÍ PROJEVUJE V OBLASTI POJIŠTĚNÍ?

PETR JEDLIČKA

pojistný analytik České asociace pojišťoven

Na úrovni globálních statistik můžeme sledovat určité zpomalení růstu pojistného trhu. Dopady zhoršené ekonomické situace lze nicméně očekávat stejně jako při předchozích ekonomických recesích až s určitým zpožděním po nastalém ekonomickém poklesu.

Z posledních tržních statistik k 31. březnu totiž vyplývá, že celkové předepsané smluvní pojistné dosáhlo v 1. čtvrtletí roku 2023 hodnoty 42,9 mld. Kč. Meziročně se navýšilo o 5,5 %, resp. o 2,2 mld. Kč. Ve srovnání s 8,5% růstem zaznamenaným v 1. čtvrtletí 2022, resp. 7% růstem dosaženými na konci roku 2022, se ale již jedná o zpomalení tempa růstu celého pojistného trhu.

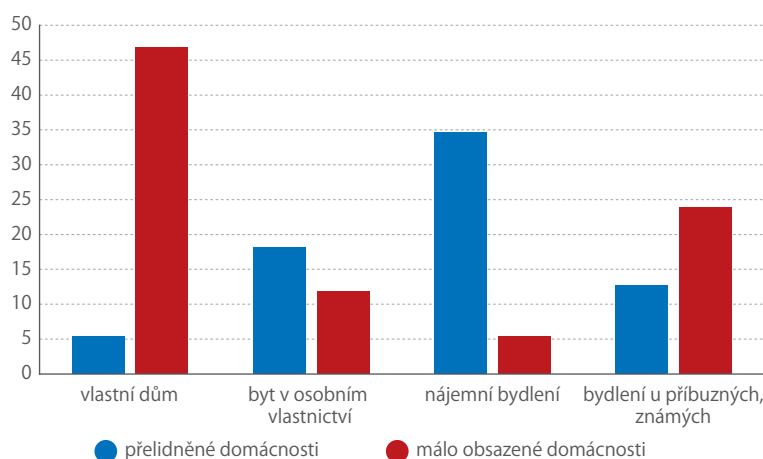
Pojišťovny ČAP prověřily v roce 2022 celkem 13 820 podezřelých pojistných událostí (meziročně o 21 % více) a odhalily pojistné podvody za 1,423 mld. Kč (meziroční růst o 173 mil. Kč, resp. o 14 %). Rostoucí počet prověřovaných podezřelých událostí i objem skutečně odhalených podvodů ovšem nemusí souviset pouze se zhoršující se ekonomickou situací, ale i s navyšující se efektivitou nástrojů na jejich odhalování.

osob z domácností tvořených partnerským párem a dvěma dětmi.

Z hlediska struktury podle právního důvodu užívání bytu vykazují nejvyšší míru přelidněnosti domácnosti bydlící v nájmu, konkrétně se to týká 34,6 % osob z těchto domácností. Z osob v domácnostech s vlastním bytem žije v přelidněných domácnostech 18,2 %, z osob žijících u příbuzných či známých 12,7 %. Nejnižší výskyt nedostatečného počtu místností je u domácností žijících ve vlastním domě, kde je této situaci vystaveno pouze 5,3 % osob. Míra přelidněnosti domácností se snižuje s klesající hustotou osídlení. V hustě obydlených oblastech dosahuje hodnoty 20,6 % osob, ve středně obydlených 17,8 % osob a v řídko obydlených 8,3 % osob. Projevuje se

PODÍL OSOB ŽIJÍCÍCH V DANÉM TYPU DOMÁCNOSTI PODLE PRÁVNÍ FORMY BYDLENÍ (% , 2022)

Zdroj: ČSÚ

tak souvislost se strukturou bytového, resp. domovního fondu, kdy v hustě obydlených oblastech žijí lidé spíše v bytech (83,2 % domácností), naopak v řídko obydlených oblastech převažuje bydlení v rodinných domech (76,6 % domácností).

KDYŽ MLADÍ OPUSTÍ HNÍZDO

Stav, kdy má domácnost k dispozici mnohem více místností, než potřebuje, je typický zejména pro životní období, kdy dospělé děti odejdou ze společné domácnosti a jejich rodiče zůstanou v původním bytě sami. Nejvyšší zastoupení osob žijících v málo obsazených bytech najdeme u domácností dvojic, a to jak mladších 65 let (39,1 %), tak i dvojic, kde je alespoň jeden 65letý či starší (42,2 %). Větší počet místností než stanovené optimum mají také domácnosti jednotlivců 65letých a starších (24,7 %) i mladších 65 let (23,3 %). Z pohledu vlastnické struktury mají nadměrný počet místností k bydlení zejména vlastníci domů (46,7 %). Následují osoby bydlící u příbuzných (23,9 %). Naproti tomu 11,8 % majitelů bytů a pouze 5,4 % nájemců žije v bytech s větším počtem místností, než je stanovené optimum.

VĚTŠÍ ZÁTĚŽ NÁKLADY NA BYDLENÍ POCIŮJÍ NEJCHUDŠÍ

Velikost bytu, ve kterém domácnost žije, bývá kompromisem mezi potřebami a finančními možnostmi dané domácnosti. Menší počet místností zpravidla

MINIMÁLNÍ POČTY POKOJŮ PRO DOMÁCNOSTI PODLE METODIKY EUROSTATU

- jeden pokoj pro domácnost,
- jeden pokoj pro každý pár v domácnosti,
- jeden pokoj pro každou single osobu 18letou a starší,
- jeden pokoj pro sourozence stejného pohlaví ve věku 12 až 17 let,
- dva pokoje pro sourozence opačného pohlaví ve věku 12 až 17 let,
- jeden pokoj pro dva sourozence do 12 let věku.

Optimální počet pokojů odpovídá minimu plus jeden pokoj.

znamená nižší pořizovací i provozní náklady. Bez ohledu na velikost bytu má celkem 6,9% domácností náklady na bydlení vyšší než 40% čistého příjmu domácnosti.

Z osob žijících v přelidněných domácnostech pociťuje vysokou zátěž náklady na bydlení 11,0%. Jedná se o ty nejchudší, kteří ani nižší kvalitou bydlení nedokáží snížit své náklady na bydlení na přijatelnější úroveň odpovídající jejich příjmům. Typickým příkladem jsou samoživitelky s dětmi v přelidněných bytech, v jejichž domácnostech má 23,3% osob náklady na bydlení vyšší než 40% čistého příjmu domácnosti.

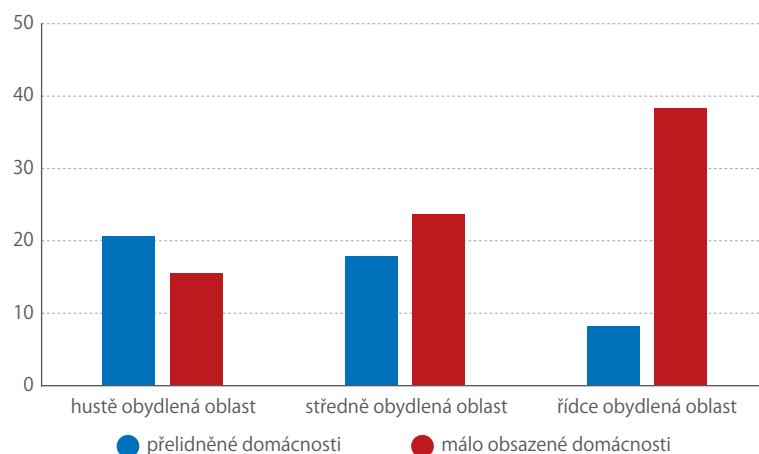
V případě domácností, které využívají více pokojů nad stanovené optimum, se vysoká zátěž náklady na bydlení týká pouze 5,0% osob. Z domácností dvojic, které mají k dispozici více místností, než potřebují, pociťuje vysokou zátěž náklady na bydlení jen

ZÁTĚŽ NÁKLADY NA BYDLENÍ

Zátěž náklady na bydlení je definována jako podíl nákladů na bydlení k čistému příjmu domácnosti v procentech. Pokud je tento podíl vyšší než 40%, hovoříme o tzv. vysoké zátěži náklady na bydlení. Do nákladů na bydlení se započítává nájem, elektřina, voda, ústřední vytápění, paliva, ostatní služby spojené s bydlením a běžná údržba bytu. Vlastníkům s hypotékou se započítává hypoteční úrok.

Čistý peněžní příjem domácnosti zahrnuje příjmy ze zaměstnání, podnikání, důchody, sociální dávky, příjmy z pronájmu, z finančních aktiv, výživné a finanční podporu od jiných domácností. Pro účely výpočtu zátěže náklady na bydlení se do čistého peněžního příjmu nezapočítává příspěvek na bydlení.

PODÍL OSOB ŽIJÍCÍCH V DANÉM TYPU DOMÁCNOSTI PODLE HUSTOTY ZALIDNĚNÍ (% , 2022)

Zdroj: ČSÚ

2,8% dvojic mladších 65 let a 3,5% dvojic, u nichž je alespoň jeden 65letý a starší. Problematictější situace nastává u domácností jednotlivců žijících v bytech s velkým počtem místností. Z těch mladších 65 let se s vysokou zátěží náklady na bydlení potýká 20,0%, ze 65letých a starších 21,8%.

Majitelé domů i bytů se s přelidněností, a zároveň s náklady na bydlení vyššími než 40% příjmu domácnosti potýkají pouze minimálně (1,3% majitelů domů a 1,2% majitelů bytů). Z nájemníků však takto kumulovanému problému čelí téměř pětina (24,6% osob). Přestože 46,8% majitelů domů má větší počet pokojů, než je stanovené optimum, pouze 3,6% z nich má vysokou zátěž náklady na bydlení. Jejich příjmy jsou tedy dostatečné i na úhradu vyšších nákladů, a pokud takové nebyly, lze předpokládat, že své nadstandardní bydlení vyměnili za jiné, s optimálním počtem pokojů a nižšími náklady.

NEMŮŽETE VĚDĚT VŠECHNO

To, co nevíte,
najdete ve
**Statistické
ročenke ČR**

Podrobná data
z mnoha
oblastí života

Objednávejte

Statistická ročenka
České republiky
na stránkách
czso.cz/ročenka_CR

K dispozici v Ústřední
statistické knihovně ČSÚ
Na padesátém 81
100 82 Praha 10

Domácnosti zaměstnanců si příjmově polepšily

V roce 2021 vykázaly domácnosti, v jejichž čele stojí zaměstnanec, nejrychlejší růst čistých peněžních příjmů ze všech sledovaných typů domácností.

TÁŇA DVORNÁKOVÁ
vedoucí oddělení sociálních šetření

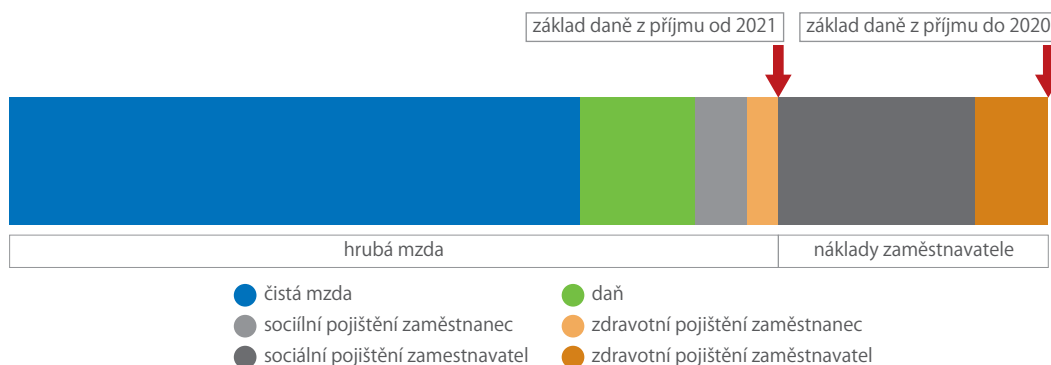

Na výši příjmů domácností má obecně vliv mnoho různých faktorů. V tomto článku se zaměříme především na ty, které v roce 2021 měly dopad na příjmy osob v zaměstnaneckém poměru. Od 1. ledna 2021 začala platit novelizace zákona o dani z příjmu. Její nejvýznamnější změnou bylo zrušení tzv. superhrubé mzdy, která předtím zahrnovala nad rámec hrubé mzdy ještě odvody ze sociálního a zdravotního pojištění placené zaměstnavatelem za zaměstnance. Proti roku 2020 tak od ledna 2021 došlo u zaměstnanců ke snížení základu daně pro výpočet daně v průměru o 20%. Dále se v roce 2021 z daňových opatření jednalo, mimochodem po devítileté stagnaci, o navýšení slevy na poplatníka z 2 070 Kč na 2 320 Kč měsíčně, tedy za rok celkově o 3 000 Kč. Kombinace obou výše uvedených vlivů vedla k výraznému snížení odvedené daně z příjmů ze závislé činnosti, a tím ke zvýšení čistých příjmů, které zaměstnanci fakticky obdrželi.

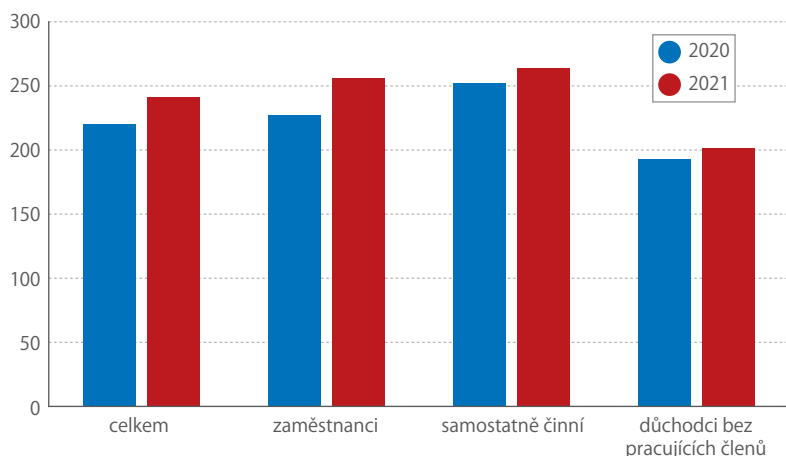
Od roku 2021 jsou v platnosti také dvě různé sazby daně z příjmu, a to ve výši 15 % (původní) a ve výši 23 %. Vyšší sazba daně z příjmu se týká osob s nadprůměrnými příjmy, jejichž základ daně přesahoval 141 764 Kč měsíčně. Na viditelnou změnu v příjmech takových osob to však nemělo dopad, protože do roku 2020 existovala pro vysokopříjmové zaměstnance obdobná, tzv. solidární daň (ve výši 7 %).

Výběrové šetření Životní podmínky každoročně zkoumá příjmy českých domácností za celý předchozí rok. To znamená, že nejnovější výsledky tohoto šetření v roce 2022 odrážejí příjmovou situaci domácností v roce 2021.

CELKOVÉ NÁKLADY ZAMĚSTNAVATELE

ROČNÍ ČISTÉ PŘÍJMY NA OSOBU PODLE EKONOMICKÉ AKTIVITY OSOBY V ČELE DOMÁCNOSTÍ (tis. Kč)

Zdroj: ČSÚ

DOMÁCNOSTÍ ZAMĚSTNANCŮ JE POLOVINA

V České republice je okolo 2,25 milionu domácností se zaměstnancem jako osobou v čele. To představuje polovinu ze všech domácností. V roce 2022 byl v těchto domácnostech průměrný počet členů 2,6. Podle typu domácnosti se většinou jedná o úplné rodiny (v 63,6% případech), necelá čtvrtina (22,2%) jsou jednotlivci. Zaměstnanecké příjmy v těchto domácnostech tvoří 87,8% z jejich celkových příjmů, a jsou tak jejich hlavním zdrojem obživy.

Průměrné čisté peněžní příjmy za všechny typy domácností v roce 2021 dosáhly výše 241,2 tis. Kč na osobu, což představuje meziroční nárůst o 9,6%. Nejvyšší podíl na tomto růstu hrály roli právě domácnosti zaměstnanců, jejichž čisté peněžní příjmy

nominálně vzrostly o 28 766 Kč a v roce 2021 dosáhly úrovně 256,2 tis. Kč na osobu. V žádné jiné sledované skupině nebyl růst příjmů tak vysoký. Domácnosti samostatně činných osob si sice udržely nejvyšší průměrné roční čisté příjmy na osobu (ve výši 263,8 tis. Kč), ale jejich dlouhodobý odstup před domácnostmi zaměstnanců se téměř vytratil.

VÝRAZNÝ RŮST I PO OČIŠTĚNÍ OD INFLACE

Z meziročního srovnání můžeme pozorovat, že do roku 2019 byl vývoj čistých a hrubých peněžních příjmů domácností zaměstnanců v podstatě paralelní a příjmy postupně narůstaly v rozmezí 4 až 8%. V roce 2020 v souvislosti s restrikcemi při pandemii covidu-19 došlo ke zpomalení tohoto růstu zpět na cca 4%.

Následující rok 2021 však byl pro zaměstnanecké domácnosti zlomový, když jim díky nižším daňovým odvodům čisté peněžní příjmy (nominálně) vzrostly meziročně o 12,6%. Jejich reálné čisté peněžní příjmy (tj. čisté peněžní příjmy očištěné o inflaci ve výši 3,8%) tak v roce 2021 rostly nejrychleji za posledních 5 let, a to o 8,8%.

ČÍM MENŠÍ PŘÍJEM, TÍM MENŠÍ NÁRŮST

Podíváme-li se na domácnosti zaměstnanců z pohledu růstu hrubých, resp. čistých peněžních příjmů v kvintilovém rozdělení, na první pohled vidíme, co rok 2021 přinesl. Růst hrubých peněžních příjmů byl víceméně ve všech kvintilových pásmech stejný a pohyboval se v rozmezí od 6,6% u domácností v druhém kvintilu, až po 7,6% u domácností v pátém kvintilu. Je možné konstatovat, že hrubé peněžní příjmy rostly všem zhruba stejně. U čistých peněžních příjmů je situace zcela jiná. Nejnižší nárůst čistých peněžních

JAKÝMI OPATŘENÍMI MOHOU BĚŽNÍ LIDÉ NEJLÉPE OCHRÁNIT SVÉ ÚSPORY PŘED SOUČASNOU VYSOKOU INFLACÍ? DO ČEHO JE VHODNÉ INVESTOVAT, POKUD RODINĚ ZBÝVAJÍ VOLNÉ ŘÁDOVĚ JEDNOTKY TISÍC KČ?

Inflace jednoznačně představuje největší makroekonomický (ale i společenský) problém České republiky dnešní doby. Dohromady za roky 2022 a 2023 dojde (pokud se naplní aktuální prognóza ČNB) ke zvýšení cenové hladiny o 28%. Takovému růstu cen není schopna odolat žádná rozumně bezpečná investice. Pokud rodině zbývají řádově jednotky tisíc v měsíčním rozpočtu, pak doporučuji nejdříve vytvořit elementární hotovostní rezervu pro nenadálé události. Obvyklé doporučované minimum je suma ve výši tří měsíčních výdajů na provoz rodiny. To je ale opravdu minimum, navrhol bych pohybovat se spíše okolo rezervy na pět až šest měsíců provozních výdajů. K tomuto účelu mohou dnes dobře posloužit spořicí účty nebo i krátkodobé termínované vklady.

JIŘÍ RUSNOK
poradce představenstva
Allianz pojišťovny

Další případné investiční preference se budou velmi lišit podle specifických potřeb každé rodiny, zejména v závislosti na etapě životního cyklu, v níž se rodina nachází. Pokud domácnost plánuje pořídit si v budoucnu vlastní bydlení, pak bych i dnes doporučoval využít stavební spoření. Může posloužit jako základ vlastních zdrojů pro budoucí úvěr ze stavebního spoření, případně i v kombinaci s hypotékou. Jestliže se např. jedná o rodinu s již zajištěným bydlením, pak jako nejdůležitější vidím potřebu začít vytvářet postupně rezervu na stáří. Když investujeme pravidelně sumy nižších jednotek tisíc, pak bych i zde navrhl nejprve využít státem podporované produkty, tedy doplňkové penzijní spoření a případně životní pojištění. Ideální kombinace je, když můžeme využít i podpory od zaměstnavatele.

JAKÁ OPATŘENÍ BY POMOHLA ZMÍRNIT SOUČASNOU RADIKALIZACI SPOLEČNOSTI VYVOLANOU OBAVAMI A NEJISTOTOU V ČASE VYSOKÉ INFLACE A RYCHLE ROSTOUCÍCH NÁKLADŮ NA ŽIVOT?

LUKÁŠ VALEŠ

politolog,
Newton University

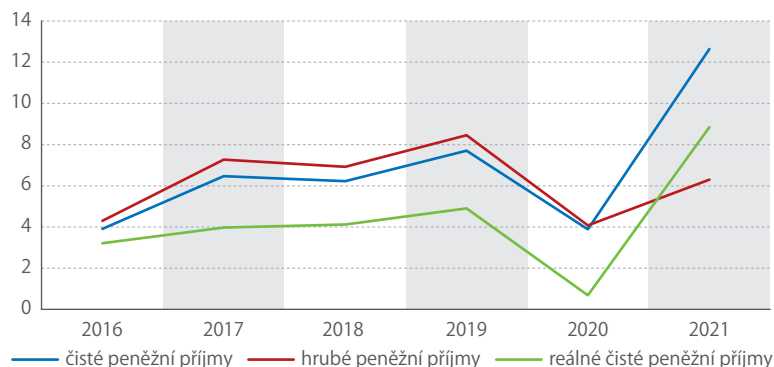

V případě České republiky je nezbytné krátkodobě vyřešit zásadní problém inflace, a to aktivní spoluprací ČNB (monetární politika) a vlády (fiskální politika). Druhý problém představuje obrovský růst zadlužení státu, který tato vláda při svém nástupu slíbvala vyřešit. Bohužel se děje pravý opak. Zatím neznáme ani přibližné parametry opatření, jež by měla Českou republiku vyvést z bludného kruhu zadlužení, což dále vyvolává a posiluje nejistotu ve společnosti. Při řešení dluhu je třeba postupovat sociálně citlivě a přenést hlavní břemeno na skupiny, které ještě disponují dostatečnými zdroji, nikoliv na skupiny, které se již dnes ocitají v existenční nouzi. Musí být tedy zvolen takový daňový model, který umožní maximální daňovou solidaritu: zvýšit daň z příjmu právnických osob, ideálně na 25 %, zvážit otázku progresivního zdanění u příjmu právnických osob, radikálně zvýšit daně z těžby nerostných surovin a zejména zdanit obrovské množství financí, které přímo či nepřímo vyvádějí zahraniční firmy ze svých českých dceřiných společností.

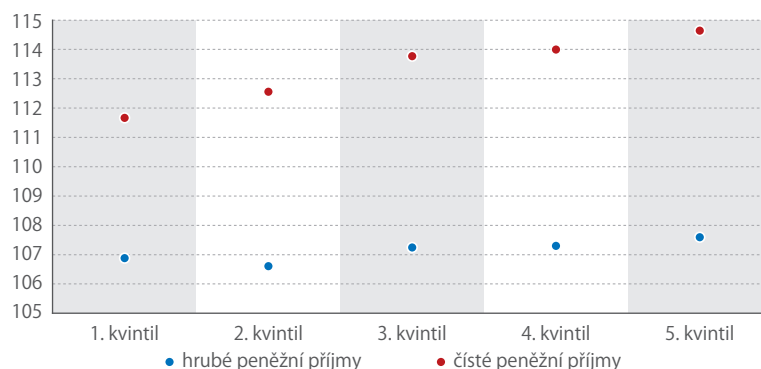

příjmů (o 11,7 %) zaznamenaly domácnosti zaměstnanců v prvním kvintilu. Naopak nejvyšší nárůst (o 14,6 %) zaznamenaly domácnosti v 5. kvintilu, tj. domácnosti s nejvyššími příjmy. Je to dáno tím, že daně z příjmu se stanoví procentem z výše příjmu. Zrušení superhrubé mzdy se tak projevilo výrazněji u vysokopříjmových domácností se zaměstnanci. Z této změny profitují především domácnosti zaměstnanců jednotlivců, které se ve větší míře vyskytují v horních příjmových decilech. Pro nízkopříjmové domácnosti, mezi nimiž se nacházejí častěji rodiny s dětmi, to bylo méně výhodné.

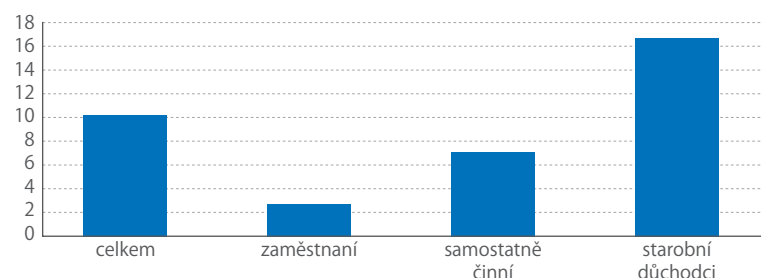
MEZIROČNÍ RŮST PENĚŽNÍCH PŘÍJMŮ DOMÁCNOSTÍ ZAMĚSTNANCŮ (%)

INDEX MEZIROČNÍHO RŮSTU PENĚŽNÍCH PŘÍJMŮ DOMÁCNOSTÍ ZAMĚSTNANCŮ PODLE PŘÍJMOVÝCH KVINTILŮ DOMÁCNOSTÍ (2021)

MÍRA OHROŽENÍ PŘÍJMOVOU CHUDOBOU PODLE EKONOMICKÉ AKTIVITY (% , 2022)

Zdroj: ČSÚ

OHROŽENÍ PŘÍJMOVOU CHUDOBOU JE NÍZKÉ

Důležitým indikátorem pro hodnocení příjmové situace osob žijících v domácnostech je míra ohrožení příjmovou chudobou. Příjmy domácností se poměrují s hranicí ohrožení příjmovou chudobou, která je odvozena z příjmového rozdělení v dané zemi a je definována jako 60 % mediánu národního ekvivalizovaného disponibilního příjmu. Tato míra se vztahuje na osoby, a v roce 2022 byla celková míra ohrožení příjmovou chudobou (počítaná z příjmů za rok 2021) ve výši 10,2 %.

U zaměstnanců dosáhla míra ohrožení příjmovou chudobou výše 2,7 %, což je nejnižší procento ze všech sledovaných typů domácností podle ekonomické aktivity vůbec. Například u osob samostatně výdělečně činných je míra ohrožení příjmovou chudobou ve výši 7,1 %.

Kvalita života a zdraví Čechů

Polovina české populace se pravidelně nehýbe a třetina nepřečetla za poslední rok žádnou knihu.

SIMONA MĚŘINSKÁ
oddělení sociálních
šetření

Speciální okruh otázek v šetření Životní podmínky byl v loňském roce věnován tématům zdraví a životní styl dospělých osob a jejich kvalita života.

VÁHA PŘIBÝVÁ S VĚKEM

U všech 16letých a starších respondentů se v dotazníku zjišťovala jejich tělesná výška v cm a váha v kg. Z těchto údajů byl pak vypočten index tělesné hmotnosti, známý jako body mass index (BMI). Zjištěný průměr vyšel na 26,2, což je těsně nad horní hranicí hodnot považovaných za normální zdravou váhu. Prakticky stejná byla i hodnota mediánu, tedy údaje, od něhož má přesně polovina populace hodnotu BMI nižší a polovina vyšší.

S mírnou nadváhou bojuje v Česku více než třetina žen (35,7%) a téměř polovina dospělých mužů (48,6%). Každý pátý muž trpí obezitou (21,0%), u ženské části populace je to 18,4%. Každá druhá žena má naopak BMI na úrovni normální váhy, případně podváhy. U mužů je to stěží každý třetí.

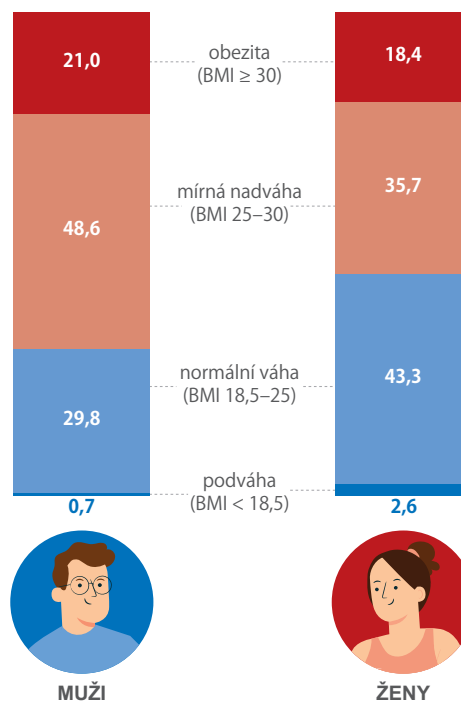
Hodnota BMI postupně narůstá s přibývajícím věkem. Zatímco ve věku 16 až 34 let má normální váhu 59,1% české populace, mezi 35 až 49 lety je to již jen 36,8%, tedy o něco více než třetina dané populace. Ve skupině 50 až 64 let se v intervalu normální váhy drží pouze 27,2% dospělých osob a výrazně přibývá osob s mírnou nadváhou (47,0%). Ve věkové kategorii 65 a více let má normální zdravou váhu už jenom 23,5% osob, naopak každý čtvrtý senior trpí obezitou (27,3%).

Velmi zajímavé výsledky přinesla otázka, jak často se respondenti věnují nějaké volnočasové fyzické aktivitě. Patří sem nejen sport či fitness, ale jakákoliv rekreační aktivita, která trvá déle než 10 minut v kuse

a dochází u ní ke zvýšení dechové či tepové frekvence (např. rychlejší chůze se psem).

Každý den si najde čas na pohyb ve svém volném čase 14,4% mužů a 16,1% žen. Alespoň jednou týdně se pravidelně hýbe 35,4% mužů a 30,8% žen. Příležitostně nebo občas si zasportuje 17,8% mužů a 15,4% žen. Oproti tomu třetina českých mužů a o něco více

STRUKTURA BMI INDEXU PODLE POHLAVÍ (%)

Zdroj: ČSÚ

JAK SE SOUČASNÉ ZHORŠOVÁNÍ EKONOMICKÉ SITUACE DOMÁCNOSTÍ PROJEVUJE VE SCHOPNOSTI SPLÁCET JIŽ EXISTUJÍCÍ HYPOTÉKY?

MIKULÁŠ NEUMANN

ředitel řízení úvěrového rizika a scoringu ve skupině ČSOB

Aktuální vývoj ekonomické situace nemá negativní vliv na objemy nesplácených úvěrů či jiné kvantitativní ukazatele kreditní kvality portfolia. Celková částka úvěrů devadesát a více dní po splatnosti za posledních dvanáct měsíců klesla s tím, že klesající trend si tato metrika drží dlouhodobě. Tento vývoj na první pohled nevypadá intuitivně, nicméně jej lze vysvětlovat několika aspekty ovlivňujícími chování klientů.

Klienti jsou svědomití ve splácení závazků na vlastní bydlení (zastoupení investičních úvěrů je nízké), protože vlastnické bydlení je v našich zemích vysoko v žebříčku priorit. Vysoká míra inflace z posledních měsíců se projevuje až se zpožděním, protože klienti mají tendenci nejdříve racionalizovat své výdaje a využívat úspory. Vysoké sazby úvěrů se taktéž projevují s větším zpožděním, protože úvěry jsou nejčastěji přeceňovány v intervalech tří, pěti a dnes často i deseti let.

Jediný segment, v němž je možné pozorovat velmi mírné zhoršení, jsou klienti, kteří své bydlení teprve staví. Toto velmi mírné zhoršení lze přisuzovat vysoké volatilitě cen stavebních materiálů i prací a jejich snížené dostupnosti. Situace klientů jsou velice individuální, a tak i škála řešení situací je rozmanitá. Někteří klienti prodlužují dobu výstavby, jiní záměr dofinancovávají dalším úvěrovým produktem, ale existují i takoví, kteří upravují záměr a nově staví skromněji.

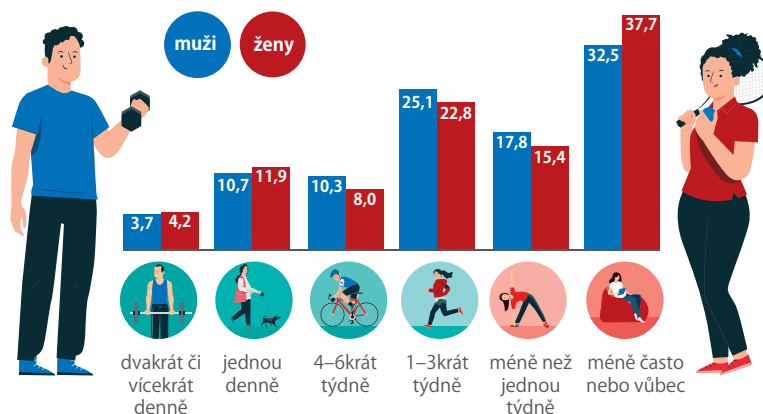

žen přiznávají, že neprovozují žádnou fyzickou aktivitu ve volném čase.

STUDOVANÍ SE V PRÁCI TOLIK NENADŘOU

V rámci otázky na fyzickou aktivitu vztahující se k práci měli respondenti posoudit charakter své

SPORT A VOLNOČASOVÁ FYZICKÁ AKTIVITA TÝDNĚ

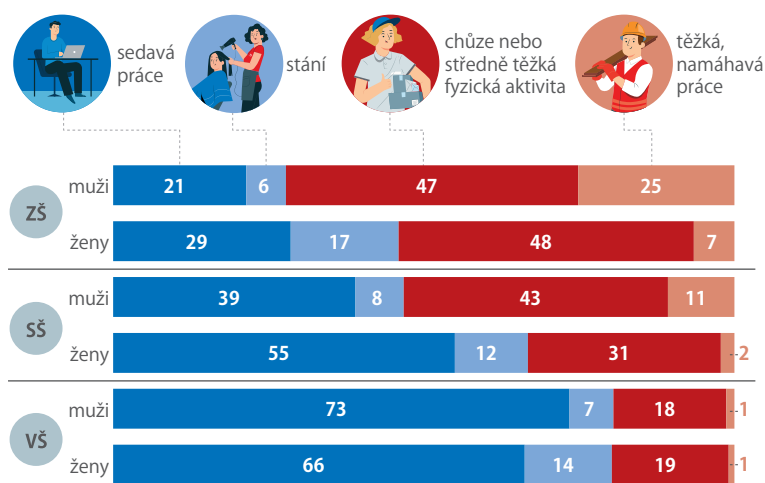

Zdroj: ČSÚ

pracovní činnosti v běžném týdnu. Ukázalo se, že polovina žen v Česku má sedavou práci (49,6%) a dalších 14% žen, jako například učitelky, kadeřnice nebo prodavačky u pultu, uvádí, že při své práci převážně stojí. Naopak těžkou a fyzicky náročnou práci (např. práce s těžkými motorovými nástroji, stavební práce, stěhování, lesnictví, hornictví) vykonávají hlavně muži, konkrétně 14,6% mužů oproti 3,2% žen. Chůzi nebo středně těžkou fyzickou aktivitu uvedlo 39% mužů a 33% žen. Do této kategorie se řadí profese jako poštovní doručovatelka, zdravotní sestra, číšník, instalatér apod.

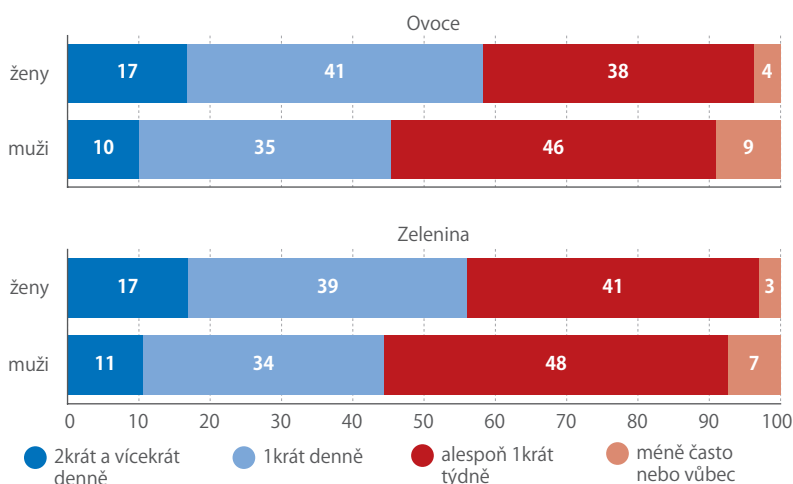
Při bližším pohledu na typ pracovní aktivity podle dosaženého vzdělání vidíme, že podíl osob se sedavou aktivitou se zvyšuje s vyšším dokončeným vzděláním a až do úrovně úplného středoškolského vzdělání je vyšší u žen. Mezi vysokoškoláky najdeme větší zastoupení sedavé pracovní aktivity u mužů (73,4%). Stání je ve všech vzdělanostních skupinách častější u žen. Chůze nebo středně těžká fyzická aktivita se nejvíce týká osob se základním vzděláním, shodně u mužů i žen. Podíl osob s fyzicky

PRACOVNÍ FYZICKÁ AKTIVITA PODLE POKLAVÍ A DOSAŽENÉHO VZDĚLÁNÍ (%)

Zdroj: ČSÚ

ČETNOST KONZUMACE OVOCE A ZELENINY V BĚŽNÉM TÝDNU (%)

Zdroj: ČSÚ

namáhavou prací se velice výrazně snižuje s vyšším dokončeným vzděláním.

ŽENY SE STRAVUJÍ ZDRAVĚJI

Další sledovanou charakteristikou byly stravovací návyky, konkrétně konzumace ovoce a zeleniny či zeleninových salátů v typickém týdnu. Z analýzy získaných dat vyplynulo, že alespoň jednou denně jí ovoce více než polovina osob a zeleninu přesně polovina osob. Výrazně vyšší podíly jsou v tomto směru u žen. Téměř 17 % žen jí ovoce dvakrát i vícekrát denně, přičemž ve stejné míře si jej dopřává jen desetina mužů. S velkým rozdílem ženy předhánějí muže i v konzumaci zeleniny. Zeleninu má denně na talíři 56,1 % žen oproti 44,5 % mužů. Každý čtrnáctý muž v České republice nejí zeleninu skoro vůbec.

Mezi rizikové faktory pro vznik řady chronických onemocnění patří kromě obezity a nedostatku pohybu také kouření a nadměrná konzumace alkoholu, které způsobují např. většinu kardiovaskulárních onemocnění. Součástí rozhovoru byly tedy i otázky na četnost kouření či užívání tabákových výrobků (včetně inhalování a žvýkání) a rovněž konzumace alkoholu. Cílem bylo zjistit pouze frekvenci, bez

ohledu na spotřebované množství či druh alkoholického nápoje.

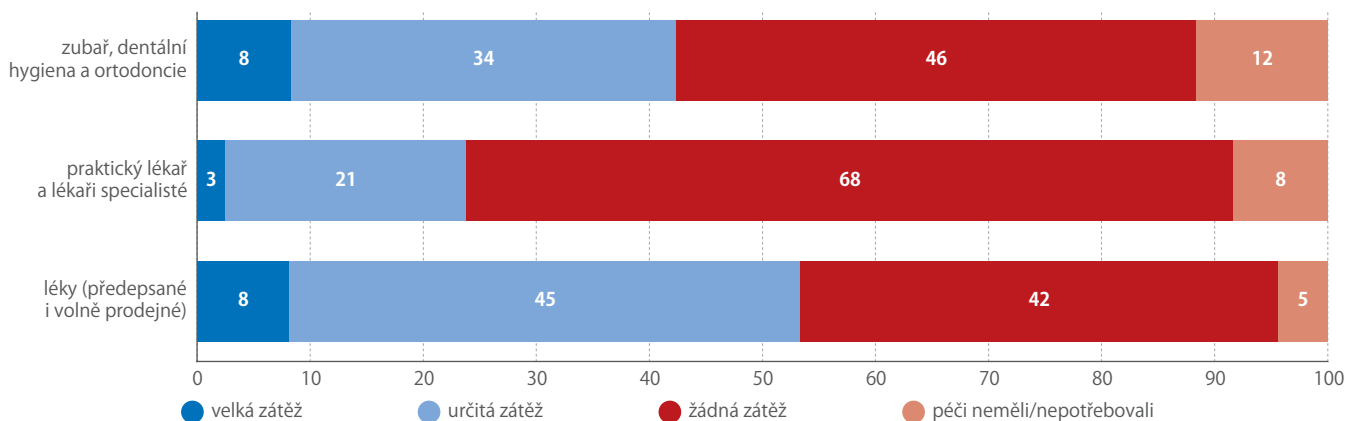
Pravidelnými denními kuřáky je v Česku 23,7 % mužů a 13,8 % žen, tedy přibližně každý čtvrtý muž a každá sedmá žena ve věku 16 a více let. Příležitostně si zapálí cigaretu zhruba 6,8 % mužů a 4,7 % žen. Pokud jde o pití alkoholu, denně nebo několikrát týdně si dá sklenku vína, piva nebo lihovin zhruba 29 % mužů a 10 % žen. Nárazové nebo příležitostně pití alkoholu každý týden nebo několikrát za měsíc přiznala bezmála třetina mužů a téměř 28 % žen. Osob, které uvedly, že se v posledních 12 měsících ani jednou nenapily alkoholu (buď zcela přestaly pít, nebo nikdy neholdovaly alkoholu), bylo mezi muži 15,4 % a mezi ženami 29,1 %.

FINANČNÍ ZÁTĚŽ PŘEDSTAVUJÍ LÉKY A ZUBAŘI

Důležitým aspektem životního stylu je také péče o vlastní zdraví. V rámci šetření byli respondenti dotazováni i na to, kolikrát za posledních 12 měsíců navštívili praktického lékaře (včetně preventivních prohlídek), specializovaného lékaře (například oční, ortoped, ORL, gynekolog) a zvláště zubaře či ortodontistu. S přibývajícím věkem a zhoršováním zdravotního stavu docházejí lidé k lékaři pochopitelně častěji. Zatímco mladší ročníky navštíví svého praktika jednou až dvakrát za rok, u seniorů nad 65 let je to v průměru až 4krát ročně. Podobný počet návštěv absolvují senioři také v ordinacích specializovaných lékařů. Odlišná situace je u zubařů. Průměrný počet návštěv u stomatologa za rok činí 1,6 a z hlediska věku respondentů se nijak výrazně neliší.

Při hodnocení péče o zdraví nelze opomenout, jakou finanční zátěž pro domácnost představují výdaje spojené se zdravotní péčí a úhradou léků. Šetřené domácnosti měly vzít v úvahu výdaje všech členů domácnosti za posledních 12 měsíců a zhodnotit, jakou zátěž pro ně představovaly. Největší zátěží jsou pro české domácnosti především výdaje za léky, ať už předepsané, nehrazené pojišťovnou, nebo volně prodejné léky či potravinové doplňky. Velkou zátěž představuje nákup léků pro 8,2 % domácností. Dalších

ZÁTĚŽ DOMÁCNOSTI VÝDAJI ZA ZDRAVOTNÍ PÉČI A LÉKY (%)

Zdroj: ČSÚ

45,2% domácností označilo tuto položku jako určitou zátěž. Mnohé domácnosti vnímají jako finanční zátěž také platby u zubaře. Pro necelou polovinu domácností (42,3%) je stomatologická péče určitou až velkou zátěží. Do ní je ovšem zahrnuta i ortodontie (tj. rovnání chrupu) a dentální hygiena, což bývá často spojeno s nemalými finančními náklady.

Naopak návštěvy praktického lékaře a specialistů, ani případná hospitalizace v nemocnici nebyly žádnou finanční zátěží pro více než dvě třetiny domácností. To je v souladu s tím, že v našem státě jsou ambulantní i lůžková péče u praktiků a specializovaných lékařů vesměs hrazeny z povinného zdravotního pojištění.

SPOKOJENOST HLAVNĚ SE VZTAHY

Druhým obsáhlým tématem modulových otázek byla kvalita života. Respondenti měli subjektivně vyjádřit svou spokojenost s aktuální životní situací. Posuzovali míru spokojenosti, jak celkovou se svým životem, tak i s vybranými oblastmi života (finance, volný čas, osobní vztahy); a to na škále od 0 do 10, kdy 0 značí úplnou nespokojenost a 10 naprostou spokojenost. Stejně otázky již byly součástí šetření v předchozích letech, takže je k dispozici i vývoj v čase.

Hodnocení celkové spokojenosti se životem dosáhlo průměrné známky 7,4 a oproti poslednímu zjišťování v roce 2018 nastal nepatrný pokles. Absolutní nespokojenost s vlastním životem projevilo pouze 0,3% hodnotitelů, naopak zcela spokojených (známka 10) bylo 9,4% respondentů.

Při hodnocení různých oblastí života vyjádřili dotazovaní nejmenší spokojenost s finanční situací své domácnosti (průměrná známka 6,8), avšak v průběhu let je vidět postupné zlepšování. Méně spokojeni byli rovněž s množstvím času na činnosti, které je baví. I v této oblasti je však za posledních 10 let zjevné drobné zlepšení. Nejvyšší známky spokojenosti udělili obyvatelé České republiky osobním vztahům s blízkými v rodině, s přáteli či sousedy (průměrně 8,2), avšak právě v této oblasti došlo od roku 2018 k citelnému zhoršení.

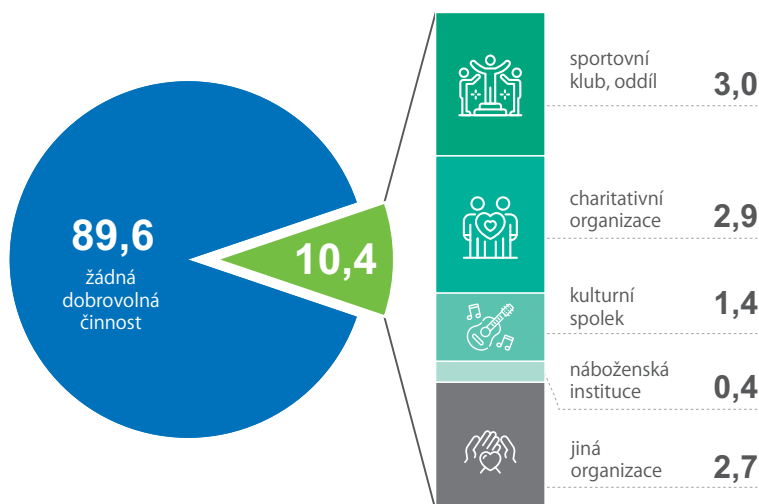
Kromě hodnocení spokojenosti měli dotazovaní dále uvést, jak často se v posledních čtyřech týdnech cítili šťastní a také, jak často se cítili osamělí či opuštění. Tyto pocity významně ovlivňují duševní zdraví člověka.

Mezi muži a ženami v tomto ohledu nebyly shledány podstatné rozdíly. Často nebo občas se cítí šťastných kolem 40% mužů i žen, asi desetina osob se cítí šťastná jen zřídka či málokdy. Osamělost vnímají o něco více ženy, občas se cítí osamělá každá šestá žena (16,9%) a každý osmý muž (12,8%). Často přepadá pocit osamění téměř 5% žen a 3% mužů.

ŽENY JSOU VĚTŠÍ ČTENÁŘKY

Respondenti měli rovněž odpovědět, zda během posledních 12 měsíců přečetli nějakou knihu, a kolik knih to bylo. Případně měli uvést důvod, proč nečtou. Ukázalo se, že alespoň jednu knihu za rok

DOBROVOLNÁ NEPLACENÁ ČINNOST PRO NĚJAKOU ORGANIZACI (%)

Zdroj: ČSÚ

přečetlo 64,5% dotázaných, a naopak žádnou knihu nepřečetlo 35,5% respondentů.

Z těch, kteří připustili, že vůbec nečtou, uvedlo nejvíce osob jako důvod nezájem o čtení knih (19,1%), dále nedostatek času (6,8%) a jiné důvody (9,0%). Okrajové možnosti jako „nemohl(a) jsem si dovolit z finančních důvodů“ nebo „nebylo to pro mě dostupné“ (kam spadá i jazyková bariéra) tvořily méně než 1% odpovědí.

Výrazně více se čtení knih věnují ženy než muži, pokud jde o počet přečtených knih. Téměř každá čtvrtá žena přečte více než 10 knížek za rok. Z mužů je to jen každý devátý.

V dotazníku byla též otázka, zda se oslovení respondenti věnují ve volném čase nějaké umělecké činnosti jakožto svému koníčku, např. hře na hudební nástroj, zpěvu, tanci, kreslení, fotografování, ručním pracím, vyřezávání, psaní povídek či básniček. Sebraná data ukazují, že žádný takový koníček, který by se dal označit za uměleckou činnost, nemají dvě třetiny populace. Mezi ženami se uvedené aktivity věnuje zcela pravidelně alespoň jednou týdně 15,5%, z mužů je to méně než 12%. Stejný podíl mužů uvedl, že si na svůj umělecký koníček najde čas alespoň jednou za měsíc, žen takto odpověděla téměř pětina.

KAŽDÝ DESÁTÝ ČECH JE DOBROVOLNÍKEM

Novým tématem v loňském šetření Životní podmínky bylo tzv. dobrovolnictví. Neplacenou dobrovolnou činností pro nějakou organizaci, klub či spolek vykonávala během posledních 12 měsíců zhruba desetina obyvatel České republiky. Lidé pomáhali nejčastěji ve sportovních oddílech, charitativních organizacích nebo v kulturních spolcích.

Dále se zjišťovala dobrovolná neplacená činnost, která nebyla zastřešena žádnou organizací, např. pomoc jiným lidem (nákupy, vaření, úklid), pomoc zvířatům, úklid lesa, čištění potoka či sbírání odpadků v přírodě. Tuto neformální dobrovolnou činnost uvedlo celkem 12,3% dotázaných.

26,2
byla průměrná hodnota BMI obyvatel ČR v roce 2022, což značí mírnou nadváhu.

Jsme národ pesimistů?

Vysoká inflace a ztenčování finančních rezerv přidělávají Čechům starosti.

PAVEL ČERNÝ
oddělení
marketingu a PR

Zajímavé údaje o životní situaci obyvatel České republiky můžeme vyčíst z výsledků studie Consumer Sentiment Tracker (monitoring spotřebitelské nálady), kterou provádí agentura Ipsos. Studie se zaměřuje mj. na to, jak lidé vnímají svou současnou situaci a jak hodnotí své vyhlídky do budoucnosti. Probíhá v několika vlnách a kromě Česka sběr dat probíhá také v dalších 38 zemích, mezi nimiž jsou všichni naši sousedé a Maďarsko.

SILNÉ OBAVY Z INFLACE

Výsledky letošní březnové vlny šetření ukazují, že Češi mají největší obavy z inflace. Mezi tři oblasti, jichž se nejvíce obávají, ji zařadilo 56 % respondentů. I když inflace zaujímá přední příčky v obavách ve většině sledovaných zemí, Česko patří k těm, kde se jí lidé obávají nejvíce. Vůbec nejsilnější inflační obavy na světě odhalila studie v Argentině, kde je vyjádřilo 66 % respondentů. Druhé se umístilo se 65 % Polsko a třetí pozici zaujímá se 63 % Turecko.

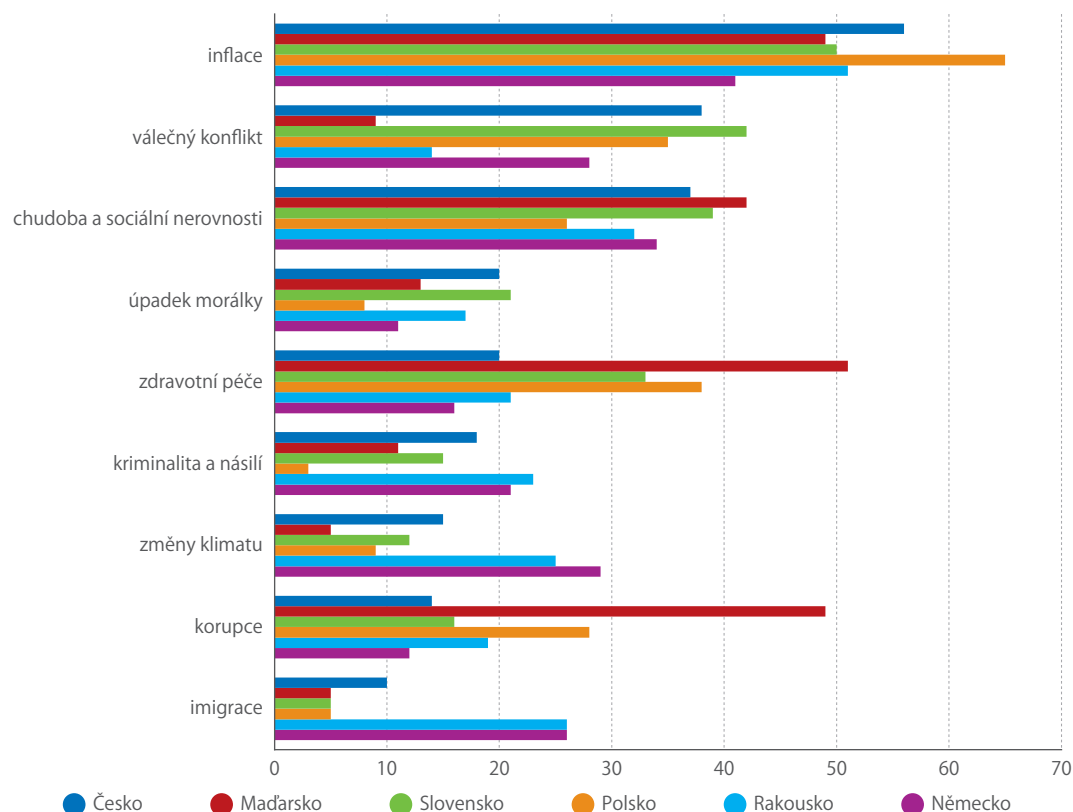
Dalšími značně znepokojivými tématy jsou pro obyvatele Česka válečný konflikt, který mezi tři hlavní důvody obav zařadilo 38 % respondentů, a chudoba

a sociální nerovnosti s 37 % znepokojených. Shodně seřadili své tři nejzávažnější obavy i Slováci. Poláci sice mají válku na třetím místě, před ní ale umístili zdravotní péči, přičemž chudobu odsunuli až na pátou pozici za korupci. Zajímavá je situace v Maďarsku, kde v březnu sice inflace dosahovala 25,6 %, ale v obavách ji výrazně předčily zdravotní péče a korupce. Války se obává jen 9 % Maďarů. Oproti ostatním zemím Visegrádské čtyřky se u nás výrazně více bojíme imigrace. Za znepokojující ji označilo 10 % českých respondentů, zatímco u ostatních členů V4 to bylo pouze 5 %. V Rakousku a v Německu se však imigrace obává 26 % obyvatel.

NÁKLADY ROSTOU, REZERVY SE TENČÍ

Nejsilněji pociťují Češi inflaci ve výdajích za potraviny a za bydlení včetně energií. Na potravinách a nealkoholických nápojích se proto lidé snaží šetřit, nejčastěji tím, že nakupují zboží v akcích nebo ve slevách a vybírají si levnější varianty daného produktu. Čtvrtina českých spotřebitelů omezuje množství nakoupených potravin a nápojů, hlavně sladkostí, slaných pochutin, sladkých nápojů a instantních jídel.

OZNAČTE TŘI PROBLÉMY, KTERÉ VÁS NEJVÍCE ZNEPOKOJUJÍ (%)

Zdroj: Ipsos Consumer Sentiment Tracker, březen 2023

PŘEDSTAVUJE SOUČASNÉ ZHORŠOVÁNÍ EKONOMICKÉ SITUACE ČESKÝCH DOMÁCNOSTÍ VÁŽNÉ RIZIKO PRO FUNKOVÁNÍ DEMOKRACIE A PRÁVNÍHO STÁTU? MOHLA BY SOCIÁLNÍ NEJISTOTA A NESPOKOJENOST PŘERŮST VE ZMĚNU POLITICKÉ ORIENTACE ZEMĚ?

ADÉLA GJURIČOVÁ

politoložka, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR

Moderní historie nabízí řadu pádných příkladů, kdy na hospodářské krize časově navazovaly zásadní zvraty politického uspořádání. Přesto není kauzalita tak prostá. V meziválečném Německu byly k nástupu nacistů nutné ještě další sdílené frustrace – pocety velké historické křivdy z uspořádání Evropy po první světové válce a různé dysfunkce demokratického stranického systému. Teprve tento komplex pak nacisté mistrně využili.

Zároveň však platí, že na hospodářské a další těžkosti ve státě je legitimní voličsky reagovat. Každý nástup diktatury totiž také těžil z politické tolerance a setrvačnosti většiny, z naivní naděje, že starý režim ještě trvá, když existují některé jeho instituce – nebudu přece hned odvolávat svou podporu favoritovi.

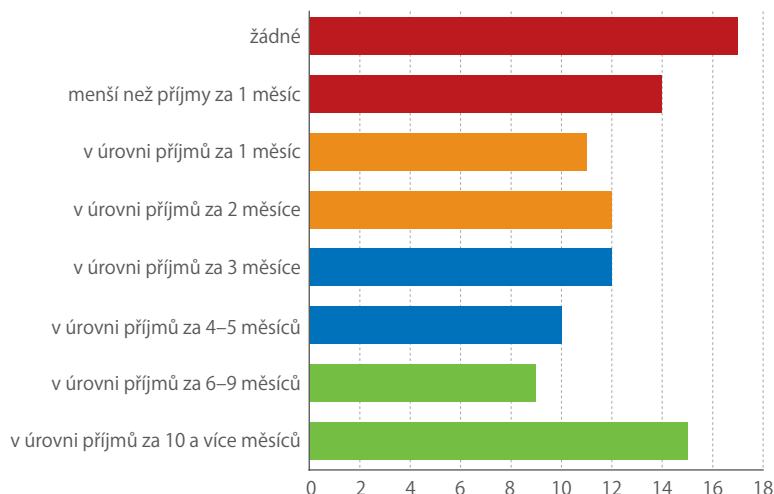
Přítom zkušenosť, že si pod návalom rétoriky utahování opasků odmítáme všimnout, že kolem bují korupce či že některým segmentům společnosti se ubližuje a nedává hlas, máme ještě čerstvou z dekády po roce 1989. Proto nebudme nevšímaví ani k malým nedostatům a křivdám.

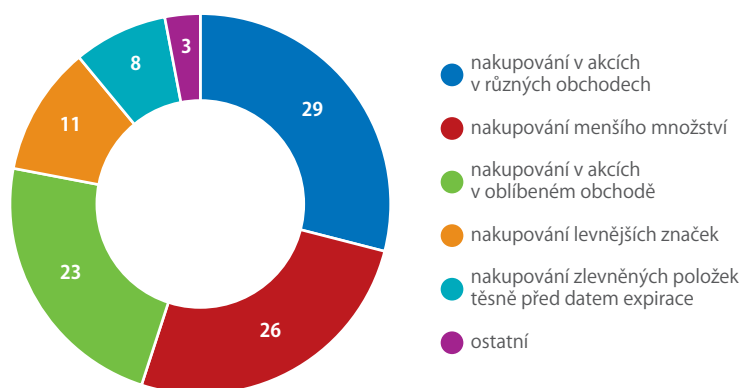
Dalšími oblastmi, v nichž se zvýšení cen dotklo velké části populace, jsou v následujícím pořadí: služby restaurací, alkohol a tabák, doprava, rekreace a kultura, zdraví, komunikace, vybavení domácností, oděvy a vzdělávání.

Přestože oproti prosinci loňského roku se letos v březnu snížil z 59 % na 45 % podíl respondentů očekávajících další zvyšování výdajů, stále se jedná

FINANČNÍ REZERVY ČESKÝCH DOMÁCNOSTÍ (%)

HLAVNÍ ZPŮSOBY ŠETŘENÍ NA POTRAVINÁCH A NEALKOHOLICKÝCH NÁPOJÍCH (%)

Zdroj: Ipsos Consumer Sentiment Tracker, březen 2023

o značnou část společnosti, které hrozí zabředání do tíživých finančních problémů.

Oproti loňskému roku se celková výše uložených finančních prostředků snížila u 39 % českých domácností, na stejné úrovni zůstala též u 39 % domácností a 22 % domácností vykázalo zvýšení úspor. U více než poloviny domácností (54 %) nepřesahují vytvořené finanční rezervy dvouměsíční příjmy, ve 31 % domácností dokonce rezerva nepokryje ani příjem za jeden měsíc.

ŠTĚSTÍ NENÍ NAŠÍ SILNOU STRÁNKOU

V rámci studie Ipsos také zjišťuje, jak velká část respondentů se cítí šťastná. A obyvatelé Česka bohužel mezi premianty nepatří. Zatímco světový průměr činil letos v březnu 73 % a evropský 69 %, v Česku je to pouze 62 %. Nejšťastnějším národem jsou podle Ipsosu překvapivě Číňané, jichž se takto cítilo 91 %. Druhé místo zaujala Saúdská Arábie s 86 % spokojených a třetí skončilo Nizozemsko s 85 %. Hůře než Češi jsou na tom Turci (61 %), Japonci (60 %), Poláci (58 %), obyvatelé Jižní Koreje (57 %) a žebříček uzavírá Maďarsko s 50 % šťastných. Nejšťastnější za posledních 10 let byli Češi v roce 2018, kdy se u nás za šťastné považovalo 81 % respondentů.

Sociální problém není jenom chudoba

Sociální antropoložka Lucie Trlifajová upozorňuje, že za příznivými statistikami, které řadí Česko k zemím s nejmenším podílem chudých lidí, se skrývá značně velká část populace těch, jimž příjem ze zaměstnání neumožňuje důstojný život.

Foto: Tereza Koutecká

Jak se vlastně zkoumá chudoba?

Základní měření chudoby lze rozdělit na dva typy. Jednak ji můžeme posuzovat podle expertně stanovených kritérií, jako je třeba výše příjmů nebo schopnost pokrýt vybrané náklady. Druhou možností je pak posuzování chudoby založené na tom, jak svou situaci vnímají sami lidé.

V Česku nejčastěji slyšíme o prvním způsobu, takzvaném ohrožení příjmovou chudobou, které se zde dlouhodobě pohybuje v úrovni devět až deset procent. Tento indikátor vyjadřuje podíl domácností,

jejichž příjem je nižší než 60 procent mediánu ekvivalizovaného disponibilního příjmu domácnosti v zemi. Používá se často v mezinárodních srovnáních a Česká republika podle něj vychází velmi dobře, v posledních letech nejlépe z celé Evropské unie, což vypadá hezky. Problém je, že odráží spíše míru nerovnosti. Země, kde jsou nízké mzdy, a ne příliš vysoká nerovnost, což je přesně případ Česka, může vycházet lépe než země, kde je kupní síla obyvatel, a tedy i materiální kvalita života, vyšší. Tenhle indikátor neříká nic o tom, jak se domácnosti skutečně mají a cítí, jestli je

jejich příjem dostačující pro běžné náklady na život. Dobře pro Česko vychází i míra materiální deprivace, další indikátor využívaný v evropských srovnáních. Je to podíl lidí, kteří si nejsou schopni zajistit úplně základní potřeby. V české populaci se v takové situaci nachází mezi čtyřmi až pěti procenty osob.

Podle uvedených kritérií u nás problém chudoby vlastně téměř neexistuje, respektive se týká malé skupiny lidí. Často si je představujeme jako lidi na okraji společnosti, nezaměstnané, příjemce dávek. Velkou skupinu osob, zejména zaměstnaných, kteří zažívají nějakou formu ekonomické nejistoty, ale kritéria chudoby nezachytí. Neříkají nic o tom, jak se má průměrný člověk, který pracuje. To je velmi podstatné, protože to dlouhodobě výrazně ovlivňuje debatu i veřejné politiky v Česku.

Jaké jsou tedy jiné možnosti sledovat situaci domácností?

Někdy pracuji se subjektivními vnímáním schopnosti pokrýt nečekaný výdaj okolo dvanácti, třinácti tisíc, což odpovídá nákladům na náhradu rozbité pračky, počítače či ledničky, nebo možnosti zaplatit dovolenou. Tyto údaje jsou každoročně sbírány v rámci šetření EU-SILC. V období historicky bezprecedentního růstu reálné hodnoty mezd před současnou inflací se podíl těch, pro něž podobný výdaj představoval vážný problém, pohyboval okolo 20 procent, v roce 2014 ale přesahoval 40 procent.

Pak jsou tu jednorázová šetření, kterých však moc nemáme. Například rozsáhlý výzkum Českého rozhlasu Rozdělení svobodou z roku 2019 ukázal, že asi 40 procent domácností žije v ekonomicky nejisté situaci a spadá do strádající a ohrožené třídy. Zatímco před covidem rostly reálné mzdy i příjmy domácností, z aktuálních výzkumů vyplývá, že v posledních měsících se situace výrazně zhoršuje. Nedávná data STEM ukazují, že v loňském roce vnímala více než polovina domácností pokles příjmů. Podle dat z šetření Život k nezaplacení nejsou domácnosti s příjmem pod mediánem – tedy vlastně polovina populace – ze svých příjmů schopné nic ušetřit. Zejména domácnosti s dětmi měly na začátku letošního roku příjmy nižší než výdaje.

Je tu velká skupina lidí, kteří přestože pracují, mají problém pokrýt běžné životní náklady nebo zaplatit nečekaný výdaj. Jsou zranitelní při krizích, kdy rapidně klesnou příjmy nebo vzrostou výdaje, protože z hlediska financí mají omezenou možnost, kam ustupovat. Vidíme to zejména v posledních letech. Někteří sociologové v tomto kontextu mluví o „slabé“ střední třídě. O této velké části společnosti se při debatách o chudobě dlouho nemluvalo a máme o ní poměrně málo dat.

Na jaké úrovni je v Česku sociální výzkum a speciálně výzkum chudoby?

Pojetí chudoby jako problému malé skupiny na okraji společnosti se promítá i do toho, kam se zaměřovala pozornost výzkumů. Máme podrobnější data

z výzkumů zaměřených na ty nejchudší skupiny lidí – nezaměstnané, lidi bez domova. Díky existenci Agentury pro sociální začleňování máme řadu analýz k sociálnímu vyloučení, zejména k sociálně vyloučeným lokalitám. Máme tu tradici výzkumu k migraci, postavení Romů nebo genderovým aspektům chudoby.

Jinými slovy, na problém chudoby se často díváme z perspektivy určité úzce vymezené části společnosti. Často jde o velmi zajímavé analýzy, které popisují širší kontext proměny trhu práce, bydlení, kriticky se dívají na vzdělávací systém. Chybí nám však podrobnější data zaměřená na měnící se situaci a procesy utvářející postavení té daleko širší skupiny lidí s nízkými příjmy. S trochou nadsázky někdy říkám, že máme víc výzkumů o situaci Romů v litvínovském Janově, než o celé transformaci Podkrušnohoří spojené s útlumem těžby uhlí. V posledních třiceti letech se tam z centra, do kterého za prací dojížděli lidé z celé republiky, stalo místo s vysokou nezaměstnaností, do něhož navíc byli vytlačeni chudí Romové z bohatších měst. V nedávné době zde práce opět začala přibývat, ale často je spojená s dojížděním a s prací na směny. Zároveň vzniká řada zajímavých lokálních aktivit, do regionu se vracejí mladí lidé... Nejde jen o ekonomické dopady, ale i o radikální sociální proměnu.

V čem se to konkrétně projevuje?

V naší společnosti dlouho převládal narativ, že když se člověk snaží a pracuje, tak dosáhne stability. A na jednu tady máme velkou skupinu lidí, kteří i když se snaží, tak stabilní situace nedosáhnou. Kvůli strukturálně nízkým mzdám, rapidně rostoucím nákladům na bydlení nebo exekucím, často ve vzájemné kombinaci. V ekonomicky nejisté situaci se nachází dlouhodobě čtvrtina až třetina domácností, dneska s inflací to bude ještě výše. Ze strany veřejných institucí pro ně přitom neexistuje účinný systém sociální ochrany. Sociální dávky pobírá úplně malý segment lidí – jednotky procent, obecní bydlení je téměř nedostupné. V našem aktuální výzkumu k exekucím, v nichž systém dlouhodobě skutečně nahraoval vykořisťovatelským praktikám vedoucím k růstu dluhů do nesplacitelných částek, vidím, jak obtížně dostupné je pro lidi s nižšími příjmy právní zastoupení.

Všechno to dopadá na důvěru v demokracii. Výzkumy potvrzují, že třeba lidé v exekucích mají daleko nižší důvěru ve stát nebo nižší účast ve volbách. Společnost jim nejen nenabízí způsob, jak v ní důstojně fungovat, ale ani jak o této zkušenosti mluvit, protože mít nízké příjmy nebo nesplacené dluhy je vnímáno jako osobní selhání. Pocit důstojnosti a uznání pak mohou nacházet v polarizujících politických přístupech, které hodnotu a uznání vytvářejí prostřednictvím vymezení se vůči imigrantům nebo Romům, proti elitám nebo proti systému jako takovému.

Dobrý příkladem může být třeba debata o sociálních dávkách, kde dlouhodobě pozorujeme zdánlivě paradoxní jev, že v těch nejchudších regionech Česka

PAVEL ČERNÝ
oddělení
marketingu a PR

Nejchudší lidé často potřebují komplexnější podporu, jenom peníze nestačí.

lidé nejvíce volají po tom, aby se systém ještě více omezil. Odráží to často žitou zkušenost, že sociální systém nepomáhá těm, kteří pomoc potřebují. To se spojuje s představou příjemců dávek jako nezaměstnaných, líných, a etnicky odlišných (Romů), tedy skupiny, od níž se každý snaží spíš distancovat, ukázat, že já jsem ten „slušný“. Rozlišení mezi slušnými Čechy a takzvaně „nepřízřusobivými“ příjemci dávek a snaha o jejich kontrolu byly v posledních letech jádrem omezování systému nepojistných dávek. Jde o typ debaty, která proti sobě staví různé skupiny chudých lidí, kteří přitom často bojují s podobnými problémy. Odklání se tím pozornost od skutečných příčin chudoby.

Dá se tomu nějak bránit? Nebo napravit nepříznivou situaci?

Zúžení debat o sociálních problémech na úzce pojatý problém chudoby a nezaměstnanosti není specificky český problém, ale odráží uvažování, které několik desetiletí dominovalo politickým debatám i přístupům řady mezinárodních institucí. V literatuře je často spojováno s neoliberalismem. V posledních letech vnímám, že se debata o problému chudoby posouvá. Myslím, že je to i v reflexi rostoucích společenských polarizací, které pozorujeme nejsilněji v anglosaských zemích s nejvíce liberalizovanými veřejnými systémy (Brexit, Trump). Roste citlivost k tomu, že sociálním problémem není jenom samotná chudoba, ale také nerovnost, koncentrace majetku nebo nedůstojné životní podmínky, omezená možnost vyjednat o svých právech. Na úrovni EU se to odráží například v Evropském pilíři sociálních práv, kde se mluví o důstojných mzdách nebo předcházení překerní práci. Nedávno byla také přijata Směrnice o přiměřených minimálních mzdách, která klade velký důraz na kolektivní vyjednávání. V Česku se vede diskuze zatím spíš na úrovni expertů, ale i u nás je cítit tlak, aby se vnímání chudoby a způsoby řešení z ní vyplývajících problémů změnily.

Patříte ke skupině odborníků, kteří v českém prostředí zavádějí termín minimální důstojná mzda. Co tento ukazatel vyjadřuje, a proč je důležité o něm hovořit?

Minimální důstojná mzda je koncept, který říká, jakou částku potřebuje člověk vydělávat, aby ze svého příjmu mohl pokrýt náklady, které jsou ve společnosti vnímány jako běžné. Jeho počátky můžeme vysledovat v 19. století. Po téměř sto letech se znovu objevil nejdříve v anglosaských zemích, které hodně liberalizovaly trh, a minimální mzdy tam přestaly plnit ochrannou funkci. Nejde z nich vyžít, ostatně stejně jako v Česku. Tzv. living wage má definovat částku, která by umožnila základní fungování člověka ve společnosti, nikoliv jenom přežívání.

V Česku jsme vyšli z těchto principů a ve spolupráci s řadou odborníků jsme se snažili definovat, které věci jsou v naší společnosti vnímány jako běžné a měl by si je být schopný pořádit člověk, který

normálně pracuje. Definovali jsme osm základních oblastí (jako bydlení, strava, doprava nebo úspory), pro ně jsme stanovili standardy, které pak každoročně přepočítáváme.

To vypadá hezky, ale na druhé straně mzda odráží produktivitu práce. Když zaměstnanec nevyrobí dostatečnou hodnotu, nemůže být dostatečná ani jeho mzda. A v Česku si vzhledem k produktivitě naší ekonomiky příliš vysoké mzdy dovolit nemůžeme...

S tímto argumentem se setkáváme poměrně často. Je jasné, že ze dne na den na důstojné mzdy přepnout nemůžeme, ale existuje řada nástrojů a cest, jak se k nim postupně dostávat.

Ptát bychom se měli třeba na to, jak velká část zisků vytvořených v České republice odtéká do zahraničí, a jak tomuto odlivu zabránit. Jak velký podíl ze zisků se dostane k zaměstnancům. Dobrým příkladem jsou třeba velké supermarkety se zahraničními vlastníky, které ještě před pár lety platily prodávacům minimální mzdy, a pak dokázaly odměny rapidně zvýšit. Než se nedávno zvedly mzdy ve školách, měl pracovník na kase víc než učitel. Na obecné úrovni hrají v těchto procesech důležitou roli samozřejmě odbory, kolektivní zastoupení, které je v Česku komparativně extrémně nízké. De facto tu neexistuje sektorové vyjednávání.

Můžeme také mluvit o přímém vlivu státních politik, možnosti strategické podpory, které by posouvaly Česko od současného periferního postavení v produkčních řetězcích více ke znalostní ekonomice. To je podstatné i v aktuálních programech takzvané zelené transformace, v reakcích na rapidní vývoj v oblasti digitalizace nebo umělé inteligence. V nastavení veřejné podpory investic stále převládá logika, že sociálním problémem je nezaměstnanost. Hledí se hlavně na to, kolik nových pracovních míst vzniká, a moc nás nezajímá jejich kvalita.

Další oblastí je odměňování veřejných zaměstnanců, kteří v Česku tvoří značnou část pracovních míst. Diskutovat je třeba nejen o výdajích, ale především o příjmech státu a o jejich nastavení. Z nedávného zrušení superhrubé mzdy a daně z nabytí nemovitosti, které výrazně zasáhlo státní rozpočet, disproporčně profitovaly bohatší skupiny obyvatel, a malý segment těch úplně nejbohatších v posledních krizích ještě násobí své zisky. Přitom v aktuálních vládních opatřeních jsou tito lidé téměř neviditelní. Pokud nebudeme mluvit o vyšším danění nejbohatších skupin a odlivech zisku, těžko vystoupíme z pasti nízkých mezd ve veřejném sektoru. Máme tu celé segmenty, jako třeba sociální pracovníky, které jsou chronicky podhodnocené.

Byla někdy v minulosti někde na Zemi nějaká skutečně spravedlivá společnost?

Nevím. Ale z toho, co znám, spíš vnímám, že každá společnost je v něčem vylučující, nerovná, a stále musíme hledat cesty, jak ty nerovnosti snižovat. Někdy

Standardní kritéria chudoby neříkají nic o tom, jak se má průměrný člověk, který pracuje.

Lucie Trlifajová, Ph.D.

to jde lépe, někdy hůř, ale je to stále živý, vyjednávaný proces. Proto je tak podstatné, aby různé skupiny cítily, že mají hlas a možnost vyjádřit svou zkušenost.

V sociální oblasti vnímám, že v posledních desetiletích došlo k vychýlení moci v neprospěch zaměstnanců a obecněji chudších lidí. Zároveň pozoruji, že v tomto ohledu dochází k určitému obratu. Pomalu, ale přece je i v Česku daleko víc slyšet hlasy zaměstnanců, kteří vyjednávají o pracovních podmínkách. Připomenu třeba stávku za vyšší platy v Nexenu, protesty kurýrů Woltu nebo vysokoškolských učitelů, rapidní rozvoj organizování v sociálních službách. Roste skupina lidí, kteří vnímají, že se můžou ozvat a že by se měli ozvat. Že je legitimní požadovat takovou mzdu, která umožní důstojný život.

Kdybyste se stala členkou vlády s odpovídajícími pravomocemi, jaká sociální opatření byste zavedla jako první?

Určitě bych vedla daleko intenzivnější debatu o daních, a to jak na české, tak evropské úrovni. O adekvátním zdanění majetku a zdanění vysokých zisků, velkých korporací, které odlévají peníze do zahraničí. Křetínského EPH měla loni větší zisk, než kolik přinese aktuální vládní balíček úspor. Stát s omezenými příjmy není schopen nabízet adekvátní veřejné služby nebo dostatečnou sociální ochranu.

Druhé velké téma je bydlení. V posledních letech rapidně rostou ceny bydlení, společnost se rozděluje na skupiny vlastníků a nájemců, respektive lidí platících rizikové hypotéky. Jde o situaci, kterou není možné řešit dávkami. Jednak je to pro stát stále

nákladnější, jednak tím, jak rostou ceny, se i přes zvyšující dávky situace chudých moc nemění. Jde vlastně o transfer peněz od státu vlastníkům bytů, tedy bohatším skupinám. Mluvit by se mělo o regulaci cen bydlení, danění nevyužívaných bytů a podobně.

Třetí oblastí, které by se stát měl věnovat, je odborové zastoupení pracujících. Považuji to za podstatné nejen kvůli faktickému vyjednávání mezd, ale právě i vzhledem ke zkušenosti moci, práva se vyjadřovat a být slyšet. Je třeba hledat možnosti, jak i lidem s nízkými příjmy dát pocit, že je společnost vnímá, že jejich zkušenost je relevantní. Máme tendenci říkat, že dobrá sociální politika vzniká jako expertní záležitost, a jen velmi málo využíváme reálných zkušeností chudých lidí. Odbory mohou být jednou z cest, jak to měnit. Zmiňovaná evropská směrnice pro to představuje významnou příležitost.

A v neposlední řadě exekuce. Téměř desetina obyvatel státu v exekuci nebo insolventi představuje obrovský problém. Ty nejhorší excesy jsou legislativně omezeny, ale lidé dodnes individuálně řeší astronomické dluhy, které vznikly v systému nastaveném ve prospěch (některých) věřitelů, exekutorů a advokátů. Je potřeba zvýšit nezabavitelné částky, zjednodušit oddlužení a daleko intenzivněji podpořit lidi s problematicky vzniklými a narostlými dluhy. Milostivé léto je super, ale je to jenom malý segment celého problému. Zároveň nesmíme zapomínat, že předlužení je často důsledkem nízkých mezd a oskané sociální ochrany, kdy se půjčky, často právě ty nerizikovější, staly jediným možným řešením krizové situace.

Vystudovala Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy, doktorandské studium absolvovala na Fakultě sociálních věd stejné univerzity. Jako antropoložka a analytička sociálních politik působí v Centru pro společenské otázky – SPOT a v Sociologickém ústavu AV ČR. Zaměřuje se na problematiku chudoby a sociálních nerovností, prekarizace, dluhů a jejich dopadů na občanství. K těmto tématům publikovala řadu analýz a odborných studií v Česku i zahraničí. Je spoluautorkou výpočtu minimální důstojné mzdy pro Českou republiku.

Nezkrácený rozhovor najdete na: bit.ly/3ISwIVR

Vodovody, kanalizace a vodní toky – 2022

Vydavatel: Český statistický úřad

Pravidelná publikace vydávaná s roční periodicitou shrnuje údaje o spotřebě vody, napojení domácností na vodovod a kanalizaci, objemu odpadních vod, průměrných cenách vodného a stočného a vodních tocích v České republice. Údaje o vodovodech a kanalizacích byly sbírány v roce 2022 od 1 346 obcí a 349 profesionálních provozovatelů, z nichž 25 provozovalo vodovody a kanalizace současně ve více krajích. Publikované výstupy za kraje a celou republiku jsou výsledkem matematického dopočtu.

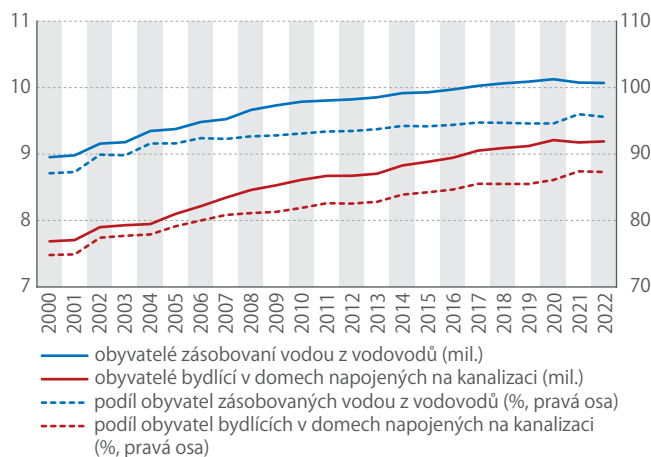
DOMÁCNOSTI VODOU ŠETŘILY

Největší celková spotřeba vody byla v loňském roce zaznamenána v hl. m. Praze, kde bylo na osobu a den fakturováno průměrně 162,8 litrů (zahrnuta voda fakturovaná domácnostem, průmyslu a ostatním spotřebitelům). Pražské domácnosti vykázaly průměrnou spotřebu 111,2 litrů na osobu a den. Nejnižší celkovou spotřebou se mohou chlubit obyvatelé Zlínského kraje, kde bylo na osobu a den fakturováno průměrně 111,3 litrů a na domácnosti vycházela spotřeba 77,2 litrů na osobu a den.

Praha rovněž patří k regionům, kde je voda nejdražší. Zatímco za celou republiku vychází průměrná cena vodného na 46,1 Kč/m³ bez DPH a stočného na rovných 41 Kč/m³ bez DPH, v hlavním městě je to 51 Kč/m³ za vodné a 47,4 Kč/m³ za stočné. Nejvyšší částky platí spotřebitelé za vodu v Ústeckém kraji, kde bylo průměrné vodné za rok 2022 v úrovni 53,8 Kč/m³ a stočné 47,5 Kč/m³. Druhé nejvyšší ceny mají v Libereckém kraji, v němž vodné dosahovalo 51,3 Kč/m³ a stočné 48,4 Kč/m³. Nejnižší vodné najdeme v Královéhradeckém kraji, kde činilo 41 Kč/m³, nejnižší stočné 32,6 Kč/m³ pak mají v Kraji Vysočina.

Vodu z vodovodů mohlo v loňském roce využívat 95,6 % obyvatel Česka. Délka vodovodní sítě vzrostla o 1 % a dosáhla hodnoty

NAPOJENÍ OBYVATEL ČESKA NA VODOVOD A KANALIZACI

Zdroj: ČSÚ

81 005 km. Počet vodovodních přípojek se loni zvýšil o 1,2 % na 2 267 258. Celkový objem fakturované pitné vody poklesl jen zanedbatelně, pro domácnosti se však snížil o 4 %.

Počet obyvatel napojených na kanalizaci rostl mezi lety 2021 a 2022 o 0,2 % na 9 191 291, což odpovídá 87,3 % z celkového počtu obyvatel České republiky. Zvýšilo se i množství čištěné odpadní vody (bez srážkových vod) ze 440 719 tis. m³ v roce 2021 na 442 390 tis. m³ o rok později. Počet čistíren odpadních vod stoupl z 2 861 na 2 915. Jejich celková kapacita však zůstala téměř stejná.

Celková délka vodních toků u nás v loňském roce činila 55 181,8 km. Z toho 16 664,7 km bylo upravených.

bit.ly/3qmFvDK

ČESKÁ ARCHITEKTURA 2021–2022

Vydavatel:
Nakladatelství
Prostor

Ročenka české architektury mapuje současnou situaci v oboru a nabízí přehled významných oborových událostí, výsledky celostátních soutěží a medailonky osobností.

bit.ly/43wm3T9

HOKEJOVÁ ROČENKA 2022

Vydavatel:
Český hokej

Souhrn informací z hokejové sezony 2021/22. Výsledky domácích i zahraničních soutěží, výkony českých hokejistů, výsledky ankety Zlatá hokejka a podrobné statistiky o průběhu sezony.

bit.ly/3qhtGOY

KVALITA ŽIVOTA OBYVATEL SR

Vydavatel:
Statistický úřad SR

Údaje o spokojenosti obyvatel Slovenska s vlastním životem, finanční situací, využitím volného času a osobními vztahy. Publikace obsahuje i data o účasti obyvatel na kulturních a sportovních akcích.

bit.ly/3owgup7

PUBLIKACE ČSÚ

 tištěná online

Pracovní neschopnost pro nemoc a úraz v České republice

(2022)

Základní přehled o dočasné pracovní neschopnosti obyvatel ČR z důvodu nemoci či úrazu. Součástí jsou i související ukazatele, např. průměrný počet nemocensky pojištěných osob, průměrná doba trvání pracovní neschopnosti apod.

Lesnictví

(2022)

Hlavní ukazatele lesnické činnosti v roce 2022 a ekonomické výsledky lesnických subjektů za rok 2021. Údaje jsou členěny regionálně podle krajů a uvedeny v časových řadách.

Úmrtnostní tabulky

(2018–2022)

Podrobné údaje o počtech zemřelých v členění podle pohlaví, regionů soudržnosti, krajů, okresů a správních obvodů obcí s rozšířenou působností. Přílohou je kartogram územního srovnání naděje dožití při narození.

Výsledky účtu kultury

(2021)

Výdaje na kulturu jak z hlediska zdrojů, tak i oblastí (sfér) kultury a poskytovatelů kulturních služeb. Součástí jsou i odhady makroekonomických ukazatelů v kultuře.

Věkové složení obyvatelstva

(2022)

Data zpracovaná na základě demografické bilance podle pohlaví a jednotek věku v členění na regiony soudržnosti, kraje a okresy. Nadstandardně byla do stavu a pohybu obyvatel zahrnuta i data o cizincích-uprchlících s udělenou dočasnou ochranou.

www.czso.cz | objednavky@czso.cz

KALENDÁŘ: Rychlé informace

ČERVENEC 2023

3 PO

Deficit a dluh vládních institucí
(1. Q 2023)

4 ÚT

Odhady sklizní
(6/2023)

7 PÁ

Zahraniční obchod se zbožím
(5/2023)

Průmysl
(5/2023)

Stavebnictví
(5/2023)

10 PO

Maloobchod
(5/2023)

13 ČT

Indexy cen vývozu a dovozu zboží
(5/2023)

Indexy spotřebitelských cen – inflace
(6/2023)

19 ST

Indexy cen výrobců
(6/2023)

24 PO

Konjunkturální průzkumy
(7/2023)

31 PO

Předběžný odhad HDP
(2. Q 2023)

SRPEN 2023

1 ÚT

Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity
(6/2023)

4 PÁ

Maloobchod
(6/2023)

7 PO

Zahraniční obchod se zbožím
(6/2023)

Průmysl
(6/2023)

Stavebnictví
(6/2023)

8 ÚT

Služby
(2. Q 2023)

Cestovní ruch
(2. Q 2023)

Živočišná výroba
(2. Q 2023)

10 ČT

Indexy cen vývozu a dovozu zboží
(6/2023)

Indexy spotřebitelských cen – inflace
(7/2023)

11 PÁ

Odhady sklizní
(7/2023)

16 ST

Indexy cen výrobců
(7/2023)

24 ČT

Konjunkturální průzkumy
(8/2023)

29 ÚT

Tvorba a užití HDP
(2. Q 2023)

31 ČT

Míry zaměstnanosti, nezaměstnanosti a ekonomické aktivity
(7/2023)

Proč je v Praze vysoká průměrná mzda

V Praze není blaze každému. Velmi nízké mzdy zde pobírá takřka stejně velký díl pracujících jako v jiných krajích. K tomu se ještě přidávají vysoké ceny služeb, a zejména bydlení.

DALIBOR HOLÝ

ředitel odboru statistiky trhu práce a rovných příležitostí

V prvním čtvrtletí 2023 byla v hlavním městě průměrná mzda 52 814 Kč. Na druhém místě se držel Středočeský kraj se 40 768 Kč. Naproti tomu regionem s nejnižší průměrnou mzdou 35 010 Kč zůstal Karlovarský kraj. Další spodní příčky žebříčku obsadily kraje Pardubický s průměrnou mzdou 36 255 Kč, Olomoucký s 36 506 Kč a Zlínský s 36 653 Kč.

Praha měla tedy mzdovou úroveň o 51 % vyšší než nejchudší Karlovarský kraj, a nabízí se otázka, odkud se tak vysoké regionální rozdíly berou. Při pohledu na souhrnná čísla by se mohlo zdát, že zaměstnanci ve stejné pracovní pozici dostávají v různých krajích výrazně odlišnou výplatu; takto přímočaré to ovšem není! Regionální trhy práce si nejsou moc podobné.

STRUKTURA PRACOVNÍCH MÍST JE ROZDÍLNÁ

Rozptýlení mezd je u podniků v hlavním městě mnohem vyšší než v jiných krajích. Variační koeficient je tu 82 %, zatímco v ostatních krajích se pohybuje od 49 % do 63 %. Zhruba desetina zaměstnanců v celém Česku bere méně než 22 tis. Kč hrubého, a v hlavním městě tento podíl není nižší. Průměrné mzdy dělníků v Praze se nijak neodlišují od dělnických mezd v jiných krajích. Řemeslník ve Středočeském kraji si dokonce vydělá jako zaměstnanec podstatně víc než ten v Praze. Přitom najít v Praze pracovní místo průmyslového dělníka je mnohem obtížnější, v hlavním městě už totiž továren moc nezůstalo.

Na druhé straně je v hlavním městě značně vyšší podíl zaměstnanců, kteří vydělávají hodně. Hrubou měsíční mzdu nad 40 tis. Kč mělo vloni 58 % zaměstnanců pražských podniků. V oblasti Střední Morava bychom takových našli pouze 36 %, a i ve Středních Čechách byl jejich podíl jen 46 %.

Výrazně vyšší průměrné mzdy než v jiných krajích najdeme v Praze v prvních čtyřech hlavních třídách klasifikace zaměstnání CZ-ISCO, do kterých spadají ti nejkvalifikovanější. Zejména manažeři si tu vydělají o polovinu více než jejich kolegové v nejchudších krajích. U specialistů je rozdíl proti ostatním krajům zhruba čtvrtinový, u technických a odborných pracovníků okolo 16 % a v úřednických profesích 14 %. Naopak, u nejméně kvalifikovaných pomocných zaměstnanců v deváté hlavní třídě je v Praze průměrná mzda paradoxně o 7 % nižší než v Karlovarském kraji, kde je v této kategorii úroveň výdělků nejvyšší.

PRAŽANÉ MAJÍ VYŠŠÍ VZDĚLÁNÍ

Výrazným důvodem, proč je v Praze mzda v průměru o tolik vyšší, může být zcela odlišná vzdělanostní skladba. Ukazují to výsledky Výběrového šetření pracovních sil ČSÚ (VŠPS), které probíhá v domácnostech. Nadpoloviční většina (52 %) pracujících bydlících v Praze dosáhla alespoň vyššího, pomaturitního vzdělání. V ostatních krajích se podíly vyššího vzdělání pohybují od 31 % v Jihomoravském k pouhým 16 % v Ústeckém. Naproti tomu podíly zaměstnanců

bez maturity jsou v ostatních krajích násobně vyšší než v hlavním městě, kde tato skupina zaměstnanců tvoří 13 % z celku. Z ostatních krajů má nejmenší podíl zaměstnanců bez maturity Jihomoravský (35 %), nejvyšší pak Karlovarský (48 %). V celkových počtech to znamená, že každý čtvrtý pracující vysokoškolák (359 tis.) bydlel v Praze. Z pracujících se středním vzděláním bez maturity to však byl jen každý dvacátý.

Vzdělanostní skladba je rozdílná mezi kraji i podle pohlaví. Je však třeba vědět, že zastoupení mužů a žen se v kategoriích podle stupně dosaženého vzdělání liší obecně: u mužů je nejčastějším stupněm SŠ bez maturity, zatímco u žen s maturitou. Bez maturity je tak 41 % mužů a jen 29 % žen v České republice. V případě vysokoškoláků je rozdíl menší, pomaturitní vzdělání má 24 % mužů a 31 % žen. Pražští pracující se od těchto průměrných hodnot odlišují více v mužské části: odchylka u pracujících bez maturity je 26 p. b. u mužů a 18 p. b. u žen, pochopitelně obě směrem dolů, k nižším podílům. U vysokoškoláků jsou odchylky kladné, tedy k vyšším podílům. O 26 p. b. u mužů a o 23 p. b. u žen. Nejméně vzdělané jsou ženy v Karlovarském kraji a muži v Ústeckém kraji.

VĚTŠÍ PODÍL DOBRĚ PLACENÝCH PROFESÍ

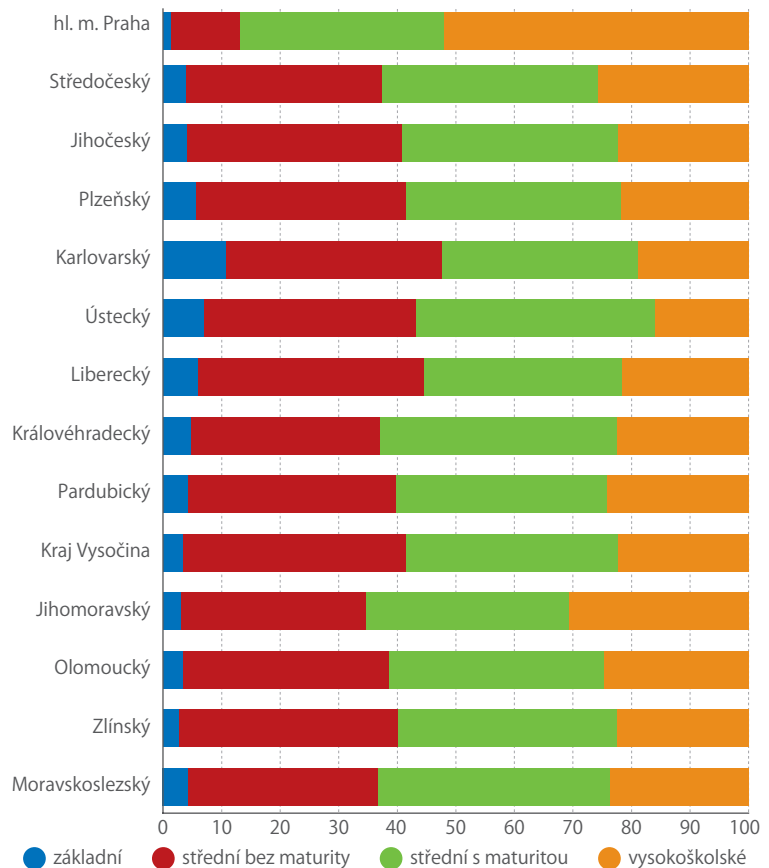
Vzhledem k tomu, že vzdělání je především přípravou na pracovní kariéru, promítají se uvedené rozdíly přímo do odlišné struktury zaměstnanosti z hlediska odvětví. Asi nikoho nepřekvapí, že v hlavním městě jsou pramálo zastoupeni lidé pracující v zemědělství, lesnictví a rybnářství či těžbě a dobývání. V těchto dvou odvětvích najdeme jen 0,5 % pražských pracujících, zatímco celorepublikově tvoří 2,9 %. Ve zpracovatelském průmyslu pracuje v Praze jen 8,3 % zaměstnanců, což je sotva třetina ve srovnání s celorepublikovým průměrem 26 %.

I když bychom asi čekali, že v hlavním městě státu bude nadprůměrný podíl pracujících v odvětví veřejné správy a obrany, není tomu tak. Zdejší podíl je dokonce nejnižší ze všech krajů. Spíše průměrné je také zastoupení v odvětvích vzdělávání a zdravotní a sociální péče. Kde tedy pražské pracující hledat? V odvětvích tržních služeb: jen v informačních a komunikačních činnostech jich pracuje více než desetina (10,4 %), zatímco v ostatních krajích se tento podíl pohybuje mezi 1,1 % na severozápadě a 4,0 % na jihovýchodě České republiky. Rovněž zastoupení zaměstnanců v peněžnictví a pojištnictví je v Praze 6,4 %, tedy třikrát vyšší než ve zbylých krajích, kde dosahuje úrovně od 1,3 % do 2,3 %. Tyto dvě sekce odvětvové klasifikace zároveň vykazují nejvyšší průměrné mzdy, a to s výrazným odstupem.

Z údajů VŠPS vyplývá, že trojnásobný podíl mají pražští pracující také v činnostech v oblasti nemovitostí, dvaapůlkrát vyšší vůči celorepublikovému průměru je zastoupení v profesních, vědeckých a technických činnostech a dvojnásobně v kulturních, zábavních a rekreačních činnostech.

V klasifikaci zaměstnání CZ-ISCO se vyšší vzdělání pražských pracujících otiskuje do výsledků VŠPS

VZDĚLANOSTNÍ SKLADBA PRACUJÍCÍCH V KRAJÍCH VE 4. ČTVRTLETÍ 2022 (%)

Zdroj: ČSÚ, VŠPS

stejně výrazně: 304 tisíc Pražanů (44,2 %) obsadilo místa manažerů či specialistů. V ostatních krajích se přitom jedná o podíly od 16 % do 24 %. Naproti tomu jen necelých 12 % pražských pracujících vykonává manuální (dělnické) profese, zatímco v ostatních krajích je to od 36 % do 42 %.

VÍTĚZOVÉ A PORAŽENÍ

Vysoká mzda je pro bydlící v Praze vykoupena vyššími cenami. Ceny zboží v obchodě jsou zhruba srovnatelné, vyšší jsou ovšem ceny služeb a zejména bydlení. Jak nájem, tak i koupě bytu vyjdou v hlavním městě neporovnatelně draž. Podle odhadů Technické univerzity v Liberci je cenová hladina v hlavním městě celkově o pětinu vyšší než ve zbytku České republiky. Ekonomická strategie, jak tento nepoměr vyvážit, je pro mnoho zaměstnanců jasná: bydlet na venkově v oblasti nižších cen, v klidu na čistém vzduchu, a pracovat v Praze na kvalifikovaném místě s vysokou mzdou. Podle údajů SLDB 2021 dojíždí do Prahy pracovat 225 tisíc zaměstnanců z jiných krajů. Dojížděka s sebou ovšem nese vyšší náklady na dopravu, a také ztracený čas. Ideální je tedy práce na dálku, tzv. home-office, která se v posledních letech silně rozšířila.

Mezi poražené na trhu práce potom patří ti, kteří v Praze bydlí i pracují, a vykonávají nekvalifikované profese. Žijí tak v oblasti vysokých cen, ale nezískávají bonus zdejších vyšších mezd.

TWITTER ARGENTINŠTÍ STATISTICI TWEETUJÍ

Na oficiálním účtu argentinských statistiků najdete spoustu zajímavých informací o této jihoamerické zemi.

Argentinský Národní úřad pro statistiku a sčítání lidu (španělská zkratka INDEC) je veřejný decentralizovaný orgán technické povahy, který spadá pod argentinské ministerstvo financí a který řídí veškeré oficiální statistické činnosti prováděné v celé zemi. Jeho povinnosti jsou: uplatňovat statistickou politiku národní vlády; organizovat a řídit národní statistický systém; navrhovat metodiku, organizovat a řídit národní operace sběru a shromažďování informací prostřednictvím sčítání lidu a oborové statistiky; vytvářet základní ukazatele o sociální a ekonomické situaci země. INDEC podporuje politiku otevřených dat, jejímž cílem je zpřístupnit výsledky své práce všem neomezeně a současně, a to v různých formátech, které usnadňují přístup.

Jak se to INDEC daří, můžete posoudit třeba na jeho twitterovém účtu (a ještě se zlepšíte ve španělštině).

bit.ly/42wll8t

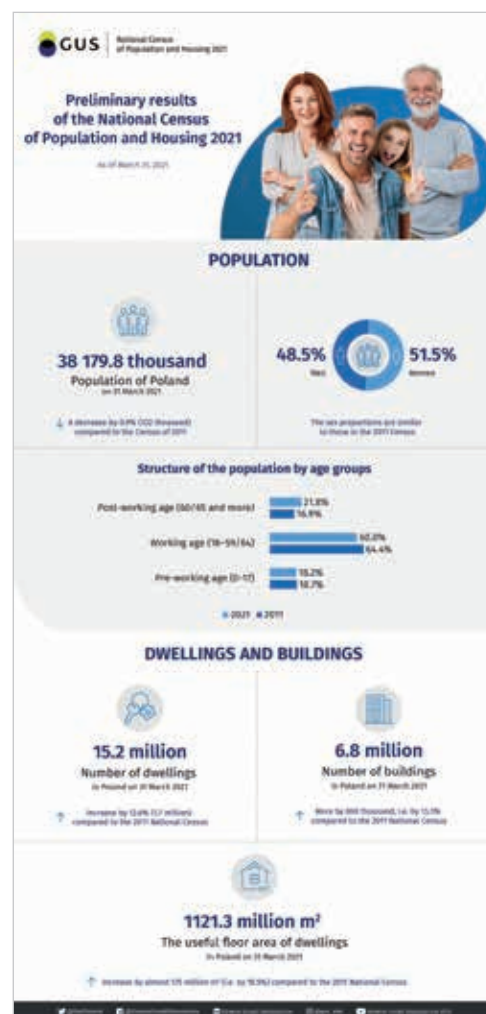

POLSKO ZVEŘEJNILO VÝSLEDKY SČÍTÁNÍ LIDU

Počet obyvatel u našeho severního souseda klesl, počet bytů však narostl.

Podle předběžných výsledků celostátního sčítání lidu, domů a bytů v roce 2021 žilo v Polsku 38,180 milionu obyvatel. V porovnání s výsledky předchozího sčítání z roku 2011 se jejich počet snížil o 0,9%. V Polsku bylo k datu posledního sčítání 6,8 milionu budov, v nichž se nacházelo 15,2 milionu bytů. Ve srovnání s výsledky cenzu z roku 2011 se počet bytů zvýšil téměř o 1,7 milionu, tj. o 12,6%, a počet budov se zvýšil téměř o 800 tisíc, tj. o 13,3%. Užitná plocha bytů, kterou mělo obyvatelstvo k dispozici, byla 1 121,3 milionu m², což oproti situaci v roce 2011 představovalo nárůst o téměř 175 mil. m², tedy o 18,5%.

bit.ly/41xaZ6S

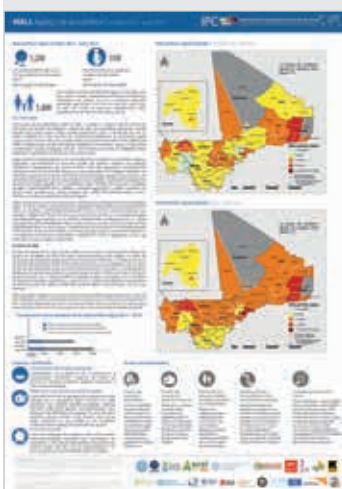

ANALÝZA PODVÝŽIVY V MALI

Tato vnitrozemská země v západní Africe patří mezi 25 nejchudších zemí světa a kvůli nejistotě, politické nestabilitě a problémům v ekonomice je dějištěm jedné z nejhorších humanitárních krizí v regionu.

Podle analýzy akutní potravinové nejistoty, kterou ve spolupráci s WHO zajišťoval malijský statistický úřad, se očekává, že se situace v Mali ještě výrazně zhorší. Průzkum v 51 obcích a šesti oblastech hlavního města Bamako, v nichž žijí vnitřně vysídlené osoby, odhalil, že více než 1,2 milionu dětí mladších pěti let trpělo v roce 2022 akutní podvýživou. Důvodem nebyl jen nedostatek potravin, ale také nemoci, které brání vstřebání živin z už tak omezených potravinových zdrojů.

bit.ly/3VZI63c

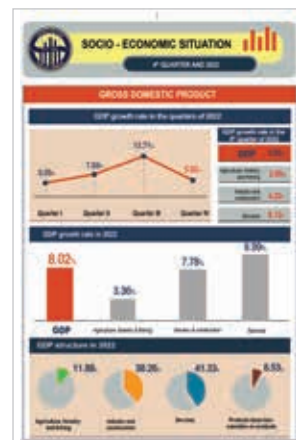

VIETNAM V ROCE 2022

Projděte si infografiky na webu statistického úřadu Vietnamu a seznamte se s touto zemí prostřednictvím čísel.

Růst HDP Vietnamu v roce 2022 meziročně přesáhl 8%. Nejvíce se na tom podílel sektor služeb, který zaznamenal meziroční nárůst téměř 10% a který se na celkovém HDP podílí více než 41%. Loni již v této zemi neplatila většina proticovidových opatření, což se do statistiky promítlo např. údajem, že za rok 2022 počet cizinců, kteří do Vietnamu vstoupili na některém z mezinárodních letišť, dosáhl téměř 30násobku počtu z roku 2021.

Na 100 narozených dívek evidovali v roce 2022 vietnamští statistici nezvykle vysoký počet chlapců: 112.

Dlouhodobý poměr narozených dívek a chlapců byl přitom 100:107.

Kromě výše uvedených obvyklých socio-ekonomických charakteristik roku 2022 je možné na šesti stranách infografik najít i poněkud netradiční údaje. Počet vodních buvolů se ve srovnání s rokem 2021 snížil o 2%, produkce

rýže poklesla o 2,7%. Během loňského roku se ve Vietnamu otrávil jídlem 1 359 osob. Hemoragickou horečkou onemocnělo 354 282 osob, přičemž pro 133 byla tato nemoc fatální.

Podrobnější údaje a další zajímavosti naleznete na níže uvedeném odkazu.

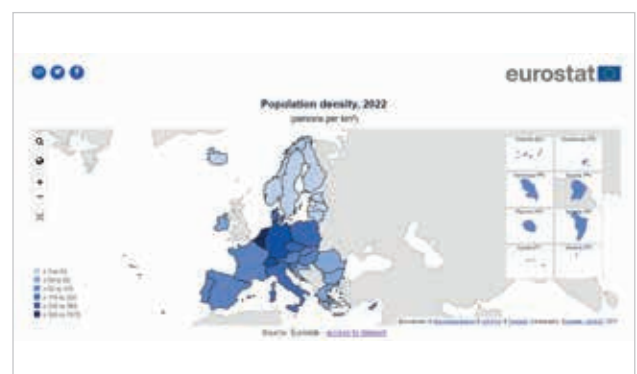
bit.ly/3BnUbVi

DEMOGRAFIE EU PŘEHLEDNĚ

Jak se na demografických charakteristikách EU projevila třeba pandemie covidu-19?

Ačkoli demografické změny bývají pomalé a v krátkodobém horizontu nemusí být patrné, pandemie covidu-19 měla na demografické charakteristiky EU zásadní dopad.

Věděli jste například, že průměrná délka života při narození v EU klesla z 81,3 let v roce 2019 na 80,4 let v roce 2020 a na 80,1 let v roce 2021? Nebo že úhrnná plodnost (průměrný počet živě narozených dětí na jednu ženu) v roce 2019 byla 1,53, o rok později klesla na 1,50 a v roce 2021 se vrátila

na 1,53? Nebo že v letech 2020 a 2021 dosáhla hrubá míra sňatečnosti nejnižších hodnot od počátku časové řady v roce 1964, a to 3,2 a 3,9?

Další zajímavé údaje o demografii naleznete v interaktivní publikaci Eurostatu

Demografie Evropy v roce 2023, která obsahuje dynamické vizualizace a krátké vysvětlující komentáře.

bit.ly/3pAeEDC

Nejsme jenom v Praze

ČSÚ působí i regionálně. V každém ze čtrnácti krajů se nachází krajská správa, jejíž pracovníci plní úkoly, které by se z pražského ústředí zajišťovaly jen s obtížemi.

**MARKÉTA
ŠUMBEROVÁ**

útvár
místopředsedkyně
ČSÚ

Ve všech krajských správách ČSÚ je možné najít oddělení terénních zjišťování a oddělení informačních služeb, polovina z nich má navíc i specializované útvary statistického zpracování s celostátní působností. V době voleb se také převážná většina regionálních pracovníků zapojuje do zpracování volebních výsledků.

TERÉNNÍ ZJIŠŤOVÁNÍ S JEDINEČNÝM ROZSAHEM

Tazatelky a tazatelé úřadu zabezpečují sběr dat hlavně při šetřeních v domácnostech. V průběhu celého roku navštěvují náhodně vybrané domácnosti po celé zemi, mluví s jejich členy, vyplňují s nimi dotazníky a získávají od nich důležité informace. Šetření v domácnostech díky svému rozsahu umožňují získat velmi kvalitní a cenná data o životní situaci občanů, která jinými způsoby není možné pořídit. Jejich výsledky jsou využívány zejména jako důležitý podklad pro tvorbu státních politik a sociálních programů, pro správu měst a obcí, ale i pro soukromé subjekty, které zvažují například výstavbu bytů, umístění provozovny, rozšíření výroby nebo třeba instalaci komunikační sítě.

V roce 2022 proběhlo v soukromých domácnostech sedm různých dotazníkových šetření, která jsou rozdělena do dvou různých větví. První zahrnuje 33 900 domácností navštěvovaných každé čtvrtletí, přičemž 6 780 z nich je vždy vybráno pro dotazníkovou šetření nově. Informace z každé domácnosti se sbírají pět čtvrtletí v řadě po sobě. V loňském roce se tak v rámci této větve podařilo např. vyplnit dotazníky týkající se účasti dospělých na vzdělávání

(Adult Education Survey) za 10 235 osob ve věku 18 až 69 let. Druhá větev dotazníků je postavena na ročním opakování po dobu čtyř let a zahrnuje zhruba 11 300 bytů. Osoby žijící ve 4 750 z nich se tazatelky a tazatelé pokoušejí každoročně zastihnout a přesvědčit ke spolupráci poprvé.

TÉMĚŘ PŮL MILIONU STATISTICKÝCH VÝKAZŮ

Specializované útvary na sedmi krajských správách se zabývají zpracováním statistických výkazů. Například v Českých Budějovicích se věnují zpracování dat ze zemědělství, v Ústí nad Labem z peněžnictví a pojištnictví nebo v Brně ze stavebnictví. Statistické výkazy jsou zdrojem dat pro statistiky, pro jejichž sestavení nelze využít již existující administrativní data. Jejich seznam každoročně stanoví vyhláška o Programu statistických zjišťování. Např. v roce 2022 ČSÚ zajišťoval 88 různých statistických zjišťování s roční, pololetní, měsíční či jinou periodicitou, která se týkala podnikatelů, státní správy, neziskových organizací i dalších subjektů.

Jednotlivé subjekty, tzv. zpravodajské jednotky, je třeba o jejich povinnostech nejprve informovat. V roce 2022 tak bylo rozesláno 146 125 oznámení o zpravodajské povinnosti a 14 691 dodatků. Z toho bylo 131 698 rozesláno do datových schránek a 29 118 listinnou formou. Všechny vyplněné formuláře pak pracovníci krajských správ přebírají, kontrolují a zpracovávají. Loni to bylo celkem 496 604 jednotlivých výkazů, z nichž 60,9 % bylo doručeno elektronickou formou, tj. pomocí vyplnitelného formuláře PDF nebo přes vlastní online aplikaci ČSÚ Dante web.

POČET VOLEBNÍCH OKRSKŮ K PROŠKOLENÍ A PŘEVZETÍ DAT

Pro všechny druhy voleb se v Česku zřizují stále volební okrsky. V každé obci je stanovuje starosta tak, aby zahrnovaly přibližně jeden tisíc voličů. Úkolem pracovníků krajských správ ČSÚ je provést metodické školení všech okrskových volebních komisí. Předsedům, místopředsedům a zapisovatelům komisí je nutné popsat způsob sečtení hlasů voličů v okrsku, a také způsob vytvoření zápisu s daty pro předání do ČSÚ, který pak zveřejňuje celkové výsledky voleb.

Středočeský kraj	2 067
Jihomoravský kraj	1 407
Moravskoslezský kraj	1 273
Jihočeský kraj	1 257
Kraj Vysočina	1 137
hl. m. Praha	1 123
Plzeňský kraj	1 087
Ústecký kraj	1 045
Olomoucký kraj	933
Královéhradecký kraj	919
Pardubický kraj	876
Zlínský kraj	684
Liberecký kraj	581
Karlovarský kraj	344

PRACOVIŠTĚ ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU

14
KRAJSKÝCH
SPRÁV

49
ZASTOUPENÍ
V REGIONECH

INFORMACE PRO VEŘEJNOST A SPOLUPRÁCE S ODBORNÍKY

Řada statistických informací je k dispozici na webu ČSÚ. Pokud však zájemce o data potřebuje pomoci s vysvětlením dat nebo potřebuje nasměrovat ohledně vyhledání specifických dat, může se v každém kraji obrátit na pracovníky informačních služeb. V roce 2022 bylo krajskými správami vyřízeno přes 4 tisíce dotazů, což je 43,8 % z celkového počtu zakázek informačních služeb ČSÚ.

Pracovníci informačních služeb na krajských správách i sami aktivně informace a informační materiály o svém regionu připravují a zveřejňují. V loňském roce uskutečnili 25 různých prezentací pro téměř 700 účastníků. Ve spolupráci s ústředím rovněž vydávají jednotné publikace ve variantě pro každý kraj – např. čtvrtletní krajské bulletiny nebo krajské ročenky. Přípravují také datové podklady na míru třeba pro jednání zastupitelstev krajů, krajské, městské a obecní úřady nebo i další regionální veřejné instituce a spolky. Některé z krajských správ jsou zapojeny i do přeshraničních projektů příslušných Euroregionů. A zapomenout nesmíme ani na spolupráci s vysokými školami, která loni probíhala na základě 11 uzavřených dohod.

VOLBY

Důležitou součástí úkolů vykonávaných krajskými správami je účast na zpracování výsledků voleb. V roce 2022 se jednalo zejména o volby do zastupitelstev obcí. Spolu s nimi se ve dnech 23. a 24. září 2022 konaly také volby do třetiny Senátu Parlamentu ČR, jejichž druhé kolo proběhlo o týden později. Vysokou zátěž představovalo převést ve spolupráci s více než 600 registračními úřady z kopií kandidátních listin do elektronické podoby údaje za více než 195 tisíc kandidátů volebních stran. Před volbami pracovníci krajských správ rovněž provedli školení okrskových volebních komisí a testy systému zpracování. Ve dnech voleb se samotnému přebírání výsledků hlasování od zhruba 15 tisíc okrskových volebních komisí věnovalo 2,6 tisíce pracovníků. Z toho bylo přes 700 stálých zaměstnanců ČSÚ, více než 700 zaměstnanců krajských nebo obecních úřadů a téměř 1 200 dalších externích spolupracovníků. Využíváno bylo přes 1,5 tisíce počítačů. Pro převzetí výsledků hlasování od volebních komisí připravil ČSÚ celkem 506 pracovišť v pověřených obecních úřadech, tzv. přebíracích míst, kde zajišťoval i metodickou podporu v regionech.

Poválečné Československo cizince k návštěvě příliš nelákalo

Počty osob cestujících přes hranice se však krátce po válce snížily téměř v celé Evropě.

PAVEL HORTIG
oddělení
marketingu a PR

Údaje o poválečném přeshraničním cestování poskytl článek Ing. Ullmanna s názvem „Pohraniční sčítání cestujících v roce 1947“, zveřejněný v roce 1948 ve Statistickém zpravodaji. Autor vycházel z údajů sčítání cestujících na československých hranicích, které bylo po válce obnoveno 1. března 1947. Chybějící údaje za měsíce leden a únor roku 1947 byly statistiky dopočteny.

Z CIZINECKÉHO RUCHU ZMIZELI NĚMCI

Přeshraniční cestování se ve všech válkou postižených zemích proti předválečné době výrazně snížilo. Důvodem bylo mimo jiné zavedení víz, zásobovací problémy, chybějící devizy a poškozená dopravní infrastruktura. Rovněž československý cizinecký ruch byl následky válečných událostí velmi citelně zasažen. Aktivní cizinecký ruch, tedy příjezdy cizinců do Československa, odpovídal v roce 1947 méně než 10 % návštěv v porovnání s rokem 1937. Pasivní cestovní ruch, tedy výjezdy Čechoslováků do ciziny, dosahovaly jen 7,2 % úrovně z roku 1937. Velký vliv na tento pokles měla situace v Německu a odsun sudetských Němců. V roce 1937 tvořili obyvatelé Německa 43,3 % všech návštěvníků z ciziny, zatímco po válce se Němci ve statistice příjezdů téměř neobjevovali (0,4 %). V případě pasivního cestovního ruchu se rovněž projevilo snížení celkového počtu občanů Československa po odsunu německy hovořícího obyvatelstva, které před válkou tvořilo značnou část našich turistů v zahraničí.

V roce 1947 překročilo hranice do ciziny 110,5 tisíce občanů Československa, v roce 1937 to bylo 1,53 milionu osob. Naopak cizinců k nám po válce přijelo celkem 198,9 tisíce, zatímco v roce 1937 to bylo 2,14 milionu. Z Velké Británie jich bylo 13,8 tisíce,

respektive 43,0 tisíce, z Belgie 6,1 tisíce, údaj za rok 1937 neuveden, z Dánska 3,9 tisíce, údaj za rok 1937 neuveden, z Francie 16,7 tisíce, respektive 23,1 tisíce, z Nizozemska 11,0 tisíce, údaj za rok 1937 neuveden, z Itálie 5,0 tisíce, respektive 17,0 tisíce, z Jugoslávie 11,8 tisíce, respektive 30,0 tisíce, z Maďarska 14,9 tisíce, respektive 160,0 tisíce, z Německa 0,8 tisíce, respektive 934,9 tisíce, z Polska 27,9 tisíce, respektive 146,8 tisíce, z Rakouska 29,5 tisíce, respektive 562,8 tisíce, ze SSSR 8,0 tisíce, údaj za rok 1937 neuveden, ze Švédska 3,2 tisíce, údaj za rok 1937 neuveden, ze Švýcarska 6,2 tisíce, údaj za rok 1937 neuveden, a z USA 25,1 tisíce, respektive 40,3 tisíce. Dalších 15,0 tisíce návštěvníků bylo ve statistice z roku 1947 zařazeno do skupiny ostatní cizina, v roce 1937 to bylo 178,4 tisíce osob.

Předválečné návštěvnosti Československa se v roce 1947 nejvíce přibližovali Francouzi (74,9 % v porovnání s rokem 1937), dále pak Američané (61,7 %), Jugoslávci (38,8 %) a Britové (33,5 %). Sčítání cestujících z Belgie, Dánska, Nizozemí, SSSR, Švédska a Švýcarska nebylo před válkou za jednotlivé země prováděno. Jejich data byla zahrnuta do skupiny ostatní cizina (29,9 %).

NĚMCE NAHRADILI RAKUŠANÉ, POLÁCI A AMERIČANÉ

K podstatným změnám došlo v podílech jednotlivých států na aktivním cizineckém ruchu. Zatímco v roce 1937 tvořily návštěvy obyvatel Německa a Rakouska dohromady více než 70 % československého cizineckého ruchu, v roce 1947 jejich podíl klesl na pouhých 15,6%. Návštěvnost z jednotlivých zemí se rozložila rovnoměrněji. První místo zaujalo Rakousko s 15,2%, druhé Polsko s 14,0% a třetí USA s 12,3%.

Největší cestovní ruch, a to aktivní i pasivní, byl zaznamenán v letních měsících, z nich nejvíce v srpnu. V případě aktivního cizineckého ruchu se na tomto maximu nejvýrazněji podílel Mezinárodní festival mládeže, kterého se v Praze zúčastnilo 17 tisíc mladých lidí ze 71 zemí. U pasivního cizineckého ruchu nebylo ze sčítání cestujících na československých hranicích možné zjistit přesné místo pobytu našich občanů v cizině. Podle Ullmanna však v červenci a srpnu tvořily více než 25 % pasivního cizineckého ruchu prázdninové cesty na Jadran pořádané cestovní kanceláří Čedok a Ústřední radou odborů.

NEJDÉLE SE U NÁS ZDRŽELI NĚMCI A ITALOVÉ

Na základě údajů o příjezdech a odjezdech odhadli statistici i délku pobytu cizinců u nás a našich občanů v cizině. V roce 1937 strávili cizinci u nás 7,2 milionu nocí, v roce 1947 přes jeden milion (14,3%). Naši občané strávili v roce 1947 v cizině 449 tisíc nocí proti třem milionům v roce 1937, což představovalo jen 14,6%. Průměrná délka pobytu v přepočtu na osobu dosáhla v roce 1947 u cizinců 5,2 dne, v případě Čechoslováků 4,1 dne. Průměrná délka pobytu cizinců u nás tak stoupla proti roku 1937 o 3,4 dne. I průměrná délka pobytu Čechů a Slováků v cizině se po válce zvýšila na více než dvojnásobek, konkrétně o 2,1 dne. Nejdelší průměrný čas v tuzemsku v roce 1947 strávili Němci (14,6 dne), následovaní Italy (10,6), Francouzi (7,4) a Belgičany (6,6).

NÁRŮST VÝZNAMU LETECKÉ PŘEPRAVY

Podstatná změna nastala ve způsobu přechodu hranic. Vyšší hustota leteckého spojení s ostatním světem přinesla v poválečném Československu zvýšení významu cestování letadlem nejen relativně, ale i absolutně, a to při desetkrát menším objemu cestovního ruchu, a navíc jen za deset měsíců roku 1947. V roce 1937 k nám přilétlo a od nás odlétlo celkem 24 113 cestujících. V roce 1947 za dobu od března do prosince využilo letadla celkem 95 898 cestujících. Lodní přeprava nebyla v té době ještě obnovena a velký pokles zaznamenaly i přechody po silnici, tj. auty a autobusy. Relativně nepatrné snížení nastalo u železnice.

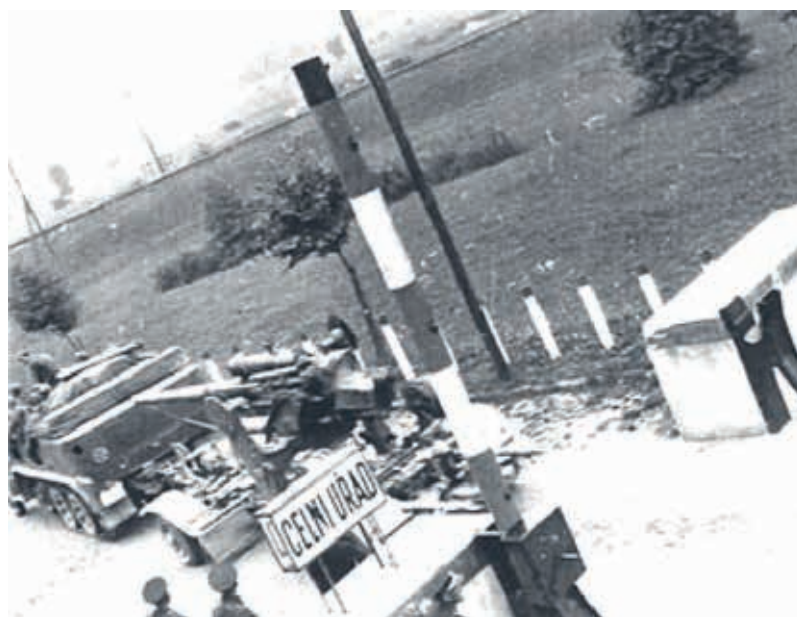
Procentuální rozdělení dopravních prostředků využívaných při přechodu hranic se mezi lety 1937 a 1947 změnilo. Letadlem v roce 1947 cestovalo 17,7% pasažérů, v roce 1937 jen 0,3%. Po silnici jelo 28,0% cestujících, respektive 43,5%, železnicí 54,3%, respektive 55,0% a parníkem 0%, respektive 1,2% cestujících.

Letadla využívali v roce 1947 relativně nejvíce Švédové (52,8%), Švýcaři (45,0%), skupina ostatní cizinci (40,6%) a Britové (39,7%). Železnice byla oblíbená Poláky (88,2%), Francouzi (84,5%) a Italy (82,7%). Přechod po silnici volili nejčastěji Nizozemci (58,9%), Dánové (51,2%), Rakušané (50,1%), Sověti (47,3%) a Belgičané (46,2%). Češi a Slováci použili na svých cestách do ciziny a z ciziny letadla v 16,5% případů, silnice v 28,3% a železnice v 55,2%.

V roce 2021 navštívilo Česko 10,0 milionu zahraničních návštěvníků, což bylo meziročně o 2,5% méně. Naopak čeští občané uskutečnili přes 71 milionů cest v tuzemsku a 5,2 milionu cest do zahraničí, a to především do Chorvatska, Slovenska a Rakouska. Hlavní použitý dopravní prostředek u delších cest se čtyřmi a více přenocováními představovaly osobní vůz (1,36 milionu cest) a letadlo (1,03 milionu cest).

Více na webu Českého statistického úřadu:

 bit.ly/310vkOx

Inflace v EU postupně slábne

Meziroční růst spotřebitelských cen v EU po vrcholu z října 2022 zmírňuje.

KAROLÍNA ZÁBAJNÍKOVÁ
analytička ČSÚ

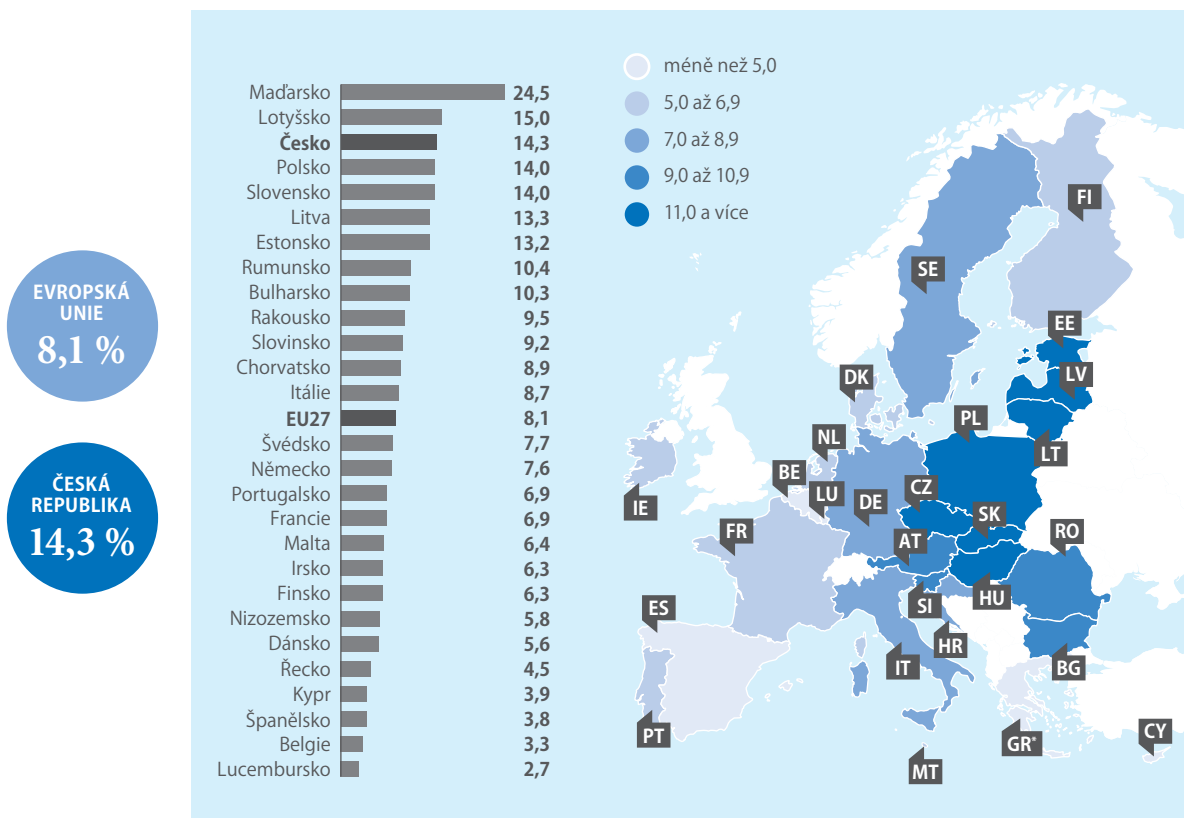
Harmonizovaný index spotřebitelských cen (HICP) se v Evropské unii v dubnu celkově meziročně zvýšil o 8,1 %. To je nejnižší hodnota od března 2022. Zmírnění tempa, ke kterému v posledních měsících dochází, vyplývá i z vysoké srovnávací základny loňského roku. Postupně zpomalil hlavně meziroční růst cen bydlení a energií (v dubnu 7,0 %) a dále dopravy (3,3 %), které na počátku loňského roku rostly nejvíce. Naopak nejsilněji v dubnu přes zpomalení meziročně rostly ceny potravin a nealkoholických nápojů (16,4 %). Ve zbytku oddílů spotřebitelského koše výraznější zpomalení ani zrychlení meziročního tempa růstu HICP patrné nebylo.

Meziměsíční přírůstek spotřebitelských cen v EU v dubnu dosáhl 0,6 %. Oproti předchozím dvěma měsícům tedy celkový růst HICP sice mírně zpomalil, ceny ale dále stoupají. Za snížením přírůstku stálo zejména zmírnění meziměsíčního růstu cen potravin a nealkoholických nápojů, což souvisí i s obvyklým zlevněním sezonní produkce. Meziměsíčně klesaly pouze ceny bydlení a energií. Posílil naopak přírůstek cen dopravy a také stravování a ubytování.

Rozpětí, ve kterém se meziroční růst HICP aktuálně pohybuje, je velmi široké. U naprosté většiny zemí v dubnu meziroční přírůstek spotřebitelských cen oslabil. Mezi země s růstem HICP nad 10 % patřily výhradně

státy východní a střední Evropy. Nad 20 % se stále držel růst cen v Maďarsku (24,5 %). Cenová dynamika v ostatních zemích se v dubnu od vrcholu žebříčku výrazněji odpoutala. Druhý největší meziroční přírůstek HICP v EU mělo Lotyšsko (15,0 %) a dalšími v pořadí bylo Česko (14,3 %) a shodně se 14,0 % Polsko a Slovensko. U našich zbylých geografických sousedů – Rakouska (9,5 %) i Německa (7,6 %) ceny rostly výrazně mírněji. Rakousko ale bylo jednou z mála zemí, kde meziroční navýšení v dubnu posílilo. Nejmírnější meziroční nárůst spotřebitelských cen mělo v dubnu Lucembursko (2,7 %), následované Belgií (3,3 %), Španělskem (3,8 %) a Kyprem (3,9 %).

HARMONIZOVANÝ INDEX SPOTŘEBITELSKÝCH CEN V ZEMÍCH EU V DUBNU 2023 (meziroční růst v %)

Zdroj: Eurostat

NEJSME NEDOBYTNÁ PEVNOST

Poskytujeme otevřená,
strojově čitelná statistická
data **ve velkém detailu**

Uživatelé si sami
mohou volit druh
a formu výstupů

Zdarma pro vlastní
zpracování
i pro další šíření

Prohlédněte si

aktuální seznam na webu
www.czso.cz/otevrena_data

Otevřená data ČSÚ obsahují
téměř **800 datových sad**
z nejrůznějších oborů

STATISTIKA NELŽE!

Ale někteří její vykladači ano.

Seznamte se s manipulativními metodami prezentace statistických údajů, abyste jim mohli odolávat.

JAK LHÁT SE STATISTIKOU

DARRELL HUFF

+ KOMENTÁŘE
EVY ZAMRAZILOVÉ
TEREZY KOŠŤÁKOVÉ
PETRA MUSILA

Čtete

na webu
www.statistikaamy/knihovna

Populárně zaměřená učebnice statistiky využívaná na mnoha světových univerzitách. Český překlad v elektronické podobě zdarma.

Doplňena je o aktuální komentáře ekonomky Evy Zamrazilové a odborníků ČSÚ Terezy Košťákové a Petra Musila.